

Corneliu LEU

SECOLUL ȘI DEMOCRAȚIA

SAU

PRIN MERITOCRAȚIE
ȘI
GESTIONARE CINSTITĂ
A
BUNULUI COMUN,
SPRE
DEMOCRAȚIA REALĂ

-studii și articole-

REALITATEA 2013

PUBLICISTICA LUI
CORNELIU LEU
pe teme de
GUVERNARE, DEZVOLTARE,
de FILOSOFIE ȘI PRACTICĂ POLITICĂ

1995 - „Democrația locală“

1997 - „Fiii risipitori ai Europei”

1998 - „Au avut românii norocul unei revoluții”

2000 - „Re-introducere în Personalism”

2003:

- „Ipoteza Personalismului Diacronic”

- „Idei personaliste de actualitate în opera lui

C. Rădulescu-Motru”

- "Studii, metode și ipoteze de filosofie personalistă”

2004 – „În gura leului – sau cronica politică a anilor

1992-2004”

2005 - „Conceptul de Societate Civilă Transnațională”

2007 - "Societate civilă, Meritocrație, Democrație reală”

2009 - "Despre meritocrație" sau "palide reflexiuni despre

meritocrație în umbra deconcertantă a nemeritocrației”

2009 - "Persoana umană și pragmatica dezvoltării

durabile”

2010:-„Personalismul ca o filosofie a umanismului

integral și a democrației reale”-„În gura leului. Cronică

politică a anilor 2005-2010”

2012 –Înființează Grupul de Reflecții privind Democrația

Reală, publicând analele acestor dezbateri în caiete cu

apariție periodică

2013 – Secolul și democrația

CORNELIU LEU

**SECOLUL ȘI DEMOCRAȚIA
SAU
DE LA EGALITARISM
STATISTIC,
PRIN MERITOCRAȚIE ȘI
GESTIONARE CINSTITĂ A
BUNULUI COMUN,
SPRE DEMOCRAȚIA REALĂ**

▪ studii și articole

REALITATEA 2013

ISBN 978-973-9025-75-1

Tehnoredactare computerizată: Veronica Ionescu
Editura REALITATEA
bd. Dacia 126, București 020064, tel/fax 040311045047
e-mail: leuc@upcmail.ro

SUMAR

ÎN LOC DE PREFAȚĂ.....	pag. 9
CAPITOLUL I :CÂTEVA TEZE ȘI O ÎNCERCARE DE SINTEZĂ PRIVIND POLITICA DE CENTRU.....	pag. 29
CAPITOLUL II : MERITOCRAȚIA CA ELEMENT DE CONSOLIDARE A DEMOCRAȚIEI REALE	pag. 46
CAPITOLUL III: „BUNUL COMUN” DOSARUL CELEI MAI IMPORTANTE PROBLEME DE ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI DE GESTIONARE A EGALITĂȚII ÎN ORÂNDUIREA DEMOCRATICĂ.....	pag. 69
CAPITOLUL IV:PRAGMATICA VIEȚUIRII DURABILE, CA DOSAR AL ANGAJĂRII PE CALEA DEZVOLTĂRII DURABILE	pag. 93
CAPITOLUL V: SOCIETATEA CIVILĂ SAU DESPRE MEDIUL DE PROMOVARE A DEMOCRATIEI REALE.....	pag. 123
CAPITOLUL VI: DESPRE MERITOCRAȚIE.....	pag. 169
CAPITOLUL VII: DESPRE REDESCOPERIREA DEMOCRATIEI	pag. 252

CAPITOLUL VIII: STATUL DE DREPT CA FORMULĂ POLITICĂ DE FUNCȚIONARE A UNUI REGIM DE DEMOCRAȚIE REALĂ.....pag. 273

CAPITOLUL IX: DEMOCRAȚIA CREȘTINA LA SFÂRȘIT DE 2012.....pag. 356

CAPITOLUL X - VERSIUNI REZUMATIVE FRANCEZE:pag. 398

LA MERITOCRATIE ou: les mérites de la classe politique dans une démocratie réelle”..

LA DEMOCRATIE DE LA MONDIALISATION OU UNE METHODE DES SOLUTIONS PERSONNALISTES POUR LES POLITIQUES DE LA GLOBALISATION

La démocratie chrétienne, pourra-t-elle CAUTIONNER DE NOUVEAU L'EUROPE?.

CRONOLOGIE BIBLIOGRAFICĂ CORNELIU LEU.....pag. 434

PRECIZARE LA ACEST SUMAR

Simt nevoia unei precizări deoarece, după cum sună titlurile acestui sumar și după modul în care, așezarea lor se străduiește să demonstreze o structurare de studiu cu pretenții științifice, cititorul ar fi surprins să găsească în interiorul cărții pagini corespunzând unui cu totul alt gen de tipăritură, adică publicisticii care utilizează pamfletul, eseul moralist, portretizarea distinctivă de tipuri umane și, în ultimă instanță, chiar anecdota și cancanul.

Recunosc lucrul acesta; dar, dacă tocmai prin parcurgerea unui asemenea text, cei dedicați vor constata că au avut parte de o lectură mai ușoară și mai atractivă, ajungând la aceleași concluzii la care ar fi ajuns în urma unor pagini academice riguroase și grave, atunci îi rog să considere că au avut într-adevăr de-a face cu intenția serioasă exprimată prin această structură. Numai că, „alterată”(sper eu în bine), de imaginația scriitoricească și tendința novatoare în materie de publicistică pe teme sociale sau de analiză filosofico-politică a realităților pe care le trăim.

Nu e vorba de o struțo-cămilă, sau de o încercare miciurină de altoire a unor genuri sau modalități de exprimare care se exclud, ci de încercarea de a armoniza elementul frust de viață curentă care impresionează ca atare ochiul preocupat de defectele contemporaneității, cu concluziile grave, uneori moralizatoare, alteori meditativ-constructive de scheme ideale. Totul, însă, din unghiul unei filosofii de progres uman, care caută soluții de eradicare, sau măcar depășire a stărilor defectuoase pe care le constatăm în moralul, practicile și structura politică a vieții contemporane. Astfel, pamfletul nu este aici numai gen literar, ci se propune și ca cercetare sociologică, umorul moralist încearcă s-o acopere pe cea psihologică, iar prelegerea gravă privind anumite aspirații umane, poate avea și

scuza unei utopii literare. Important însă este faptul că, astfel, se realizează **ironia** care, în concepția clasică a filosofiei, conduce spre concluziile ei logice și stă la baza a tot ce este analiză făcută de rațiunea umană. Pentru că o analiză lipsită de spirit critic, poate avea doar meritul de a fi mai mult olimpiană decât eficientă.

Mulțumesc pe această cale studenților mei pe care nu numai că nu i-a deranjat acest stil anti ex-cathedra, ci m-au simțit prin el mai apropiat, mai de înțeles și, în ultimă instanță mai de folos pentru gândirea lor; la fel ca și primarilor de comune sau orașe și altor specialiști din instituțiile și administrația publică locală care au participat la dezbaterile noastre.

Căroră, tuturor, le dedic această carte, ca și prietenilor cu care am colaborat pe parcurs susținându-mi inițiativele din cadrul Institutului Național de Personalism: Profesorii universitari Ioan Alexandru, Mihai Berca, Ioan Nicolae Alecu, Vasile Celmare, Mihai Milca, doctorilor Radu-George Serafim, Emil Drăghici, Sergiu Țâra și Vlad Leu, tuturor colaboratorilor de la revistele „Albina românească”, „Pluralitas”, „Port@leu” în frunte cu Nicolae Dragoș și Gheorghe Manea, apoi Adrian Botez, Ioan Lilă, Dan Lupescu, Ion Pachia-Tatomirescu, Eugen Cojocar, Sergiu Gabureac, Ionuț Caragea, ambasadorului Constantin Lupeanu și prietenilor care au popularizat în diaspora românească aceste texte și ideile lor: memoriei dragi a lui Claude Mătasa și existenței spirituale alături de mine a lui Alex. Cetățeanu, Dwight Luchian Patton, Emil Cică, George Roca, Dimitrie Grama, Cristi Dumitrache, Cezar Toader, Preotul Ioan Dură, Stefan Străjeri, Octavian Păun, Florentin Smarandache, editorilor cu publicațiile căroră mă aflu în rețea, mă găzduiesc, popularizează și-mi reproduc articolele precum Sorin Roșca Stănescu, Nicolae Dabija, Emanuel Pope, Stefan Doru-Dăncuș, Nicolae Negulescu, Gheorghe Stroia, Romulus Turbatu, Laurențiu Bădicioiu, celor din cadrul „Grupului de Reflecție privind Democrația Reală”: Prof.univ. Toma George Maiorescu, Prof.univ. Adrian Severin, conf.dr. Daniela Gîfu, Dr. Magdalena Albu, precum și confrăților mei de la „Asociația Europeană pentru Pluralism” și „Institutul Internațional Jacques Maritain”: regretații Paul Ricoeur, Ramon Sugraniez de Franch, Gianfranco Martini, Enrico Perez Olivarez, Sergio Regazzoni și

profesorii emeriti Ferdinand Kinski, Roberto Papini, Antonio Pavan, Emile Poulat, Charles-Ferdinand Nothomb, Guillermo Yepes Boscan, Paola di Nicola, Attilio Danese, Laszlo Havas, Viorel Roman de la universitățile Friebourg, Munchen, Geneva, Lumsa, Padova, Sorbona, Louvain, Caracas, Maracaibo, Teramo, Debrețin, Bremen.

autorul

În loc de prefață, consecințele devastatoare ale comunismului și un argument în plus

Secolul acesta din care, iată, o duzină de ani s-au scurs în tot mai adâncă decădere și criză, ni se arată atât de tehnic, bântuit de „pragmatisme” pe cât de aspre pe atât de cinice și imorale, încât nu lasă loc pentru nimic sentimental și nici nu pune preț pe ceva cu adevărat rațional. Vrea cifre și existență numerică în loc de inspirație; vrea funcționari ai democratismului birocratic în loc de lideri convingători, cu programe izvorând din propriile credințe; vrea consumeriști despiritualizați, preocupați ai bunăstării de moment și democratizați doar în actul electoral, în loc de o populație cu convingeri politice. Ba, chiar, preferă cămătări în loc de oameni cu imaginație financiară benignă, pentru ca să nu ierte nici o delăsare de la perseverarea întru acaparare. Iar, când se vorbește de egalitate, referirea e la justiție și la judecătorii care trebuie să dea condamnări egale, nu la legiutorii cu har care trebuie să impună norme egale de dobândire a bunurilor vieții omului și norme egale de spiritualizare a ei.

Și, atunci, te-ntrebi: Mai are, oare, societatea acestui secol, nevoie de democrație?... Mai are nevoie de partide politice în afara momentelor rutinier-electorale când voința omenească e tradusă și trădată în elemente statistice de care profită aceleași forțe obscure?... Mai are nevoie de doctrine, când totul se vinde și se cumpără cu aceleași prețuri înșelătoare prin acel 99% de după virgulă?... Sau, chiar: Mai vrea ea cu adevărat libertate și egalitate de vreme ce de multă vreme acestora li s-a amputat componenta de „solidaritate”?!

Dar Statul de Drept?!... Se poate el, oare, constitui, sau consolida, în urma unor alegeri strâmbe? Poate funcționa având

relații internaționale strâmb? Poate avea conducători impuși strâmb, sau susținuți strâmb, sau fiind ei însuși strâmbi în materie de hotărâre, de credință, ori de sinceritate?!... Iar, din punct de vedere teoretic, se pune întrebarea capitală: Vorbim despre un stat de drept în sine, sau despre acel specific *STAT DE DREPT AL ORÂNDUIRII DEMOCRATICE MODERNE?*

Pentru că, așa cum dezvolt în anumite pagini din această carte, eu cred că despre *stat de drept* se poate vorbi mai mult sau mai puțin în orice fel de orânduire, în măsura în care puterea, fie ea autocrată, oligarhică, cezaristă sau democrată, știe să impună un cod de legi obligând societatea să le respecte și să le aplice întocmai. În felul acesta putem vorbi de faptul că se asigură un stat de drept și, dacă vrem să fim solipsiști, îl fetișizăm ca atare, fără să punem întrebarea „ce fel de drept reprezintă acel cod de legi?”... Cred că devine clar, astfel, că nu există un stat de drept în sine, ci există state de drept ale diferitelor orânduirii. Cu alte cuvinte, feudalul care a impus în orânduirea lui niște legi ce trebuiau să fie respectate de toată lumea, este considerat astăzi un autocrat luminat, superior altor feudali care și-au exercitat puterea conform liberului lor arbitru; dar asta nu înseamnă că trebuie să preluăm formula lui de guvernare.

Iar, dacă aș înclina să analizez cam despre ce fel de stat de drept vorbesc politicienii noștri contemporani, nu e un simplu amuzament dacă afirm, conform priorității acordate și de legislația mai multor coduri în vigoare și de amploarea, preocupările sau chiar insistențele autorităților administrative, că nu e altul decât *statul de drept al fiscalității și fiscalizării*. Pentru că nimic nu este mai important pentru puterea exercitată printr-un asemenea stat de drept decât încasarea taxelor și impozitelor. Afirm, astfel, cu toată răspunderea că, nu numai în țara noastră, ci în multe alte părți, nouă, cetățenilor acestei lumi contemporane, ni se legiferează mult mai clar plata dărilor decât însușirea drepturilor sau beneficierea de ele; produsul intern brut realizat de noi nu are drept scop principal beneficiul personal sau social, ci impozitarea lui; nu interesează pe nimeni dacă bunurile pe care le realizăm ne satisfac sau nu nevoile, ci doar taxele pe care trebuie să le plătim pentru ele; veniturile provenite din bunul comun, o bună parte din însăși sumele fiscalizate pentru asigurarea socială contribuabilului ca și din alte

sume care sunt proprietatea particulară a unor comunități de cetățeni, capătă alte întrebunțări bugetare. Iar, din punctul de vedere al relațiilor cetățeanului cu justiția, se confirmă clar convingerea că evaziunea fiscală stă pe picior de egalitate cu cele mai abominabile crime antisociale.

Dintr-o asemenea înțelegere strâmbă a statului de drept provin, cred eu, toate celelalte atacuri la adresa valorilor democrației, tot scepticismul în legătură cu doctrinele democratice prefigurând (așa cum își permiteau, în livrescul doctrinei lor doar comuniștii, vorbind pe vremuri despre „visul de aur al omenirii”, când nu va mai fi de multă vreme stat, ba se va desființa chiar și partidul; numai despre poliție și securitate ne spunând nimic) dispariția partidelor politice. Ca și toată reducerea, deprecierea, decăderea tot mai despiritualizată a actului politic și a înțelegerii leadershipului democratic. Până la faptul că, la recente alegeri din Statele Unite, o parte importantă a presei a consemnat drept deosebiri principiale între programul electoral a democraților și cel al republicanilor niște procentaje diferite la taxe și impozite, niște aprecieri diferite a rezultatelor din războaiele recente, susținerea sau nesusținerea legii avorturilor sau a restricțiilor la arme și muniții și, pe nivelul mai mărunț, al normelor legislației fiecărui stat, alte câteva asemenea „probleme sociale” de genul numărului de gloanțe deținute legal... Îmi cer iertare că, abordând politica după o modă ceva mai veche, am insolența să propun unor asemenea programe electorale ca, atunci când vor lua în dezbatere o lege a prostituției, să-și exprime clar punctul de vedere al doctrinei de partid asupra gradului de vinovăție în funcție de perceperea taxei înainte sau după.

Fapt pentru care, înainte de a încheia aceste rânduri trecând la acel argument în plus pe care l-am menționat, aduc aici, în față, afirmația pe care, argumentată mai pe larg, o fac spre sfârșitul cărții: Poate că par un desuet nepragmatic și romanțios căutând doctrine și lideri novatori în contextul în care se afirmă că politica se face, ca în domeniul digital, mai mult cu aparate de partid decât cu personalități, harisma de altă dată fiind înlocuită prin conectarea la diferite rețele financiare, informative, ocult-contemplative sau de manipulare, butonând în mod cât se poate de inteligent, dar ne având nevoie de o doctrină. Poate că astăzi nu mai ai voie să fii

modern fără a recunoaște scepticismul filosofiilor politice contemporane care susțin dispariția partidelor și doctrinelor. Poate că viața socială prezentă nu mai are nevoie de formațiuni politice...

Refuz să cred, chiar dacă, în paranteză fie spus, eu declar că așa ceva nu ar putea să mă deranjeze: Fiindcă eu, în calitate de cetățean al acestei lumi, sunt dispus să mă mulțumesc numai cu libertățile democratice, fără a agreea neapărat vreo culoare politică. Dar subliniez: M-aș mulțumi, dacă asemenea libertăți democratice sunt temeinic garantate!... Din păcate, însă, prin această precizare, începem, de fapt, să ne întrebăm din nou cine ar putea fi cel mai bun garant al lor, ajungând la nevoia unui nou partid coagulant de aspirații, sau a unei noi doctrine credibile.

Iar asta, nu mai e nici măcar „spirală” pe care o fetișizează dialecticienii. Asta e, pur și simplu, învârtirea în jurul cozii către care ne e deturnată atenția prin presiunea cu intenții complotiste a unor forțe care se doresc supra-civice.

Luciditatea la care obligă consecințele devastatoare

La ora de față, cred că o asemenea stare de lucruri se remarcă peste tot în lumea democratică și, mai ales, se poate observa de peste tot, din orice colț al omenirii am privi această lume. Fenomenul unei așa zise modernizări cinice și lipsite de ideatică este, așadar, evident; mai greu se devoalează, însă, motivele lui adevărate și, mai grav: nu oricine are perspicacitatea necesară spre a-i bănuși consecințele. Dar, chiar dacă dezbaterile pe această temă există, soluțiile - față de o birocrație de moment ce limitează democrația la proceduri prestabilite, lipsite de opțiuni și de drepturile opționale ale electoratului care constituie însuși miezul democrației - sunt căutate în vag. Direcțiile acestor dezbateri la care obligă mai ales dezvoltările și declarațiile în stilul senzațional-demascator al presei tabloide, sunt două: Pe de o parte, unii acuză o anumită ocultă financiară dominatoare care deține toate manetele realităților economico-administrative, democrația fiind față de ea doar o poveste cu care pot să se amăgească cei de rând.

Pe de altă parte, se vorbește despre despiritualizarea continuă a existenței persoanei umane prin implantarea consumerismului hedonist, ca o obsesie de a avea totul la timpul prezent; și despre extirparea sau uscarea instinctelor care conduc spre transcendentul unor aspirații spirituale.

Chipurile, n-ar mai fi actual sau modern să consideri că democrația e un summum de idei care animă acea latură a persoanei umane participativă la solidaritate de acțiune în scopuri sociale și cu efect intelectual asupra mentalităților de existență comunitară, ci, tehnocratic, se procedează la limitarea intelectuală până la a uita de idealuri și valori, această democrație devenind un simplu cod de regulamente. Precum cele militare, care se învață în poziție de drepti și se execută numai în celelalte poziții pe care le descrie regulamentul drept obligatorii. Ba, poate chiar mai rău decât la armată, unde scopul de a învinge prin disciplina în luptă este clar pentru cei ce se supun unor asemenea regulamente, în vreme ce tehnocrația democratismului birocratizat, manifestat prin ritualul statistico-electoral, se bazează doar pe aplicarea unor proceduri lipsite de scop real. Proceduri aplicate în sine, fiindcă tehnocrații le-au învățat prea bine ritualul cu care iau ochii mulțimii, dar le-au uitat total semnificațiile doctrinare și chiar dogmatice prin care acestea exprimă aspirația spre anumite valori.

Ei bine, să spunem că această a doua direcție menționată, Consumerismul, confirmă dictonul cu „nimic nou sub soare”. El reprezintă forma actualizată a Hedonismului antic, cel care a condus la destrăbălarea prin care se explică decăderea Imperiului Roman: „*Luxuria et vitium perdiderunt Romam*”. Adică lăcomia opulentă cu care au pervertit imperialii romani filosofia prin care Epicur stimula doar plăcerea de a deține criteriul adevărului prin savurarea vieții în simplitate și modestie. Iar această repetare în istorie, ne dă speranța că mintea ne-ar putea veni la un oarecare echilibru: Va trebui să facem un pas înapoi către înțelepciunea Epicuree pentru ca, prin asta, să putem pași mai departe, spre umanismul adus de morala creștină. Bine înțeles, rugându-ne în același timp ca alt dicton, cel cu „istoria se repetă” să fie adevărat și să ne binecuvinteze cu alungarea din templu a zarafilor care agită în sufletele noastre obsesiile civilizației de consum.

Dar prima direcție, a informațiilor oculte care circulă despre acea ocultă oligarhică perseverând să pervertească spre alte interese actele procedurale ale democrației birocratice tocmai golindu-le de conținutul lor real al aspirației spre anumite valori, obligă la mult mai multă decizie și la depășirea oricăror concesiuni morale pe care am fi dispuși să le facem. Pentru că, a glumi amăgindu-ne cu consumerismul e una, consumerismul fiind de fapt bine taxat de statul de drept numai fiscal, despre care am vorbit, deci putându-ne trezi și prin modul cum ne ustură la buzunar. În vreme ce un atac monopolist asupra omenirii în care s-au plasat diriguitori docili, care poate eșua până la urmă într-un monopolism discreționar politic, înseamnă că orice aspirație democratică și umanistă dispare sub calota glaciară, iar omenirea va rămâne la mâna celor care și-au rezervat prin abuz longitudinea și latitudinea favorizatoare a unei insule pe care au instalate toate elementele de comandă.

Încerc să folosesc termeni s.f. pentru a creiona starea posibilă, tocmai în numele unei gândiri civic-raționale, care ar refuza o asemenea realitate. Și vin cu afirmația că, acum, după douăzeci de ani de eforturi de integrare a noastră la ea, sau la ceea ce s-a pretins că însemna ea până la un anumit moment dat, ar fi și cazul unei continuări a integrării la modul invers, adică a înțelegerii noastre de către ceilalți. A înțelegerii tristei noastre experiențe comuniste și a consecințelor nefaste pe care le poate ea avea nu numai pentru viitorul nostru, ci pentru viitorul tuturor celor cu care ne-am integrat.

Unii ar putea spune că asta e mai greu de înțeles pentru cine n-a trăit sub compresorul terorist, egalizator în aparență, dar limpede construit dintr-o clasă a birocraților dictaturii profitoare, deasupra unei populații supuse și manipulate cu forța. Împărțire care se păstrează și astăzi ca mentalitate apucătoare și ca nepăsare pentru soarta celuilalt, după cum o simțim pe propria noastră piele. Și, desigur, e de datoria noastră să atragem atenția asupra acestui pericol de vreme ce avem antenele mult mai sensibilizate în direcția lui. Dar e și de datoria celorlalți să-l înțeleagă, chiar dacă nu au experiența noastră.

Cum? În primul rând încercând să înțeleagă printr-o asemenea prismă modul cum s-a produs la noi integrarea. Iar, în al

doilea rând, să înțeleagă efectul negativ al nepăsării lor în această direcție, atunci când preiau cu ușurință ceea ce le este și lor convenabil astăzi, din năravurile ce ne-au costat atât de mult odinioară și, încă ne mai costă! Pentru că, oricât efort am face noi ca să-i integrăm în problemele noastre, dacă ei nu se integrează, înseamnă că nu vor. Dacă ei nu își însușesc cât de cât ceea ce sperăm noi să obținem de la democrație, înseamnă că altceva le convine mai mult. Iar acel „altceva” care nouă ne amintește vremuri de tristă memorie când eram tributari și dependenți de hotărârile altora, ne-ar putea rupe de ei. Și avem, iată, dovada strict contemporană a birocrăției economico-financiare, prin care ei ne impun necorespunzătoare reguli așa zis internaționale, dar și cea a birocrăției administrativ-democratice pe care ei o practică cu aceeași satisfacție cu care, birocrății dictatoriale din clasa suprapusă despre care am vorbit, își practicau ordinară demagogie de a pretinde că există vreo legătură între democrație și comunism.

Convingerea mea că occidentalii care nu fac această diferență, nu vor să o facă, sau au interes să nu o facă, și nu că n-ar fi capabili să o facă, este întărită de faptul că analistul cel mai lucid al dezastruoaselor consecințe produse de comunism omenirii, este un academician francez contemporan nouă, a cărui luciditate admirând-o de mai multă vreme, îmi permit să o sublimesz aici:

O bibliografie occidentală pentru cunoștințele liderilor europeni

Cui i-a plăcut anticonformismul și cine a urmărit pledoaria antitotalitaristă a gânditorilor occidentali din a doua jumătate a secolului trecut, nu s-a putut să nu i se facă remarcat gestul invers la care recurgea, în anii '70, un intelectual francez de prim ordin, Jean François Revel, renunțând la cariera universitară pentru a se dedica publicisticii. Un talentat emul al lui Sartre care, în loc să folosească ziaristica pentru a-și consolida ascensiunea universitară, se dedica ei prin fulminante editoriale pe care le

admiram în „L'Express”, și „Le Point”, când ne cădeau în mână, nu numai pentru polemica cu dogmatismul de orice natură, ci și pentru valoarea lor literar-filosofică, amintind de condeiele mari ale iluminismului francez.

În perioada aceea, când noi simțeam urmările marxismului pe propria noastră piele, iar confrății săi, intelectualii francezi perseverau în gauchism făcând teorie pro-sovietică la cafeneaua pariziană, în cunoștință de cauză, fiindcă luptase și-n rezistență, trecuse și prin cluburile socialiste, Revel începea să avertizeze asupra pericolului pe care-l intuiau și foștii marxisti italieni și politicieni de talia lui Willi Brandt, combătând comunismul și constatându-i tot mai mult apetențele asiatice. Așa cum avea să declare, el făcea asta indignat de ceea ce constata în terorismul degradant al practicilor bolșevice; adică: „*nu în numele ideilor liberale, ci în numele demnității umane*”.

Acesta (nerespectarea demnității umane de către comunism, aidoma cu respectarea lui de către fundamentalistii globalismului de astăzi) era motivul care-l făcuse ca, renunțând la aspectele sigure și onorante ale vieții universitare, să-și găsească vocația în presă, preferând a se identifica în puzderia de modești analiști, comentatori și cronicari politici, cum impune media semnături sonore la timpul prezent, dar care, în general, sunt lipsite de orice viitor, fiind lipsite de orice filosofie. Și, dacă prin editorialele sale, prin orientarea revistelor editate, ca și a polemicilor susținute, Jean François Revel a devenit cel mai academic condei din publicistica franceză, pentru noi, cei dinspre estul continentului, el se demonstrează a fi cel mai avertizat critic contemporan al practicilor rezultate din filosofia politicilor comuniste.

Prin traducerile de la „Humanitas” precum "*Cunoașterea inutilă*", "*Revirimentul democrației*", "*Marea paradă - Eseu despre supraviețuirea utopiei socialiste*", cititorul român trăit nu numai sub obrocul marxismului, ci și a tuturor nenorocirilor practice, morale și caracterologice pe care le-a adus această filosofie, prinde curaj, constatând că există șanse ca, printre oamenii de bună credință ai occidentului, să fie minți care înțeleg la modul real aceste pericole prin care el a trecut, modul cum sufletul și conștiința i-au fost laminate spre pervertirea morală

dorită de totalitarism. Prinde curaj pricepând că nu mai trebuie doar noi să facem efortul de a explica tarele peste care trebuie să treacă procesul de reinstaurare a unei mentalități cu adevărat democratice în societatea pe care s-au apăsât tiparele amurale și imorale ale totalitarismului bolșevic, atunci când ele sunt încurajate de agresiunile globalizării prin monopoluri și nu prin deschiderea spiritualității.

Și, mai ales că, gândirea occidentală, chiar dacă prin politicienii zilei nu face efortul, sau nu are adâncimea de a înțelege toate aceste subtilități și le agrează cu metode care nouă ne amintesc de „marele frate sovietic”, prin opera lui Revel, prin studierea ei, măcar, cu mândria că le aparține lor, ar putea să-și dea seama de comportamentul solidar căruia noi îi simțim nevoia, mai mult decât de dobânzile de la FMI, Banca Mondială sau Banca Europeană, mai mult decât condițiile mânăirii Euro-lui și mai mult decât clauzele tributar-administrative ale împrumuturilor. Care, toate practicate de oameni lipsiți de viziune politică adevărată, prezintă riscul de a ne face să considerăm occidentul tot un fel de „lagăr al păcii și socialismului”, iar Bruxellesul sau FMI-ul tot un fel de Kremlin, atunci când vedem că guvernul nostru este obligat să muncească mai mult ca să placă acolo, decât ca să satisfacă nevoile din țară.

Și îndrăznesc să transmit liderilor europeni care iau în considerare doar îndatoririle politicilor financiare pe care le fac de dragul nostru, nu și pe cele de dezvoltare socială, dezvoltare morală și politică, dezvoltare democratică și a mișcării ideilor politice spre o adevărată spiritualitate europeană, că în bibliografia lui Jean-François Revel, mai există titluri precum „*Pourquoi des philosophes ?*”, „*La Cabale des dévots*”, „*Ni Marx ni Jésus*”, „*La Tentation totalitaire*”, „*Comment les démocraties finissent*”, „*Le Terrorisme contre la démocratie*”, „*Histoire de la philosophie occidentale, de Thalès à Kant*”, „*L'obsession anti-américaine*”, etc... Titluri din care, poate, Domniile lor ar înțelege, mai bine și mai intelectual, ce altceva decât dragostea pentru guvernatorul lor Băsescu ar trebui să ne acorde pentru a dovedi că ne consideră cu adevărat parteneri europeni și că îi preocupă cu adevărat soarta democrației în România.

Precizez, aşadar, cu tot respectul, că nu bag nimănui pe gât caracterizările socio-psihologice care ne privesc, ale lui Rădulescu Motru sau Mircea Vulcănescu; nici cele de psihologie a credinţei noastre care provin de la Nichifor Crainic şi Mircea Eliade; nici măcar cele din poezia Eminesciană, spre a ne cunoaşte mentalitatea şi provenienţa opiniilor faţă de strădania Cotrocenilor de a-şi menţine primatul asupra Procuraturii şi serviciilor, asupra ascultărilor de convorbiri şi întocmirilor de dosare, asupra minciunii care, la noi, stă de multă vreme „*cu regele la masă*”...Nicidecum!... Li-l recomand numai pe **Jean-François Revel de l'Académie Francaise, Membre de L'Institut**, pentru a afla, Domniile lor, de la el şi numai de la el, cât de devastatoare şi de lungă durată sunt consecinţele comunismului. Şi cum, orice încurajare din partea lor pentru o guvernare aberantă, pornită din viscerele celor care, chiar dacă afirmă că n-au pactizat cu securitatea, au fost alăptaţi cu marxism-leninism, îşi dă măsura în detrimentul intereselor poporului român.

Le adresez acest îndemn intelectual spre o asemenea bibliografie, spre a-i face să înţeleagă falsul în care unele persoane pe care iresponsabil ei le susţin în guvernarea noastră, îşi dovedesc disponibilitatea pentru a obţine sfere de influenţă prin metodele respective dar, de fapt, stau la dispoziţia acelor forţe care se simt bine programând sistematic dezordinea.

Şi mă gândesc la faptul că, poate, vor înţelege mai bine învăţătura unui gânditor al lor, nu al nostru, polemizând cu gauchiştii lor, nu ai noştri, pe tema lui Revel care susţine cu multă documentaţie şi talent că, în mod cât se poate de limpede:

„Comunismul este atât de devastator, încât nu-i de ajuns să scapi de el: trebuie să poţi ieşi din toate consecinţele lui”.

*

* *

Putând proba faptul că aspiraţiile celor mai conştienţi dintre români ar fi deosebit de satisfăcute de o asemenea înţelegere acordată destinului democraţiei noastre şi că această înţelegere ar contribui la ştergerea impresiei că, în anumite cercuri ale politicilor occidentale, ni se acordă atenţie doar în măsura în care satisfacem obligaţii clientelare, voi persevera în această carte atât pe ideile privind criteriile de existenţă ale aceluia stat de drept care serveşte

afirmarea democrației reale, cât și pe cele ce speră în revigorarea doctrinei democrat-creștine, cea care a avut inițiativa, ca și cea mai mare contribuție, privind edificiul democratic al Uniunii Europene.

În ceea ce privește mult doritul *STAT DE DREPT AL ORÂNDUIRII DEMOCRATICE MODERNE*, consider că societatea democratica produsă prin competiția electorală a partidelor libere este cea care vine să-și impună orânduirea democratică folosind drept instrument de gestionare și administrare instituțiile și funcționarii Statului de drept. Deci e vorba de UN CORPUS DE INSTITUȚII ȘI FUNCȚIONARI puși în serviciul funcționării democratice a statului și DEZVOLTĂRII DEMOCRAȚIEI PRIN STATUL DE DREPT. Aceasta este îndatorirea lui fundamentală pentru asigurarea afirmării democratice a persoanelor umane care constituie electoratul. Ele votează urmărind acest scop general precum și unele mai specifice care se regăsesc în diverse doctrine. Dar drumul spre adâncirea democrației e mereu conjugat și nu poate fi contradictoriu. Deci, a doua obligație a statului de drept este asigurarea funcționării tuturor corpurilor politice, fiecare asigurând mijloace democratice cât mai largi pentru electoratul său.

Aceleași considerente le fac și în legătură cu acele relații doctrinare internaționale din cadrul PPE, care trebuie să fie partidul motor al democrației reale așa cum s-a dovedit a fi al democrației europene. Pentru că valorile statului de drept sunt aceleași cu valorile democrației, așa cum le-a configurat cândva democrația-creștina. Părerea mea este că, în vreme ce liberalismele nu pun întregul accent pe decizia de monopoluri, valorile democrației-creștine sunt cele mai apropiate de interesul popular al izolării și eradicării lor.

...Iar acum, mă refer la acel argument în plus pe care l-am menționat în titlu

UN ARGUMENT ÎN PLUS: SOLUȚIA MERITOCRATICĂ A REDRESĂRII SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI

Din partea celei mai vechi publicații în limba română din SUA și a susținătorului ei Dwight Luchian Patton, mi se adresează următoarea propunere: „*La nivelul perimetrului național, am cerut... scriitorului Corneliu Leu sa facă un Apel prin care sa ceara implicarea persoanelor de o integritate desăvârșită, indiferent de apartenența politica, la soluționarea problemelor cu care se confrunta pământul strămoșesc. Nu ne putem permite la nesfârșit sa marginalizam valorile pe considerente politice, sau sa avem factori de decizie, la nivel național si internațional, persoane al căror nivel intelectual a rămas la faza de kindergarten*”.

Onorantă această propunere, mai ales că ea este făcută în următorul context, mult mai larg decât modestele mele posibilități de cuprindere a unui curent de opinie publică: „In prag de colaps economic generalizat, în anul de grație 2011, mi-a atras atenția un fragment dintr-o cuvântare a lui Cicero, rostita în anul 55 B.C., deci exact cu 2066 ani în urma, fragment cu aplicativitate și referire deplină la perioada în care trăim actualmente. Deci, Cicero spunea: *Bugetul național trebuie echilibrat; aroganța autorităților trebuie moderată și controlată. Plățile efectuate guvernelor străine trebuie limitate, dacă națiunea nu dorește să ajungă în stare de faliment. Populația trebuie din nou să învețe să lucreze, în loc să trăiască din asistența publică. (The public debt must be reduced; the arrogance of the authorities must be moderated and controlled. Payments to foreign governments must be reduced, if the nation doesn't want to go bankrupt. People must again learn to work, instead of living on public assistance).* Desi am realizat că studiul a devenit o insurmontabilă povară pentru armatele de ignoranți și șarlatani care conduc destinele lumii - expresia aparține politicianului Thomas Paine, unul dintre părinții fondatori ai

Americii - omenirea ar putea fi salvată de la iminentul dezastru, iminenta prăbușire ca sa nu zic dispariție, numai prin implicarea persoanelor de o imaculata conduita, a oamenilor dotați cerebral in acest domeniu Machiavellic, care este politica. Nu ne putem permite la nesfârșit sa marginalizam valorile pe considerente politice, sau sa avem factori de decizie, la nivel național si internațional, persoane al căror nivel intelectual a rămas la faza de kindergarten. Haideți sa urmam indemnul dat de poetul si eseistul britanic, Charles Lamb: *Nu câștigăm nimic daca suntem in compania celor ca noi. Ne încurajam unii pe alții in mediocritate. Întotdeauna mi-am dorit sa fiu in compania oamenilor excelenți, mai capabili decât mine. (We gain nothing by being with such as ourselves. We encourage one another in mediocrity. I'm always longing to be with men more excellent than myself).* Aceeași cerebralitate o regăsim si la Buddha, care ne-a recomandat ca, *în viața sa căutam compania oamenilor la fel de inteligenți ca noi, sau mai inteligenți; daca nu-i găsim sa umblam singuri.* Cred ca daca vom căuta sa aplicam aceasta axioma la nivelul oamenilor politici, va asigur ca fiecare dintre noi, care a evitat sa pătrundă in acest infestat domeniu, va umbla singur”...

*

*

*

... După aceste lungi citate, eu, cu gura mea spurcată, aş adăuga nu numai că fiecare om de bună credință va rămâne de unul singur, dar însăși omenirea prăbușită se va împărți după alte criterii. De exemplu o împărțire ar fi între: Cei care n-au nevoie nici de morală, nici de susținere intelectuală, fiindcă umblă în haită - pe de o parte, iar pe de alta: Cei care degeaba s-au pregătit intelectual și aplică legile moralei, fiindcă sunt sortiți să rămână singuri și nu-i mai ia nimeni în seamă.

Și nu e vorba aici de perimata exprimare cu „proști dar mulți” ci, din păcate, de amenințătorul: „rău intenționați, dar puternici prin prostia noastră”!...

Acum însă, lăsând gluma la o parte, chiar dacă avertismentul ei e grav, trebuie să recunosc faptul că, printr-o suită de propuneri de conduită civică pe care le tot public de vreo zece ani, ca și prin volumul pe jumătate de studiu, pe jumătate de critică socială intitulat „DESPRE MERITOCRAȚIE” pe care l-am

alcătuit pentru uzul studenților mei și care apare în bibliografia unor lucrări de diplomă și de masterat, ca și în referirile unor publiciști, eu, de fapt, am lansat acest apel.

Din păcate, dacă doar cei studioși învață niște precepte pentru examene și câțiva analiști fac divagații mai mult sau mai puțin inspirate, fără un adevărat curent de opinie publică pe care numai o mișcare puternică, bine dotată cu voință politică ar fi capabilă să-l impună până la nivelul comportamentului zilnic al fiecărui cetățean, nu putem face mare lucru. Prin asta, eu răspund încurajatoarei sugestii a confratelui nostru de origine, limbă și simțire.

Și, trebuie să recunosc faptul că am pornit în acest demers și de la o premisă care, până acum, nu s-a adevărat: Acea că românii din diaspora, care au experiența de a fi trăit și muncit în societăți civilizate, unde cutumele democrației sunt fixate măcar prin câteva trăsături esențiale, bine înrădăcinate și bazate pe o asemenea practică încât devin act reflex pentru fiecare gest cetățenesc, s-au molipsit de aceste valori ale democrației, au învățat să nu mai fie manipulați, au căpătat gustul de a-și impune voința politică pe care le-o cer atât interesele cât și morala prin care au învățat că pot trăi mai bine și mai civilizată și, astfel, vor fi ei în primele rânduri ale celor apti de a produce revirimentul național. În acest sens chiar am dezvoltat o părere care speram să devină nu numai pentru mine convingere: MERITOCRAȚIA; adică perfecționarea democrației prin scuturarea ei de populism, de demagogie și de accent pus numai și numai pe momentul și interesul obținerii votului, până la a se ajunge la o formă de conviețuire PERSONALISTĂ; adică de întâietate absolută a intereselor afirmării oricărei persoane umane; adică de respect reciproc între toți membrii societății și legi care să asigure egalitatea nu ca egalitarism populist, superficial și inefficient, ci prin condiții de afirmare asigurate în mod egal fiecăruia. Ceea ce nu este deloc o idee nouă, ba chiar are multă experiență benignă, creștinismul îndemnându-ne de două mii de ani spre solidaritate prin grija și respectul față de semen.

Dar nu numai creștinismul cu vastitatea și universalitatea adevărilor sale ne vorbește despre asta. Ci chiar și unele exemple mici, mărunte, din realitatea de după 1989, când deveniserăm mai

solidari și mai umani unul față de altul, dorindu-ne sincer binele unul altuia și apreciindu-ne sincer meritele, fără invidie sau carierism. Parcă știind mai bine decât astăzi că, prin meritele astea, pe care și le pune fiecare în valoare, vom face - vechea noastră vorbă de ideal național – „vom face din nou România Mare”!...

Și dau numai exemplul devenirii unui ministru al culturii. Este vorba de Ludovic Spiess, Ludi, cum îi spuneam prietenii, care era un mare artist, o voce de aur recunoscută în lumea întreagă dar, propriu zis, nu un om politic. Se punea problema continuării marelui Festival Internațional „George Enescu” și multă lume dădea înapoi, nu îndrăznea să propună ample și importante participări, nu știa de unde să ia fondurile. Atunci Ludi, din dăruire și nicidecum din politicianism, a izbucnit sincer fiind unul dintre cei care nu voia să lase să se piardă marele nostru eveniment cultural de talie internațională, dacă nu chiar singurul. S-a trezit în el inițiatorul și organizatorul, a început să se zbată, să vină cu propuneri, să caute idei, să găsească soluții. Și a pus în mișcare o întreagă mașinărie: Toate relațiile sale de mare artist, toate cunoștințele pe care le făcuse printre somitățile lumii artistice internaționale, toate adevăratele valori mondiale care au răspuns chemării lui, fiindcă și el era o valoare mondială. Așa că a organizat una dintre cele mai glorioase ediții ale Festivalului „George Enescu” tocmai când acesta era sortit de alții să dispară și, după prestigiul sincer căpătat de România în 1989, ea a mai căpătat unul, precum și un motiv de faimă a culturii ei temeinice!

Nu vreau să amintesc aici practicile penibile și totalmente întristătoare prin care politicienii cu care am fost dăruiiți au distrus în două decenii totul. Continui cu amintirea stenică: Festivalul s-a încheiat cu brio. Românii erau mândri iar Ludi, organizatorul ediției care ar fi trebuit să eșueze, era aplaudat la o și mai mare scenă deschisă decât oricare alta pe care trăise momentele de glorie ale vocii lui minunate. Acum erau momentele de glorie ale descoperirii meritelor lui de dăruit manager și om de inițiativă al actului cultural. Și minunea conceptuală s-a produs. Duhul Sfânt s-a coborât asupra tuturor controversatelor sau necontroversatelor figuri din CPUN, care era atunci Parlamentul și, la o remaniere guvernamentală, ei și-au spus într-un gând bun de inspirație meritocratică: „Dacă Spiess a făcut minuni cu Festivalul, de ce să

nu-l facem ministru al Culturii, ca să-și continue actele de dăruire și inițiativă pe care le-a demonstrat?!”... Ei bine, chiar dacă de atunci nu am mai întâlnit nici o dată în politica noastră o asemenea apreciere pe merit, asta mă unge pe suflet și îmi spune că nu totul e pierdut; că un conclav de oameni care decid – respectiv chiar electoratul dacă este dăruit cu voința politică a sincerității de intenție – poate alege pe merit și poate lua decizii de adevărat interes național și nu de meschin interes personal sau de grup. Asta este meritocrația: Să-l alegi pe om după merit și să pui stavilă dedesubturilor mafiote susținute doar de populism, demagogie și bani nespălați, știind bine că numai astfel asigurăm progresul la nivel național. Dar, pentru asta, este nevoie de o conștiință civic-politică, tot la nivel național.

În felul acesta, prin respectul reciproc între persoane, între drepturile lor și în egalitatea lor de șanse, comportamentul corect față de ceilalți devenind o îndatorire civică, democrația nu mai rămâne formală și demagogică, ci devine meritocrație, recunoscându-i fiecărui om meritele și așezându-l pe treapta pe care poate fi cel mai eficient în progresul social.

Raționamentul acestei convingeri pe care mi-am exprimat-o era următorul: Așa cum marea generație a renașterii românești s-a constituit la 1848 prin fermentul intelectual al celor reveniți din lumea occidentală, după ce s-au dedicat acolo frământărilor sociale ale epocii și și-au însușit idealurile pe care le avea cea mai deschisă către democrație parte a omenirii, tot astfel, instabilitatea noastră politică de astăzi, datorată lipsei de caractere, care se conjugă cu sechelele unui trecut nefast, ca și nevoia unei clase politice autentice, capabile să impună acele puține dar definitorii criterii ale democrației avansate, află rezolvare prin revenirea sau implicarea celor care au muncit, au trăit, s-au format și și-au consolidat preceptele într-o asemenea democrație dinafară, conștiinți și de imperfecțiunile ei, dar și de dezideratele ei ferme, bine impuse social.

Iar speranța mea era că, astfel sau, mai bine zis, și pe această cale ca și pe cea a propriei perfecționări a țării prin punerea în valoare a celor mai capabile și mai dedicate forțe, vom ajunge la acea adâncire a democrației care să îngroape pentru totdeauna demagogia cu care au vorbit despre ea ideile comuniste. Vom

revalorifica împreună, din valorile universale ca și din întreaga noastră tradiție, tot ce ne-a menținut moralul existenței prin credința creștină, prin valorile învățaturii ei întru înflorirea a ceea ce este frumos sufletește, prin solidaritatea umană și voința națională, prin strădania fiecărei familii și fiecărei obști de a-i ajuta să se realizeze pe copii merituoși care pot fi crescuți în scopul progresului social, prin respectul pentru exemplul celor care au realizat ceva...În sfârșit, prin conjugarea eforturilor celor dinafară și celor dinăuntru granițelor țării, să ajungem la o democrație stabilă și folositoare cetățeanului, capabilă să înlăture răul social și decăderea morală, aduse, practicate și, din nefericire chiar impuse unei întregi societăți de către minciuna și ipocrizia democrației formale.

Pentru că nu numai noi, ci întreaga omenire are nevoie de o însușire temeinică a acelui concept care se configurează în lupta cu democrația formală de astăzi, democrație cu accent electoral și bazată doar pe cifrele ușor de manipulat ale statisticii, concept pe care, în raport cu integralitatea persoanei, a drepturilor ei și a proprietăților ei, începem să o numim „DEMOCRAȚIA REALĂ”.

În contemporaneitatea noastră, filosofia politică - pe cât de încărcată de adevărurile umanismului integral, pe atât de încercată în confruntări cu agresiunea democrației din afara și dinăuntru ei - nu poate avea temă mai importantă decât pragmatica asigurării unei democrații reale. Aceasta se realizează în timp prin Guvernare și Lege, prin Administrație și Morală, prin RESPECTUL COMUNITAR ÎNTRE PERSOANE. Fiind vorba, în ultimă instanță, de o arhitectură socială și politică a Statului și Instituțiilor Comunitare moderne, lucrurile stau la fel ca-n raporturile diferite ale arhitecturii cu geometria plană sau cu geometria în spațiu: LIBERTATEA PERSOANEI ȘI A COMUNITĂȚII își capătă conținutul ei adevărat numai dacă o abordăm ca pe o coordonată pusă în raport cu celelalte, care o ridică la puterea a treia: ÎNDATORIRILE. Numai în acest mod, volumul adevărat al libertăților unei societăți iese în evidență. La fel și cu EGALITATEA: Pentru a nu fi totuna cu EGALITARISMUL DEMAGOGIC, ei nu i se poate demonstra adevăratul volum decât în raport cu stadiul de afirmare a persoanelor și a comunităților umane, cu ASIGURAREA REALĂ A EGALITĂȚII DE ȘANSE.

Astfel, democrația formal-statistică prezintă (și reprezintă) o societate schițată doar în liniile geometriei plane, fără a explora nici interiorul nici ambientul, în vreme ce DEMOCRAȚIA REALĂ îi conferă volumul ei autentic și existență adevărată prin cele trei dimensiuni în spațiu. La fel cum numai și numai geometria în spațiu poate reprezenta toate simetriile care conduc la armonia arhitectonică a unui edificiu. Construit printr-o SIMETRIE DE DREPTURI ȘI OBLIGAȚII, de morală comună și bunuri personale, de SUVERANITATE PERMANENTĂ A OMULUI ASUPRA SA prin prioritatea existenței persoanei și CONDUCERE DOAR TEMPORARĂ, prin delegație electorală dată cuiva pe timp limitat - simetrie care-i asigură adevărata armonie a existenței - edificiul socio-politic își demonstrează STABILITATEA ARMONICĂ prin diacronia dezvoltării democrației reale. Iar primul pas important în construirea unui asemenea edificiu al democrației, îl constituie o apreciere categoric meritocratică în acordarea funcțiilor publice, eradicarea clientelismului politic și a căutării avantajelor mafioate de grup care, frizând crima organizată, are o cu totul altă schemă decât cea a transparenței democratice, presupune oculte puteri ascunse din partea, fie a unor conclave care conduc din umbră, fie a unor persoane care dictează. Iar asta nu poate conduce decât la trădarea totală a democrației prin totalitarism.

Iată de ce, chiar dacă voi fi etichetat drept habotnic, eu consider că nu există altă cale decât cea a respectului absolut față de persoana umană, în deplinătatea egalităților de șanse, prin meritocrație, spre democrația reală.

Acesta ar fi apelul la care sunt solicitat post factum, deoarece eu l-am lansat de mult prin toată simțirea și credințele mele, chiar și către persoanele cu o integritate relativă, dar bine intenționate și nu numai către persoanele cu o „integritate desăvârșită”. Pentru că nu facem verificări, ci doar apeluri la raționalitate și la intenții cinstite privind prezentul și viitorul acestei țări. Să fie gândul de integritate acolo, în sufletele lor, să nu și-l fi pierdut cu totul și, atunci, Bunul Dumnezeu îi va ajuta să și-l dezvolte!

Trebuie să mărturisesc faptul că am avut mulți studenți entuziasmați, care nu au luat o asemenea dezbatere doar ca pe un

simplicu curs. De asemenea au fost și comentatori care m-au lăudat. Dar lauda lor, pentru care le mulțumesc, a fost mai mult literară decât ideatică. Au scris ca despre o carte bună care te satisface și îți prilejuiește aprecieri literare în domeniul eseisticii, a polemicii, a pamfletului, dar nu ca despre o idee dureroasă care trebuie să nască alte idei și alte propuneri, până se realizează. Îndrăznesc chiar să spun că ar fi putut să fie mai critici, dar să nu se gândească numai la sucul propriu al literaturii în care fierbem toți cu orgoliile noastre estetice, ci să vină cu idei noi, cu observații și chiar cu altfel de soluții care să ne hrănească nevoile etice.

Cât despre cei din străinătate, în contribuția ideală a căroră îmi puneam atâtea speranțe, trebuie să mă împac cu sfatul mai realist al poetului Dimitrie Grama, care mi-a atras atenția că, asemenea celor din țară, și românii din străinătate sunt de mai multe feluri, de la cei blazați până la lipsa de ideal național, la cei care suferă în tăcere pentru țara lor. Iar manipularea în brațele căreia se lasă, după cum s-a demonstrat la ultimele alegeri, nu a făcut decât să întărească această întristătoare părere cu așchia care nu sare departe.

Si totuși, au aș dori ca așchiile să sară din trunchiul celor de la 1821, de la 1848, de la 1859, de la 1877, de la Țebea, de la Câmpia Libertății, de la Mărășești, de la Sfatul Țării, de la Alba Iulia și chiar de la Bicz și de la Canalul Dunăre-Marea Neagră unde dușmanul a încercat să anihileze elitele țării.

Acesta poate fi „Apelul” pe care, de fapt, l-am lansat; dar care trebuie susținut printr-o mișcare adevărată la care eu nu pot decât să ader dacă dumneavoastră și alții o veți porni. Să știți că asemenea reacții mai există și asemenea propuneri am mai primit. Avem în acest sens un Institut de Studii Personaliste, tineri studioși dedicați unor lucrări teoretice pe tema respectivă, o Consfătuire Națională a Intelectualilor de la Sate, cei mai legați de suferința populară de astăzi, precum și câteva publicații. Vă pun la dispoziție în atașament și volumul „Despre meritocrație” cu titlul căruia am început aceste rânduri. Dar o organizare propriu zisă este absolut necesară iar, pentru asta, în afară de oamenii de condei și de idei care-mi sunt prieteni, cred că este o nevoie absolută de o inițiativă masivă din partea oamenilor mai tineri, ca și a românilor care au

învățat în lumea largă, mai mult decât noi, care sunt avatarurile și care sunt comandamentele democrației.

Eu vă stau la dispoziție și chiar pot organiza o consfătuire când mai mulți dintre dumneavoastră vor fi în țară. Ce părere aveți?

La 27 mai 2011

CAPITOLUL I

CÂTEVA TEZE ȘI O ÎNCERCARE DE SINTEZĂ PRIVIND POLITICA DE CENTRU

Teză generală

Raționamentul care conduce la recunoașterea politicii de centru ca un plus de garanții democratice, un plus de legalitate și un plus de respect pentru pluralism în viața societății este acela că guvernarea se exercită asupra întregii țări, dar orice forță politică nu poate reprezenta decât interesele unui segment - mai mare sau mai mic, dar unul singur - din populația țării. Electoratul este proporțional și nu total, iar unicul criteriu electoral descoperit până în prezent de omenire este al majorității. Și nu al unei majorități consecvente, ci doar al uneia de moment; ceea ce, față de idealul de independență și liber arbitru al fiecărei persoane umane în parte, (care este, de fapt, țelul oricărui demers privind drepturile omului), față de „suveranitatea personală” cum se exprima plastic un autor de science-fiction - acest criteriu reprezintă încă prea puțin.

Deci, utilă în manifestarea electoratului, dar încă neconvingătoare privind toate opțiunile, forma alegerilor generale este un criteriu încă imperfect prin faptul că el poate produce o birocrație parlamentară bazată pe criterii strict statistice care încurajează demagogia și, așa cum arată istoria ultimului secol, lasă o cale deschisă spre totalitarism și spre ascensiunea nocivă a partidului unic. În aceste condiții, echilibrul pe care trebuie să-l prezinte raporturile dintre putere și opoziție se deteriorează până la excluderea acesteia din urmă și se ajunge la două situații: Pe termen scurt la acte de voință politică personală care periclitează statul de drept, iar pe termen lung la dictatura care îl sufocă.

Pentru preîntâmpinarea unor asemenea riscuri, politica de centru vine cu principiul pragmatic al permanentei concilierii de interese, de forțe și de doctrine, în scopul unei guvernări cât mai democratice și a consolidării statului de drept, oferind cel puțin două soluții: 1) Politica preelectorală de alianțe prin dialog și conciliere între forțe care își găsesc un scop comun de guvernare ajungând să reprezinte un segment cât mai mare de populație în interesul căreia este exercitată puterea și: 2) Politica din timpul

guvernării - tot de dialog și conciliere dar, de data aceasta cu opoziția - pentru a-și însuși unele dintre propunerile acesteia și a satisface astfel, în și mai mare măsură, interesele și mai multor categorii de populație.

Legiferarea diverselor principii de existență statală la care se ajunge în acest mod, vin să reprezinte interesele unor categorii de populație tot mai largi, Printr-o asemenea procedură, implicit, democrația se aprofundează, iar principalul pericol al omenirii democratice: posibilitatea eșuării în totalitarism - se diminuează.

Înțeleasă astfel, ca o formă de adâncire și consolidare a libertăților democratice și a pluralismului ce garantează drepturile persoanei umane, - tocmai prin dialogul care pune în evidență interesele fiecărei persoane și fiecărui grup social - politica de centru vine să asigure mai multă stabilitate socială și statală prin concilierea înțeleasă ca formă a respectului reciproc între membrii unei societăți. De aici s-a ajuns a se vorbi, tocmai ca o trăsătură a politicii de centru, despre „concilierea dintre tendințe chiar contrarii, în scopul unui interes general”, așa cum s-a întâmplat de multe ori în istoria statelor moderne. Tot de aici decurge și părerea că, prin pragmatica sa care trebuie să se preocupe în permanență de armonizarea divergențelor, centrul nu ar avea o doctrină consistentă, ci doar un mare succes practic.

Îndrăznim să contrazicem o asemenea părere afirmând că acest mare succes practic al politicii de înțelegere, chiar și prin efortul înțelept de apropiere a contrariilor, dar în slujba unor interese tot mai largi și tot mai democratice, demonstrează că există o direcție doctrinară. Iar servirea politică a unor categorii sociale cât mai mari și garantarea drepturilor fiecărei persoane este ea însăși o doctrină foarte generoasă.

Este drept că prin cercetarea politologică de până acum, precară tocmai datorită atenției care s-a acordat în permanență soluțiilor practice de moment, definițiile doctrinare sunt evidente mai ales în planul moral și al păstrării tradițiilor care dau stabilitate socială (cum se va vedea la capitolul respectiv). Dar prezența mereu activă, generatoare de politici foarte folositoare momentului precum și rolul mediator între partide, în folosul imediat al populației și al stabilității statale, a pus în evidență multe valori

democratice proprii centrului care, în baza experienței democrațiilor avansate, se pot oricând sistematiza într-o doctrină.

Încercăm mai jos să definim câteva dintre dimensiunile politicii de centru făcând precizarea că, la nivelul anului 1996, când scriam aceste lucruri, democrația statistică, bazată pe formula electorală a listelor de partide, era pentru noi încă ceva nou și dorit, sfera politică românească ne având cum să-i vadă limitele deoarece, abia începeau să apară idei de perfecționare pe direcția votului uninominal.

Dimensiunea I: Dimensiunea politicii de echilibru.

1. Are o tendința clară de moderare conciliantă între forțe, interese și doctrine, pentru asigurarea stabilității politice în societate.
2. Concilierea merge până la consensul care poate garanta alianțe ; prin ele se asigură reprezentarea în guvernare a cât mai multor categorii de interese ale populației și a cât mai multor segmente din electorat.
3. Acolo unde nu se poate ajunge la consens, se propune toleranța respectului reciproc pentru opinii personale diferite și modalități diferite de soluționare, garantându-se prin aceasta pluralismul.
4. Dirijat astfel, procesul politic trebuie să descopere și să evidențieze mereu acele probleme naționale și sociale asupra cărora există consens și să obțină legiferarea lor, consolidând stabilitatea socială prin legi care satisfac toate categoriile de interese și întărind prin aceasta statul de drept.
5. Perspectiva politică de stabilitate se asigură prin preferarea față de o doctrină închistată a analizei politologice și cercetărilor sociale active. Bazându-se preferențial pe cercetarea de specialitate, politica de centru poate fi bănuită ca preferă o guvernare tehnocrată. De fapt, abordarea este foarte ferm politică, folosind mijloace științifice ale politicii moderne. Este vorba de o strategie asiduă în evidențierea problemelor noi care apar în societate și a consensului decizional pe care îl pot obține ele din

partea diferitelor forțe ale direcțiilor de interese. Din pricina acestei specializări a deciziei politice apare, deci, falsa impresie de tehnocrație. Este vorba doar de un concept politic bazat pe rigoare profesională.

6. Consolidarea concepției potrivit căreia, pentru orice problemă există o pluralitate de puncte de vedere care conduc la o pluralitate de soluții. Prin punerea de acord se poate ajunge la cea mai utilă soluție pentru momentul respectiv. Aprecierea acestei utilități trebuie făcută după cât de larg răspunde ea interesului comun.

7. Înafara acestor șase puncte, dimensiunea politicii de echilibru mai conține idei precum:

— Nevoia de continuitate socială pe care trebuie să o servească o guvernare conștientă de efemerul și discontinuitățile ei;

— Reforma continuă, ritmică, fără durtăți și cereri de sacrificiu din partea populației;

— Conservatorism echilibrat, atât cât garantează continuitatea societății și a statului, așa cum este caracteristic trăsăturilor specific naționale și păstrării tradițiilor în condiții de dezvoltare continuă;

— Spirit moderat în tratative și programe, dar categoric în refuzul extremismelor;

— Alianțe pe bază de consens și strădanie continuă pentru atragerea altor forțe ale societății civile;

— Criteriul primordial al căii acceptate de cea mai mare parte a populației;

— Căutarea politicilor desemnate a satisface cât mai multe interese și a leza cât mai puține;

— Echilibrarea efectului altor politici printr-o mișcare atentă între susținerea conservării sau schimbării, punând mereu accentul pe ceea ce este necesar pentru situația prezentă;

— Înțelegerea prezentului politicii ca un deziderat național și verificarea continuă a doctrinei cu prezentul politic.

Dimensiunea a II-a: Dimensiunea morală și a respectului persoanei umane

1. Înțelegerea persoanei umane prin dreptul ei inalienabil și integral la existență și totală manifestare conform voinței și capacităților proprii.

2. Înțelegerea și respectarea pluralismului ca o condiție esențială pentru o societate democratică, bazată pe criterii umaniste, recunoscând atât egalitatea originară a persoanei umane cât și diversitatea ei, a capacităților ei, a vocațiilor ei, a intereselor ei, a tradițiilor ei, precum și a altor trăsături date de dezvoltarea istorică.

3. Înțelegerea proprietății fiecăruia ca o continuare firească a drepturilor persoanei umane, iar garantarea și continuitatea ei de familie drept principal raport dintre persoană și colectivitate.

4. Înțelegerea valorilor morale dobândite prin tradiție drept primul act de garanție a existenței libere a persoanei, a solidarității comunitare și a continuității colectivității umane în aspirațiile ei spre forme ideale.

5. Înțelegerea raporturilor de respect reciproc între persoane și de conviețuire în spirit comunitar la care obligă existența socială, ca forme concrete de aplicare în colectivitate a criteriilor definite mai sus, precum și ca o garanție reciprocă dată de către fiecare persoană celeilalte, de către comunitate persoanei, de către stat comunităților și persoanelor, legile coexistenței devenind norme sociale.

6. De asemenea, vin a fi subliniate o serie de valori morale comune și idei precum:

- liberul arbitru al persoanei umane;
- solidaritatea și întraajutorarea umană;
- raportul echilibrat dintre binele personal și binele public;
- justiția socială;
- dreptul fiecăruia la bunul comun;
- inițiativa liberă în cadrul societății civile, pe baza contractului social;
- toleranța între credințe, tradiții, concepții, mod de viață și respectarea oricăror altor trăsături specifice ale persoanei umane, colectivităților, națiunilor, popoarelor;
- dreptul la libera asociere;
- prioritatea administrativă a importanței persoanei umane în sensul punerii administrației locale în slujba persoanei, a administrației centrale în slujba administrației locale și a persoanei, etc.
- extinderea criteriilor drepturilor omului la drepturile colectivităților și drepturile popoarelor;

— realizarea armoniei sociale prin respectarea acestor drepturi și stabilirea între oameni a două feluri de relații: a) parteneriat într-o conlucrare corectă și: b) respect reciproc în cazurile de neconlucrare;

— convingerea că fiecare persoană poate avea un punct de vedere propriu asupra adevărului politic iar acesta nu poate fi generalizat pe criterii statistice, ci doar prin conciliere putându-se afla interesul comun;

— nevoia de eforturi sociale și politice permanente pentru ca democrația să depășească faza supunerii minorității față de majoritate, intrând în cea a respectării intereselor fiecărei persoane umane, iar formele de organizare statală sau internațională să fie garantul acestei respectări.

Dimensiunea a III-a: Dimensiunea aplicării criteriilor guvernării

1.. Guvernarea este forma administrativ-politică care trebuie să demonstreze în practică corespondența de păreri dintre cei aleși și opinia publică, sau procentul în care acestea corespund. În cazul politicii de centru, scopul alianțelor bazate pe concilieri este ca, prin consensul acestora, să se asigure o corespondență procentuală cât mai mare prin echilibrul între reformă și ceea ce este logic în spiritul conservator, prin echilibrul între proprietate sau libera inițiativă și protecția socială, prin echilibrul între concurență și justiție socială și alte forme de echilibru social garantat de guvernare. Dobândită prin conciliere de forțe și de tendințe, guvernarea trebuie la rândul-i să creeze premise tot mai stabile concilierii de interese și de nevoi.

2. Recunoscând că un stat este format din mai multe forțe sociale, cu mai multe direcții de interese, ceea ce obligă la pluralism în respectarea diverselor tendințe, politica de centru avansează teza că guvernarea nu poate reprezenta o singură categorie de interese și că ea este o activitate de serviciu public în folosul tuturor cetățenilor.

3. Stabilitatea politică pe care dorește să o realizeze guvernarea de centru este direct proporțională cu capacitatea acestei guvernări de a reprezenta cât mai multe fațete ale interesului național. Din

pricina aceasta se simte aici nevoia precizării că, atunci când se dorește stabilitate politică, se ajunge la o guvernare de centru, iar când se acordă regim preferențial anumitor interese, se înclină spre guvernarea de culoare corespunzătoare. În acest caz, însă, trebuie să fim conștienți de restrângerea democrației și pericolele ce se ivesc de aici.

4. Având ca scop o apropiere mult mai mare între măsurile guvernului și ceea ce exprimă opinia publică națională, guvernarea de centru cultivă continua conciliere între interese, veghind ca tot ceea ce ajunge la consens să fie legiferat devenind patrimoniu legislativ național, iar ceea ce nu are consens să rămână ca realitate pentru segmentele sociale respective și forțele care le reprezintă, urmând ca aceste concepții distincte și diferite să se tolereze reciproc până la o nouă conciliere.

5. Spre deosebire de alte forțe politice care luptă electoral spre a-și impune propria doctrină, guvernarea de centru își recunoaște limitele capacității de a reprezenta interesul general. Prin aceasta, apelează la concilieri chiar cu opoziția și ține întotdeauna seama de propunerile acestuia privind măsurile guvernamentale sau legislative, completându-și prin aceasta procentul de reprezentativitate națională, iar consensul fiind posibil chiar și în asemenea cazuri.

Dimensiunea a IV-a: Dimensiunea Statului în raport cu guvernarea

1. Bine înțeles că poate fi vorba numai despre statul de drept: un stat de drept bine consolidat prin cât mai multă legislație adoptată în consens sau păstrată prin consensul unei tradiții îndelungate.

2. În atari condiții, statul este privit ca un bun național de durată istorică, realizat prin efortul multor generații și multor curente politice și pus în serviciul tuturor categoriilor de cetățeni. Cea mai gravă violare i se aduce prin tendința de confiscare a administrației lui în serviciul unei singure categorii de interese și a unei singure direcții politice.

3. Ființând tocmai în scopul de a lărgi practicile democratice până la consens, politica de centru prezintă atât o pledoarie

conservatoare privind structurile esențiale ale statului - cum l-au construit înaintașii și cum s-a perfecționat prin partea bună a experienței altor generații - cât și una reformatoare privind ameliorarea structurilor statale prin contribuția fiecărei guvernări. Propunându-și asemenea practici, organizarea de stat este pusă în serviciul tuturor cetățenilor și prima obligație este să fie structurată ca atare. Guvernarea trebuie să se adapteze acestei structuri aducând perfecționările ce corespund îmbunătățirii vieții populației și lărgirii serviciului public în slujba tuturor categoriilor populației.

4. Din acest punct de vedere, politica de centru susține pe de o parte acele structuri ale statului care pot garanta continuitatea dezvoltării țării și a societății în întregul ei. Pe de altă parte, ea caută să impună acele forme de descentralizare prin care serviciul public poate fi pus mai bine și mai eficient în slujba cetățenilor, stimulându-se inițiativa personală sau locală. Raportul dintre guvernarea (trecătoare) și statul (peren) se realizează prin permanenta analiză politică a echilibrului dintre cele două direcții.

5. Tot din acest punct de vedere, politica de centru consideră că, tocmai în interesul concilierii și pentru a nu fi posibilă nici o tentativă extremistă de confiscare a puterii, fiecare formațiune politică trebuie să-și facă publică poziția față de funcțiile statului și a structurilor lui, aceasta fiind condiția sine qua non atât pentru înscrierea în competiția electorală cât și a evaluării rezultatelor unei guvernări.

6. Refuzând orice tendință extremistă care poate duce la confiscarea puterii, guvernarea de centru refuză și orice tendință monopolistă atât în economie cât și în politică, concentrându-și eforturile spre susținerea fiecărei inițiative personale și garantarea neîngrădirii ei prin vreo formă de monopol, ca și garantarea neîngrădirii naționale prin forme de globalizare sau mondializare.

7. Considerăm că, în concordanță cu pragmatica realităților contemporane românești, o guvernare de centru trebuie să pună accentul pe următoarele garanții pe care statul le asigură populației:

— Toate drepturile persoanei umane așa cum sunt ele prevăzute în Declarația Universală a Drepturilor Omului;

— Proprietatea privată ca prelungire a acestor drepturi și temei al liberei inițiative sau liberului arbitru la care are dreptul oricine;

- Facilitarea și încurajarea tuturor drepturilor de asociere liberă a persoanelor, în scop lucrativ sau în scop ideal, pentru valorificarea unor idei morale sau a unor idei comercial-productive și asigurarea egalității acestor asocieri în fața legii, indiferent de dimensiunile și cuprinderea lor;
- Administrarea echitabilă și în folosul tuturor a bunului public, fie sub forma sa natural-ecologică, fie sub forma sa productivă de întreprindere sau administrație de stat, fie sub forma instituțiilor de serviciu public, ca și a altor drepturi ce constituie bun național sau local ce nu se împarte dar aparține tuturor;
- Grija permanentă ca tot ce înseamnă acest bun comun să stea la baza producerii resurselor pentru binele comun, făcând parte integrantă dintre drepturile cetățenești reglementate pe principiul indiviziunii;
- Considerarea pieței libere ca unul dintre aceste bunuri comune și ferirea ei de orice formă de monopol;
- Afirmarea inițiativei private, cu toate formele ei moderne de protejare care încep prin libera concurență;
- Protecția socială și rolul compensatoriu al statului față de categoriile și zonele defavorizate;
- Protecția producției interne cu accente deosebite pentru sectoarele dezavantajate, cele de interes statal și cele care valorifică și întăresc bunul național;
- Echilibrarea direcționării producției prin comenzi sociale și a securității alimentare a populației prin rezerve de stat;
- Conjugarea securității alimentare cu cea a sănătății publice și cea a asigurărilor sociale, toate acestea devenind politică de stat;
- Educația națională prin toate formele moderne de instruire a populației și asigurare a parvenirii informației în toate mediile țării;
- Găsirea de resurse comune pentru cultivarea tezaurului cultural național și al fiecărei comunități;
- Depolitizarea serviciului public, a administrației centrale și locale, precum și independența politică a funcționarului public;
- Democrația locală și funcționarea administrației publice numai pe bază de subsidiaritate;
- Cercetarea științifică de interes național și permanenta analiză social-economică privind prognoza dezvoltării țării și necesitățile de viitor ale direcțiilor politice;

— Apărarea națională, apărarea legalității interne și apărarea societății de agresivități extremiste...

Înafara acestor dimensiuni urmărind impunerea în toate domeniile a practicilor democratice și continua lor adâncire, politica de centru se consideră incompatibilă cu:

- nesocotirea persoanei umane și obligare a ei la existență colectivă;
- militarizarea societății;
- confiscarea orânduirii prin totalitarism și dictatură;
- realizarea intereselor de putere politică prin prozelitism, politizare forțată, nesocotire a concepției altuia;
- realizarea intereselor de putere economică prin monopol și împiedicare a inițiativei altuia;
- abrogarea interesului personal față de cel oficial;
- nesocotirea principiilor protecției sociale și justiției sociale;
- privilegiul pe criterii de clasă;
- ațâțarea la luptă de clasă ori interetnică;
- tendința de centralizare.

Ca o concluzie la toate cele de mai înainte, apare următoarea ordine de valori:

PERSOANA UMANA

Dedicată afirmării persoanei umane și a binelui omului, politica modernă de centru pune accentul nu numai pe libertățile cetățenești, ci pe întregul concept de drepturi ale omului, pe libera spiritualitate și libera inițiativă, înțelegând democrația nu numai ca pe o simplă formă de supunere a minorității față de majoritate, ci în sensul unui mod tolerant de respect reciproc pentru organizarea unei societăți ce oferă aceleași drepturi tuturor membrilor ei. Astfel, politica de centru bazată pe concilieri permanente între direcțiile de interese, consideră persoana umană o entitate integrală și inalienabilă. Dotată prin Creație și prin educație cu simțul solidarității, ea se asociază în forme sociale moderne

numai pe bază de respect reciproc, păstrându-și drepturile depline și creând valorile morale care i le garantează. Făcându-se stegarul tuturor acestor garanții, politica modernă de centru respinge ideea de „masă” formată din „indivizi” - unde cel slab trebuie să se supună celui puternic sau minoritatea să se supună majorității - și străduiește pentru perfecționarea acelor forme democratice în care fiecare persoană dispune de liberul său arbitru, iar societatea este structurată în scopul principal de a-i respecta ei drepturile și a garanta că toate activitățile publice sunt dirijate spre servirea fiecăruia.

PROPRIETATEA

Nu poate fi decât personală, ca orice drept personal. Ea este continuarea materială a personalității fiecărei persoane, trebuie respectată ca atare, iar destinul ei nu poate fi altul decât destinul proprietarului ei. Punând pe prim plan progresul și afirmarea persoanei umane, politica de centru militează consecvent pentru progresul și valorificarea proprietății fiecăruia.

BUNUL COMUN

Bunul comun este format din valorile naturale, materiale și morale care aparțin tuturor, dar asigură și un beneficiu personal. Obștești, naționale sau internaționale, ele sunt proprietate indivizibilă a comunității umane. În jurul bunului comun se constituie familia, comunitatea societatea, care își găsesc forme mai simple sau mai organizate de administrare a lui. Dreptul de decizie asupra bunului comun este cu atât mai mare cu cât forma de organizare este mai apropiată de beneficiarii lui, adică persoanele umane. Decizia se ia în primul rând prin consensul tuturor persoanelor și abia apoi prin forme de reprezentare. Ordinea importanței începe cu interesele sau voința persoanei, apoi a familiei, apoi a comunității și, după comunitate statul sau formele federative interstatale. Un bun comun economic se constituie și

piața liberă, deschisă fiecărei oferte, ca și posibilitățile generale de stimulare a producției de bunuri spre randamente superioare, ele constituind criteriile de apreciere a programelor politice privind asigurarea de infrastructuri pentru valorificarea democratică a bunului comun.

SOCIETATEA UMANA

Este forma solidară de existență contemporană a persoanelor umane, care reflectă gradul de civilizare și de organizare pentru a asigura fiecăreia accesul la bunul comun și la inițiativele de dezvoltare a acestuia. Nivelul de organizare a societății definește și formele de administrare prin delegații date în reprezentare de la populație către formele locale și formele de stat. Acestea garantează principiul subsidiarității prin care organismul central are dreptul doar la decizii care nu se pot lua pe plan local. Bazându-se pe conciliere între diferite forțe sociale, politica de centru servește societatea civilă plurală în afirmarea ei și încurajează dialogul interuman prin care se iau cât mai multe decizii la nivelul populației, militând pentru limitarea drastică a centralizării și aflarea permanentă a căilor de administrare locală și personală cât mai largă, găsind cât mai multe căi spre idealul independenței persoanei umane.

NAȚIUNEA

Este forma comunitară constituită pe cele mai multe bunuri comune, într-o comună evoluție biologică, spirituală și de comunicare, care posedă forme comune de valorificare a bunului național și își impune tradițiile sale în organizarea formelor administrative de stat sau locale. Identitățile naționale constituie unul dintre criteriile de definire în cadrul colectivității umane, coexistând pe baza respectului reciproc.

STATUL

Este principalul bun comun național realizat prin efortul și evoluția mai multor generații și are drept scop principal administrarea celorlalte bunuri comune. Politica de centru recunoaște statul constituțional unitar, facilitând eforturile tuturor mișcărilor politice pentru perfecționarea lui și având drept cel mai important rost garantarea tuturor drepturilor cetățenilor săi conform specificului național și teritorial. Guvernarea lui nu trebuie considerată mai mult decât o delegație de gestiune fără nici un drept de centralizare a puterii. Criteriul principal de apreciere a unei guvernări în condițiile actuale ale țării noastre este modul în care concepe Reforma și în care își realizează obligațiile privind administrarea bunului public în contextul Reformei.

PROTECȚIA SOCIALA

Este o valoare câștigată de societatea umană în evoluția ei, care se adaugă celorlalte împlinindu-le și legiferând ideea de solidaritate umană. Politica de centru recunoaște criteriul ei pentru definirea oricărei societăți moderne, dar și condamnă orice exagerare egalitaristă. Din acest motiv, recunoscându-i prezența ca atare printre principiile existenței Comunitare, politica de centru consideră imorale atât nerecunoașterea acestui câștig al societății moderne, cât și folosirea lui drept capital politic aparținând, chipurile, doar unora dintre doctrine. Ca și celelalte protecții cu caracter general-național, constituie o obligație a statului de drept față de cetățenii săi, indiferent de culoarea guvernării.

ADDENDA

**propunere de chestionar pentru a defini
atitudinea politicii de centru față de condițiile
actuale ale guvernării țării (la nivelul anilor 1996
-1998)**

Pentru a încerca o definiție concretă și legată de problemele la zi a politicii de centru, ca și pentru măsurile pragmatice care trebuie luate de la caz la caz, încercați să enunțați care credeți dumneavoastră că sunt elementele unui actual program politic de centru raportat la următoarele categorii de probleme:

A : Persoana umană și drepturile omului

1. Privind prioritatea importanței persoanei umane sau a colectivității;
2. Privind drepturile majorității față de minoritate;
3. Atitudinea față de colectivism
4. Atitudinea față de naționalism;
5. Privind independența politică a administrației publice;

B: Reforma

1. Privind ritmul în care trebuie realizată;
2. Privind măsurile prin care se asigură continuitatea dezvoltării țării;
3. Privind gestionarea avuției naționale;
4. Privind favorizarea și protecția producției interne;
5. Privind agricultura și securitatea alimentară a populației;
6. Privind capitalul străin;
7. Privind condițiile împrumuturilor externe;
8. Privind principiul „restitutio in integrum”.

C: Societate-Dezvoltare

1. Privind administrarea bunului comun și a bunului național;

2. Privind întreprinderea mare, întreprinderea mijlocie și întreprinderea mică;
3. Privind comanda socială în sprijinul producției interne;
4. Privind rolul băncilor și al politicilor de credit;
5. Privind piața liberă;
6. Privind satul ca loc de trai și țărănimea ca forță de producție;
7. Privind protecția diferitelor categorii sociale după gradul de defavorizare sau după nevoile naționale;
8. Privind lupta de clasă în opoziție cu frăția creștină și ideile de consens ale coexistenței, privind concilierile patronat - sindicate;
9. Privind diverse grupuri de presiune socială sau națională (vezi mineri, iredentiști, etc.);
10. Privind corupția, tentativele de monopol, globalizarea, extremismele.

D: Stat - Guvernare

1. Privind funcțiile statului și descentralizarea lui;
2. Privind contribuția directă a statului la securitatea alimentară, sănătatea publică, protecția socială, învățământ și informație publică, susținerea culturii;
3. Privind îndatoririle prioritare ale unei guvernări actuale;
4. Privind relațiile și raporturile dintre putere și opoziție;
5. Privind planificarea sau prognoza în economie;
6. Privind cine trebuie să finanțeze infrastructurile extinderii civilizației de consum în toate zonele țării;
7. Privind ce trebuie păstrat de la vechile guvernări;
8. Privind valorificarea inteligenței naționale.

CAPITOLUL II

MERITOCRAȚIA CA ELEMENT DE CONSOLIDARE A DEMOCRAȚIEI REALE

Cum ajungem să fim convinși că democrația își poate exercita efectele benefice asupra unei dezvoltări armonioase a societății umane? În ce direcții trebuie acționat pe plan politic, pe plan moral și pe plan social pentru ca democrația să capete conținut și să-și exercite efectele benefice asupra existenței umane? Și, mai ales, de unde provin piedicile contemporane în realizarea pe plan comunitar, statal și interstatal a unei democrații reale? Cum ajungem, de la aspectele formale, sau chiar demagogice ale unei democrații declarative și de suprafață, unde criteriul strict statistic și parlamentarismul birocratic nu satisfac adevăratul scop al existenței care este afirmarea persoanei umane, la criteriile temeinice ale unei democrații reale și care sunt trăsăturile de neabătut prin care ea să se afirme?

Iată câteva întrebări care se pun astăzi pe direcția adevăratei responsabilități a omului față de propriul său destin. Întrebări la care sinceritatea obligă și care ne preocupă pe toți cei nemulțumiți de aspectele formale ale democrației actuale, cu fățarniciile și dedesubturile care nu rareori subminează credibilitatea acestei orânduiri democrat parlamentare cât mai descentralizată și deschisă la libertăți cât mai mari, orânduire ce pare cea mai firească, cea mai potrivită și cea mai productivă pentru existența umană.

Din acest punct de vedere putem spune că, în contemporaneitatea noastră, filosofia politică - pe cât de încărcată de adevărurile umanismului integral, pe atât de încercată în confruntări cu agresarea democrației dinafara și dinlăuntru ei - nu poate avea temă mai importantă decât pragmatica asigurării unei democrații reale prin Guvernare și Lege, prin Administrație și Morală, prin Respectul Comunitar între Persoane.

Fiind vorba, în ultimă instanță de o arhitectură socială și politică a Statului și Instituțiilor Comunitare moderne, lucrurile stau la fel ca-n raporturile arhitecturii cu geometria plană și geometria în spațiu: Libertatea persoanei și a comunității își capătă conținutul ei adevărat numai dacă o abordăm ca pe o coordonată pusă în raport cu celelalte care o ridică la puterea a treia: îndatoririle. Numai în acest mod, volumul adevărat al libertăților unei societăți iese în evidență. La fel și cu Egalitatea: Pentru a nu fi

totuna cu egalitarismul demagogic, ei nu i se poate demonstra adevăratul volum decât în raport cu stadiul de afirmare a persoanelor și a comunităților umane. Astfel, democrația formal-statistică prezintă (și reprezintă) o societate în liniile geometriei plane, fără a explora nici interiorul nici ambientul, în vreme ce democrația reală îi conferă volumul ei autentic și existența multilaterală în spațiu. Or, numai geometria în spațiu poate reprezenta toate simetriile care conduc la armonia arhitectonică a unui edificiu.

Construit printr-o simetrie de drepturi și obligații, de morală comună și bunuri personale, de suveranitate permanentă prin prioritatea existenței persoanei și conducere temporară prin delegație electorală - simetrie care-i asigură adevărata armonie a existenței - edificiul socio-politic își demonstrează stabilitatea armonică prin diacronia dezvoltării democrației reale. Studenților mei, cărora le-am vorbit pe această temă nu numai ca deziderat teoretic, dar chiar ca o posibilitate de a afla în desfășurarea vieții sociale contemporane forme incipiente ale acestei democrații reale și a întâlni exemple de impunere a unor precepte și instituții care să prefigureze o asemenea maturizare în politicile intrastatale, extrastatale și comunitare ale omenirii, au început a căuta exemple. Ei au auzit de un termen la modă, cam concomitent cu mine, așa că, în loc să li-l explic, am preferat să-l studiem împreună: „Meritocrația”.

Fapt care, nu numai că ne-a încântat, dar a condus și spre deducerea unui alt termen la antipodul aceluia, venind să se potrivească aproape mânășă pe niște realități, nu numai contemporane, ci și foarte apropiate nouă: „Nemeritocrația”. Care, deseori, la nivelul culturii politice existente la noi, mai poate fi pronunțat nu chiar greșit și „Nimeritocrația” sau, prescurtat, „Nimicrația”. Pentru că, în măsura în care Meritocrația ține mai mult de morală decât de lege, de norme de viață însușite firesc, în mod natural și din convingerile lăuntrice caracteristice luminării mistice și psihologiei unui popor sau a unei comunități, antipodul ei nu mai ajunge să intre în conflict cu ea - care este situată la o anumită înălțime spirituală, deci acceptă interpretări - ci intră în conflict chiar cu legea care este mult mai concretă, social vorbind, prevăzând condamnări precise pentru încălcarea ei.

Nu vom repeta ce se spune în literatura de specialitate despre Meritocrație; rezumăm numai câteva idei ajunse astăzi la recunoașterea generală: - Una dintre locuțiunile proverbiale ale francezilor promovată cu caracteristica lor preeminență în luptele de afirmare socială este: „Traiter chaqun selon son merite”. - În Statele Unite există consacrat termenul de „merit system” atât în literatura socio-politologică, dar și în practica și legile de organizare ale Administrației Publice. „U.S. Civil Service” – instituție tradițională americană, a adoptat acest merit system afirmându-l în materie de „angajări și promovări pe bază de merit confirmat prin examinări”. - Cel mai consacrat autor contemporan de definiții privind conceptele, doctrinele, gândirea politică și mișcarea ideilor filosofico-politice, Roger Scruton, definește Meritocrația, în cartea sa „Un dicționar al gândirii politice”, astfel:

MERITOCRAȚIE: Termen inventat în 1958 de Michael Young în lucrarea „*Răsăritul Meritocrației*” indicând o formă de guvernare bazată pe acea gândire care apreciază meritul personal, conform termenului de **Aristocrație** prin care Aristotel definea „*conducerea de către cei mai buni, ale căror virtuți îi aduc la putere*” în contrast cu termenul de **Oligarhie** care însemna „*conducerea de către un grup mic care a pus mâna pe putere*”. „Merit” înseamnă în general inteligență plus efort, (orânduirea) având obligația de a identifica (la fiecare persoană) cât mai timpuriu capacitatea acestor ambe calități, pentru a fi formate selectiv prin promovarea unui sistem educațional menit să încurajeze și să impună meritele respective cât mai repede posibil, în așa fel încât acestea să se configureze sub forma unei elite pregătite temeinic pentru a-și asuma guvernarea. În plus, toate funcțiile ierarhice și pozițiile (sociale sau politice) trebuie să fie obținute (în această concepție) numai pe baza meritului și în virtutea ideii că, oriunde ajungi (pe scara socială), în vârful obștii sau la baza ei, acela este locul unde trebuie să fii (și, pe care îl poți obține sau depăși prin merit). Meritocrația a fost caracterizată ca promoatoare a unor norme (de ascensiune socială) prin *stări sociale* (în rândul cărora se ajunge a face parte datorită recunoașterii meritelor) și nu prin *clase sociale*, care sunt distincte de rest prin

sistematice privilegii inegale. Aceasta presupune o societate oferind șanse egale și o mare mobilitate de schimbare a poziției sociale a persoanei, realizată printr-o continuă selecție (bazată pe ascensiunea prin merit). Multă lume privește Meritocrația ca pe o distinctivă trăsătură a guvernării moderne și, în consecință (după vederile fiecăruia), unii o laudă căutând să o impună, alții o combat, alții o ignoră.

Acesta este articolul de dicționar despre **Meritocrație** la care, precizând că parantezele ne aparțin, am încerca să adăugăm: Ca orice termen filosofic sau gest de atitudine umană în fața vieții comunitare a „Polis”-ului, Meritocrația își află rădăcină, împreună cu mai toate noțiunile din familia sa, în începuturile vieții sociale a omenirii. Pentru că **Gerontocrația**, practică milenară de conducere a unei comunități, se bazează pe experiența demonstrată și recunoscută social acelor bătrâni cărora li se încredințează decizia asupra destinului obștii. Li se încredințează pe meritul lor notoriu de a ști sau, dacă nu a ști, a cunoaște măcar mai bine decât alții, cum trebuie diriguite cele ale vieții de zi cu zi. Se ajunge, astfel, la o recunoaștere prin merit a celor care devin garanții gestionării problemelor comunitare. Iar acestora, la rândul lor, le revine îndatorirea de a stabili, tot pe bază de merit, cui li se încredințează administrarea acestor probleme comunitare – în termeni moderni administrația publică sau guvernarea, în termeni istorici, după caz, de la conducerea grupelor de culegători sau cultivatori, la comanda vânătorilor sau războinicilor, la împărțirea bunurilor sau teritoriilor cucerite, la strângerea de resurse pentru edificii, etc. Ceea ce demonstrează de ce administrarea a ceea ce numim „*rei publicae*”, nu numai din antichitate sau chiar preistorie, dar și astăzi, este problema importantă a politiciii; iar meritele politicianilor se apreciază pe acest criteriu.

De exemplu, într-o mare și mereu ofensivă democrație cum este Franța, din c.v.-ul oricărui politician notoriu, indiferent de profesia sa de bază, indiferent de practica sa politică, nu lipsesc cursurile Școlii de Înalte Studii Administrative. În vreme ce la noi, cei care după Decembrie '89 au considerat că nu le-ar strica o patalama de politician, s-au înghesuit la cursurile Colegiului Superior de Apărare, ca dovadă concepția militaristă, de măsuri și

tactici concurențiale, de secrete avantajoase și strategii de folosire a lor, de informații și contrainformații, de război mediatic sau defensive prin politici de înarmare și, cel mult, de echilibre geopolitice.

Acum, reluând istoricește lucrurile, constatăm că, în cadrul organizării gentilice, la antipodul Gerontocrației apare **Autocrația**. Care, la început, pesemne că s-a manifestat ca o trădare a primei. Adică o însinuare brutală sau perfidă la putere, de genul a ceea ce astăzi numim „lovitură de stat”, prin care cel ales de sfatul garant al bătrânilor să administreze, încalecă modul democratic în care i-a fost recunoscut meritul și și-l transformă în destin binemeritat nu numai de el, ci de toți urmașii lui. Chiar dacă aceștia îi vor moșteni doar averea și titlurile, nu și meritele; adică vor fi niște tâmpiți (termenul nu e grav, pentru că au fost și scelerați, tot așa cum au fost și despoți luminați) a căror ereditate înlocuiește cutuma democratismului primitiv și esențial.

În lumea noastră contemporană putem vorbi și despre aspectul involutiv al Gerontocrației care, confiscând uneori merite precum înțelepciunea sau experiența, intră în conflict cu generațiile mai tinere, conflict în general neplăcut și neproductiv între generații. Desigur că și din acest motiv a fost necesară afirmarea Meritocrației care, după cum am văzut precizarea lui Scruton: Trebuie cât mai din timp să identifice meritele inteligenței și ale avântului în efort și să ofere un sistem educațional de formare, încurajare și catapultare cât mai rapidă spre guvernare a unei elite bine pregătite. Prin impunerea unor asemenea criterii se limitează categoric șansele Oligarhiei, care nu înseamnă termenul vag cu care suntem speriați astăzi, ci are conotația clară a unui grup mic – deci monopol și dictatură – care acaparează puterea, eventual partajând-o între câteva persoane sau familii. Spre deosebire de Autocrație unde se dorește stăpân absolut unul singur.

Prin extindere, doar, se ajunge la termenul de Oligarhie Financiară, care domină economic o parte din interesele unei țări și căreia i se pot limita influențele tot prin **Meritocrație**, termen care, literalmente luat, înseamnă **suveranitatea meritului**.

De remarcat faptul că Democrația antică, instaurată de Pericle (495-429) a acumulat vreme de un secol destule racile și inadvertențe, cum acumulează în timp și Democrația

contemporană, de vreme ce Aristotel (384-322) vine s-o perfecționeze prin **Aristocrația** care, din *arristos*=excelent, plus *kratos*=putere, lansează conceptul de *putere a celor mai buni*, a excelenților, a elitei care prin formarea, școlirea și noblețea lor (deocamdată spirituală) cizelează democrația de ceea ce are vulgar, spontan și, uneori prea egocentric, alteori populist. Însuși numele lui având tot *aristo* ca rădăcină, adică *Aristo - tel* fiind o elită, un excelent, el vine și propune formarea filosofică a acestei elite în așa fel încât să poată gira puterea cum trebuie. Raportându-ne la ziua de azi, înțelegem mai bine teza meritocrației care propune stări sociale elastice, la privilegiile cărora să acceadă oricine prin merit, deoarece și aristocrația aristoteliană e o stare culturală care înobilează oamenii prin învățatură și merit, în vreme ce oligarhia își cumpăra, sau chiar își impunea cu forța privilegiile. Totul era o problemă de merit sau nemerit. Aristocrații erau o elită care se afirmase social, economic sau cultural prin merite proprii, în vreme ce oligarhia impunea doar, cu mijloace obscure, un monopol al puterii. Așadar, aristocrații erau cei dăruiți de natură prin inteligență și râvnă, pe care cetatea și-i perfecționa pentru a o putea conduce. Mai târziu, însă, într-un mod diacronic de concentrare a puterii, Aristocrația a devenit ereditară la privilegii și din ce în ce mai rar la merite, așa că a decăzut spiritual născând **Autocrația** care este iarăși un element pernicios pentru societate și, în special pentru existența ei democratică.

Prin acest excurs se demonstrează de ce, tot în modul amprentei aristotelice asupra gândirii universale, **Democrația modernă**, care prin formele ei statistice riscă și ea decăderea în **populism, demagogie, clientelism, vedetism politic** ascunzând corupția sau, mai rău, aduce la putere dictaturi prin procedee electorale, ca în cazul lui Hitler sau în multe țări din lumea a treia, are nevoie de o **revigorare prin Meritocrație**. Aceasta va crea cadrul de șanse egale în afirmarea meritelor, dar și o selecție ultraspectuoasă cu aceste merite înnăscute sau dobândite personal, organizând un sistem eficient de învățământ care să le valorifice dirijându-le spre merite social-recunoscute.

În cazul nostru, așa cum ne stă bine, confuzia e generalizată, oligarhi sunt numiți cei care au făcut averi fie prin merit, fie nu, iar aristocrație nu mai există în niciun fel de limbaj,

darămite în comportament. S-a clonat lătrăul politic bolșevic și ceaușist îmbrăcând costum „Armani”, el fiind și oligarhul și cel care acuză oligarhia. Dintr-un singur unghi și pentru un singur motiv: Concentrarea puterii personale. În asemenea condiții, responsabilitatea noastră de a defrișa un drum, ori chiar o cărare către Meritocrație, sau măcar către o democrație în care să aibă pondere ceva mai mare meritul personal, este evidentă. Pentru că, o dată impusă drept criteriu de guvernare, Meritocrația are menirea să conducă starea de fapt a relațiilor interumane la **Democrația reală**, democrația șanselor egale și a ascensiunii prin merit personal, pentru care nu există nici un alt scop decât afirmarea persoanei umane în plenitudinea ei. Restul – și politica și economia și tehnica și administrația și statul - fiind doar mijloacele pentru respectarea acestui deziderat. Niște *mijloace* care prestează *serviciul scopului unic al umanismului: Persoana umană beneficiind de toate libertățile pluralismului.*

Am putea dezvolta mai mult tema aceasta trecând prin toate stările definite cu sufixul „crație”, dar nu cred că ar fi prea productiv la stadiul în care ne aflăm. După cum am văzut, la noi nu poate fi vorba chiar în sens strict literal de vreun merit, nici măcar școlar, care să recomande persoana pentru funcții de gestionare statală. Și, atunci, ce rost mai are să discutăm, în contextul acesta de nenorocit primitivism politic în care democrația este concepută mai mult ca o demagogie populistă combinată cu birocrăția parlamentaristă (nota bene: *parlamentaristă* și nu *parlamentară!*), cu mișcările de servicii secrete și intoxicări media - ca-n orice republică bananieră, dar și fără banane – ce rost mai are, repet, să discutăm despre un vis frumos care trece de democrația statistică și ajunge la democrația reală, trece de imprevizibilele pragurilor electorale și ajunge la curentul de opinie publică ce cunoaște prea bine meritele acelor lideri de opinie publică capabili a garanta dezvoltarea (iarăși reală, și nu statistică), trece de la promisiunile electorale la garanția prin merit demonstrat a unor acte de administrație publică profitabile pentru întreaga țară?... Ce rost mai are, dacă preocuparea se întoarce la ciolan, iar limbajul politic își reface unul de lemn?!

Pentru că nu e vorba de orice lemn, ci de lemnul rău, ațâțător la discordia națională care acoperă incapacitatea unora de a

fi preocupați de progresul național. Această preocupare firească oricărui om bine intenționat care, ajuns în vreo funcție, vrea să facă ceva pentru ai lui, este la ei total neinteresantă de vreme ce nu le aduce nici un beneficiu. Încorsetați în spiritul lor corupt și apucător, ei văd democrația doar ca pe un profit personal și, chiar dacă au fost cinstiți, ajung la corupție pentru că nu le pasă de altceva decât să acumuleze pentru ei, chiar dacă o fac cu mijloacele demagogiei și ale minciunii. Pe ei nu-i interesează meritul social, ci averea personală și consideră democrația ca un spațiu liber în care să zburde corupția lor, inteligența, fiind doar, scuze pentru termen: de natura mișculației. Adică, nu să fii administrator sau paznic onest, ci doar să știi să învârți legea în favoarea ta; nu să fii politician productiv pentru alegători, ci să folosești legile administrative pentru a subordona ministerul intereselor tale personale sau, cel mult, de partid; nu să fii parlamentar onest ci să știi să te prevalezi șmecherește în interes personal de regulamentele de funcționare ale Camerelor parlamentare; nu să servești alegătorul ci să faci totul ca să furi votul unei mici majorități cu care să depășești pragul. Democrația este redusă la statistic, gestionarea treburilor publice înseamnă doar servirea clientelei politice, lupta parlamentară e demagogică prin chichițe avocățești la interpretarea legii și regulamentelor, constituția trebuie schimbată în ceea ce ne încorsetează interesele meschine iar drumul politic al țării nu are cum să prefigureze un viitor, de vreme ce politicianii care îl servesc nu au în minte decât cum să stoarcă în cei patru ani de legislatură. Pentru că și perspectiva de a avea puterea o a doua legislatură se realizează prin capitalul politic pe care-l storci în prima, fără nici o reală preocupare de viitor care să-ți aducă vreun merit, de vreme ce profitul imediat realizat prin mușamalizarea legislativă a necinstei e singura școală politică ce funcționează în aspectele tot mai formale ale democrației.

Câteva lucruri care sau cristalizat în omenire, rămân la noi, cel mult, în eterul teoriei. Esența principiului personalist e cunoscută: Afirmarea persoanei umane în totală egalitate de șanse este scopul existenței noastre, toate celelalte ale vieții și activităților omenești clarificându-se astfel a fi mijloace prin care se realizează acest scop. Ierarhia valorilor se stabilește la modul personalist în funcție de contribuția (deci meritul) pe care slujirea

acelei valori (și impunerea în existența noastră a acelei valori) susține afirmarea persoanei umane. Liderul comunitar este recunoscut după meritele sale în confirmarea socială a respectivelor valori și astfel ajungem la o meritocrație care gestionează administrarea dezvoltării comunitare într-o asemenea perspectivă. Principiul administrării bunului comun în scopul realizării binelui comun se cunoaște, măcar teoretic: Fiind realizată de ea sau de înaintașii ei, proprietatea este prelungirea persoanei umane detașabilă de aceasta doar prin propria ei voință și administrată de ea ca atare. Există însă și o proprietate comună, un bun comun indivizibil moștenit de toți membrii unei comunități, locuitorii unei zone, populația unei țări. Iar aici apare căutarea de merite, de la calități administrative la inițiativă și de la competență la cinste, prin care toți acești proprietari ai bunului comun lăsat lor de Dumnezeu și de istoria geo-politică, constituiți în electorat, aleg pe cineva, de la administrator delegat până la primar și de la consiliu local până la guvernare, care să administreze acest bun comun în folosul lor, adică în folosul realizării binelui comun.

Democrația reală aflată în centrul mișcării ideilor politice contemporane ca formă de perfecționare continuă a statului de drept și a solidarității sociale prin respect pluralist, constată clar limitele devenite neconvenabile și favorizatoare de corupții, birocrății, mafiotisme ale democrației statistice. În vreme ce democrația statistică se poate limita la o dirijare tehnocratică în umbra căreia politicienii fac jocuri nu întotdeauna ortodoxe, democrația reală are nevoie de lideri politici în concepția cărora administrarea statală și a bunului public să se bazeze pe principii de morală socială și să ajungă la o anumită spiritualitate a doctrinelor în care să se formeze spiritul civic general. Democrația reală este cea care impune principiul de neabătut al șanselor egale pentru cetățean și al ofertei pragmatice de program de dezvoltare din partea celui ce candidează la o funcție de răspundere administrativă, depășind partizanatul politic în favoarea unei cinstite și total transparente gestionări și riscând suspendarea din dreptul de a mai candida, în funcție de nerealizarea programului pe care l-a prezentat drept ofertă electorală. (Această realizare sau nerealizare este monitorizată și calculată procentual în așa fel încât, la un anume prag, respectiva persoană sau formațiune politică

decade din dreptul de a mai candida în legislatura următoare, acordându-i-se un stadiu de rehabilitare, reaşezare a doctrinei, regândire a programului, etc, deci de demonstrare a meritelor).

Democraţia reală consideră mediul de afaceri ca un domeniu al proprietăţii private ce trebuie garantată şi asigură fiecărui cetăţean dreptul la opţiune între administrarea bunului privat şi administrarea bunului comun, fără să permită imixtiuni, criterii preferenţiale, monopoli sau nedelimitări precise între formele de proprietate. Depolitizarea administraţiei şi justiţiei sunt cerinţe esenţiale la nivelul puterilor din stat, iar condamnarea categorică a clientelismului politic mută problema partizanatului doctrinar din sfera ignobilă a găştii care decade în abuz şi monopol, către convingerile politice care se apropie de sferile spirituale ale credinţei şi ale libertăţilor de gândire.

Democraţia reală afirmă principiul subsidiarităţii pornind de la democraţia locală în care formele de meritocraţie sunt mai evidente şi vine să impună aceleaşi criterii la nivelul reprezentativităţii statale şi a întregii legislaţii macroeconomice. Ea izvorăşte din pluralism, iar pluralismul nu este totuna cu pluripartidismul, ci îl cuprinde pe acesta într-o sferă mult mai largă. Pentru că „pluripartidism” înseamnă dreptul cât mai multora de a face oferte politice propunând soluţii sociale, economice, culturale, etc. în vreme ce, prin pluralismul de opinii asupra problemelor societăţii se încurajează opinia electoratului că el este unicul cumpărător căruia i se prezintă oferta, el optează, el concesionează pe termen limitat guvernarea către cel sau cei care au făcut cea mai bună ofertă.

Este vorba, deci, nicidecum de minoritate şi majoritate, ci de oferta cea mai convenabilă la modul general. În această situaţie, numai guvernarea a cărei ofertă de program politic a fost „cumpărată” cu suma voturilor îşi păstrează specificul politic al programului care a câştigat licitaţia electorală a alegerilor. Ea îşi păstrează identitatea politică recunoscută prin votul primit, dar e controlată nu numai de Parlamentul care reprezintă toate opiniile politice, ci şi de alte instituţii care se depolitizează, obligate a deveni „ale tuturor cetăţenilor”, de la Preşedinţie până la Primărie, ca garante ale respectării tuturor drepturilor cetăţeneşti ale tuturor cetăţenilor. Ele sunt susţinute de aparatul depolitizat al Justiţiei

pentru apărarea legii și de aparatul depolitizat al Administrației Publice pentru înlocuirea clientelismului politic, cu asigurarea echității absolut generale în tot ce înseamnă contribuție la bunul comun și beneficii realizate prin creșterea continuă a binelui comun.

Totul se bazează pe conceptul de „respect”: Respect între membrii comunității, respect între instituțiile comunitare și cetățenii ei, respect pentru legea care este a tuturor și respect pentru credința care este a fiecăruia, respect pentru multitudinea corpurilor sociale și politice pe care le produce asocierea liberă, respect pentru multitudinea inițiativelor personale și locale pe care trebuie să le stimuleze orice program de guvernare, respect pentru meritele fiecărei persoane în aplicarea acestor programe de guvernare. Astfel, pluralismul înseamnă respectul pentru adevărul în care crede fiecare persoană umană așa cum îl înțelege ea și respectarea principiului unei oferte cât mai largi de opțiuni pentru șansele fiecăreia. Iar pluripartidismul înseamnă respectul pentru dreptul de asociere pe bază de afinități electivă, interzicerea prozelitismului, a monopolurilor de orice fel, a extremismelor dictatoriale sau destabilizatoare. Este, de fapt, o întreagă filosofie a respectului reciproc între persoane, instituții și forme asociative și a respectului în sine pentru tot ce devine cutumă stabilită de comun acord, o îmbinare treptată, generos evolutivă, a imperiului legii cu universalitatea moralei.

Bine înțeles că aceasta se face în timp. Se construiește, așa cum s-a construit în țările civilizate și se aspiră sincer cetățenește în toate celelalte, în măsura în care există voința politică respectivă. Iar voința politică se manifestă prin cunoștințe democratice devenite elementare certitudini la întreaga populație și printr-o profundă cultură de convingere democratică la clasa politică. Aceasta înseamnă o abordare simfonică a conceptelor filosofiei respectului, despre care am vorbit mai înainte. Folosim acest termen întrucât simfonismul este termenul cel mai cunoscut al înțelegerii ample și depline a unei realități cu toate rezonanțele ei. Și, în acest caz, pornim de la convingerea că, pentru a fi pusă în practică eficient, democrația reală presupune tot atâta cultură politică și cultură a valorilor câtă cultură muzicală, artistică și de sensibilitate are nevoie muzica simfonică spre a fi înțeleasă. Nu

multă, nici puțină; ci exact cât să poată produce reacții de bun simț. Adică beneficiarii având bine fixate cunoștințele elementare ca să știe ce au de înțeles, iar practicienilor, creatorii de opinie publică și de atitudine politică, nepermițându-li-se să cânte după ureche. Simfonia vieții, concertarea ei prin conceptul de „dezvoltare durabilă” pe care am început să-l înțelegem și să-l dorim cu toții, nu poate fi slujită cu manelele unor politicieni talentați doar la acest nivel. Numai după ce el va fi depășit prin educație civică proporțională între candidat și alegători, meritocrația va putea avea o semnificație doctrinară pentru clasa politică și un înțeles valoric pentru electorat.

Din păcate, astăzi, chiar dacă locul sfatului bătrânilor din societatea gentilică este luat de Parlamente simandicoase, meritocrația elementară a acelor primitive forme de gestiune comunitară nu a evoluat cu nimic, așa că o lăsăm cu aceste câteva criterii enunțate mai sus și bibliografia unor abordări contemporane. Noi nu ne-am propus să facem aici teorie ci, mai degrabă delimitare. Delimitare de faptele care o contrazic sau îi amână impunerea în societatea noastră. Considerăm că o vom înțelege mai bine dacă o vom comenta în antinomie, adică prin *Nemeritocrația* care, evidentă fiind în viața noastră, are destule elemente concrete la care să ne putem referi și prin care putem exemplifica atât ceea ce ni se oferă ca posibilitate de descriere, cât și deduce cam cum ar trebui să arate contrariul acestei stări. Așadar, încă nefiind la noi cazul de a pretinde discutarea acestui subiect, nu mai pomenim nimic altceva despre Meritocrație, decât că este contrariul a ceea ce rezultă din cele de mai jos:

Un exemplu de refuz al meritocrației a fost amânarea, folosirea demagogică și apoi răzgândirea partidelor sau a unor lideri politici în materie de vot uninominal. În curând, va deveni evidentă intenția dezbaterii în Parlament a unei legi care să renunțe la votul uninominal. Asta, după o legislatură în care parlamentarii aleși uninominal habar nu au avut ce înseamnă această formă de reprezentare și n-au renunțat cu nimic de la interesele de partid în defavoarea intereselor alegătorilor din circumscripția respectivă. Nu convine aceasta nici partidelor care au nevoie de mașina de vot a unor parlamentari obedienți care, chiar dacă liderul de grup le face un semn greși, ei votează de-a-n boulea după el. De asemenea

aleși au nevoie partidele lipsite de ideologie și rămase la stadiul de gașcă de interese. Și nu de parlamentari aleși pe criterii meritocratice, adică pentru meritele lor reale față de interesele alegătorilor. Pentru că o asemenea apreciere, „*ad personam*”, ar da prea multă independență alesului care, știind că se bazează pe încrederea alegătorilor, nu mai e atât de obedient cu toate „indicațiile de partid” și poate juca feste votând altfel. Radicalizarea pretențiilor conducerilor de partid față de votul „disciplinat” al parlamentarilor lor se vede prea bine în ultima vreme într-o practică grosieră și brutală mergând până la amenințarea fățișă cu excluderea (a se citi „excluderea de la privilegii” fiindcă cea formală, din partid, puțin importă pentru mentalitatea traseistă de la noi). Și, numai unii politicieni mai deștepți încearcă speculații teoretice de rea intenție și dau alte explicații prin care au început a lansa idei cum că raportul dintre obligațiile unui ales uninominal și cele ale unui ales pe liste de partid nu e deloc un lucru simplu și că în legislațiile omenirii se înregistrează mai multe forme de reprezentare a conceptului de vot uninominal. Când și dacă se va proceda la dezbateri, vor deveni evidente încercările unora de eludare a definiții într-adevăr meritocratice a votului uninominal. Tocmai datorită faptului că politicienii noștri au (sau practică) o cultură democratică foarte depărtată de cunoașterea sau măcar înțelegerea aspirațiilor democrației reale. Conceptul despre aceasta presupune din partea tuturor părților și orientărilor o *conlucrare concurențială de genul celei care se practică în inventică* pentru a face tehnica să meargă înainte: Nu se poate spune că în domeniul inventicii nu există contradicții, confruntări, opinii deosebite și, bineînțeles, soluții deosebite. Și, totuși, acestea sunt convergente conducând la progresul tehnic, la dezvoltare, la construcția unor elemente de progres tehnic. Să ne gândim ce s-ar întâmpla cu omenirea și cu progresul ei tehnic, dacă în lumea inventatorilor ar exista numai conflicte, demascări, demolări a personalității celuilalt. Acest nenorocit de sistem mahalagist american de a considera transparență politică urmărirea unor aspecte de mică moralitate, familiale, sentimentale, sau chiar sexuale a vieții intime a liderilor politici pentru compromiterea lor, nu funcționează deloc în lumea personalităților tehnicii. Da, chiar în America cea atât de generoasă

și cu tabloidele și cu tehnicile de vârf, atunci când este vorba de slujitorii acestora, șantajul amănuntelor din viața intimă nu mai are nici o relevanță, iar presa de scandal nu poate trăi din așa ceva. Dar ai noștri au învățat din aceasta superficialitate a democrației numai cotoana politică ridicată, cel mult, până la nivel de „Watergate”. Lăsând laoparte faptul că America este o puternică economie care-și bazează progresul și stabilitatea pe multiple imperii financiare și pe diverse forme de construcție statală - dintre care, cele ce se petrec la Capitoliu sau la Casa Albă sunt doar unele și nu întotdeauna deosebit de semnificative, pentru că, fiind o societate democratică evoluată, cu multiple forțe morale și spirituale care depășesc executivul și legislativul prin opinia publică a unui mare popor - în cazul nostru, noi ne reprezentând nici putere tehnică, nici o adevărată lume financiară, nici mii de latifundii, nici zeci de state federalizate cu o mare tradiție democratică și nicidecum instituțiile morale care impun valori pe deasupra guvernelor, preluăm doar scandaloasele procedee de tabloid.

Pentru consolidarea noastră politică ar trebui să ne cultivăm respectul față de construcția politică realizată de cineva, dorința sinceră de a o completa sau a o îmbunătăți și nu concentrarea pe demascări cu evident scop de gătuire a adversarului politic, unice evenimente parlamentare, prezidențiale și guvernamentale la noi, care tind să confişte întreaga viață politică a României contemporane, fără a mai lăsa loc vreunui gând despre, totuși, dezvoltarea socială și națională la care ar trebui trudit. Si, la care, niște oameni cu merite în acest domeniu, n-ar putea avea libertatea de conștiință de a renunța vreodată, dacă ne gândim că rolul opoziției este de a veni cu soluții alternative, ceea ce, la noi, se consideră o copilărie atâta vreme cât nu soluțiile alternative ne interesează ci scandalul politic. La noi, opoziția, cea care poate avea o *altă opinie despre guvernare și un alt program politic*, nu are așa ceva. Are doar gură de demascare și invectivă pentru acuza publică. Democrația înseamnă doar liber la bălăcăreală, iar imperiul legii înseamnă: *care-i mai tare, care-l bagă în pușcărie pe celălalt*. Ca-n cele mai sângeroase autocrații, când alternativa nu era decât tronul sau eșafodul, alternativa noastră preia de la țările mici, cu guverne sufragane altor interese, limita singurelor două căi posibile: *sau conducerea ministerială*

sau anchetarea la parchet. Nu am văzut să existe la noi respectul sau colegialitatea unui demnitar pentru alții care au trecut prin aceeași funcție, uitându-se adevărul că, atunci când gestul de preluare este unul de demascare a vechilor practici, înseamnă că ai dea face cu doi oameni de aceeași joasă calitate. Pentru o elevată ținută cavalierească a relațiilor dintre politicieni, tare aș mai tânji să trăiesc momentul în care o prevedere constituțională ar suna cam așa: „Președintele în funcție, are dreptul ca, pe durata mandatului său să ceară sau să suspende anchetarea antecesorului său pentru anumite învinuiri ce i-au fost aduse”. În felul acesta, nu imunitatea celui în funcție ar fi importantă pentru propria sa liniște, ci dreptul lui de a nu lăsa să-i fie terfelit adversarul ne-ar da o imagine în plus despre statura sa morală. Demnitatea persoanei umane este prima dintre valorile afirmate de toate dezideratele Uniunii Europene. Întrebarea este: *pot gira și garanta politicienii demnitatea persoanei umane în măsura în care nu sunt atenți la propria lor demnitate?*

În plus, la noi, din motive de vicisitudine istorică, mai există și sechela escrocheriei sfruntate a numirii nechematului drept „*revoluționar de profesie*”, a îngâmfării lui cu acest titlu lipsit de conținut care-l face doar mai lătrău în lupta de clasă, mai apucător în a se căpătui și a da plocoane acoperitoare acestei căpătuieli dar, în fond, mai slugarnic, supus necrâcnitor tuturor actelor inumane ale perfidei dictaturi. Această sechelă a rămas în mentalitatea multora care țin cu dinții de putere, caută funcții, trag cotoanoage adversarilor ca să-i scoată din joc, tocmai pentru că nu și-au găsit vreun rol concret și activ în construcția politică și nu au nici vreo identitate intelectuală cu care să-și poată vedea de treaba lor particulară sau de inițiativele lor proprii. Conduși de ucenicul cizmar care nu bătuse două perechi de pingele la viața lui și atunci reanimase gogorița revoluționarismului de profesie, aceia „*revoluționau*” niște salarii grase și niște beneficii suplimentare de „*vârfuri ale clasei muncitoare*”, erau niște necalificați, tirani în jos și slugi în sus și, oricâte diplome false ar fi obținut, își mențineau „*activitatea*” într-o neconcretețe apucătoare și profitoare, cu plocoane sigure și magazine de circuit închis, uitând de multă vreme care erau idealurile clasei muncitoare în numele cărora se cățăraseră în acea viață de suspiciune și concurență la lingușeală.

Din păcate, sechela a rămas tocmai prin latura ei cea mai apropiată de corupție și prin lipsa de identitate profesională schimbată în „business”. Activiști de carton transformați în afaceriști de carton care, neavând unde fi acceptați pentru vreo altă activitate, se lasă greu duși de la acea țâță a puterii prin care se sugă din bunul comun național. Precum ăia care se pretindeau revoluționari de profesie, ei se consideră un fel de „*democrați de profesie*”, blocând orice cale de acces către ceea ce ar trebui să înțelegem prin Meritocrație.

Carierismul realizat cu slugărnicii, plocoane, disciplina fâșarnică a militarizării, amoralitatea însușită ca un firesc al învățaturii marxiste, disponibilitatea la orice turnătorie prin care iei locul altuia și câte alte trăsături ale lipsei de caracter și ale lipsei de Dumnezeu au viciat atât de mult în bolșevism exact pătura din care provine clasa politică actuală, încât redundanța lor rămâne evidentă distorsionând chiar și bunele intenții democratice. Ținerea cu dinții de scaun este cu atât mai evidentă cu cât politicianul e mai neidentificabil ca realizări personale prin inițiativă particulară, sau măcar ca profesie propriu-zisă. Instinctul câinelui pe care nu-l alungi cu nimic din ușa măcelăriei, funcționează din plin și, omul odată ajuns ministru, nu mai vrea să plece din minister și se zbate să rămână măcar director, dar să rămână; iar parlamentarului care nu și-a adus nici o contribuție într-o legislatură îi e atât de greu să părăsească Parlamentul încât se roagă să rămână orice acolo: consilier, expert, funcționar administrativ sau, poate chiar șofer, cu speranța de a deveni cândva președintele sindicatului acestor șoferi. „*Câinele la măcelărie*”!... Asta e mentalitatea politicianului nostru cu toate reflexele ei pavloviste. O lume depărtată de profesie și ahtiată de funcții până la totala lipsă de demnitate a produs socialismul și continuă să genereze, în această „originalitate a ei”, democrația. Poți să-i dai peste nas, poți să-i dai cu picioru-n coaste, mirosul cărnii, măcar atunci când se deschide ușa de la măcelărie, e mai puternic. Pentru că mirosul ăsta înseamnă - hai să luăm partea mai puțin penală și să nu vorbim de șpăgi - înseamnă zeci de oportunități pe minut de a transforma interesul de stat în venit personal, măsurile sociale în priorități pentru ai tăi, iar factorul de influență într-o adevărată întreprindere pe care o conduci așa cum n-ai conduce o întreprindere la care ai răspunderi financiare și

planuri valorice. Asta a făcut socialismul: a adus câini de târlă pe care i-a dezvățat să muncească la rostul lor bine definit al treziei de noapte, iar acum nu se mai dau plecați de pe trotuarele cu măcelării, sau cu ministere, ale orașelor. Ce concepție poate avea un asemenea exemplar despre Meritocrație?!...

Dacă mai facem un singur pas în istoria afirmării unei asemenea psihologii de ființă consumatoare și contraproductivă, ne amintim și unde s-au format acești profesioniști ai neprofesionismului: Învățământul seral de partid sau cursurile de la „Stefan Gheorghiu”. Și reajungem la concluzia pe care am tras-o referitor la urmașii lor care s-au înghesuit la Colegiul Național de Apărare, ocupând poate locurile unor buni strategi, unor buni polițiști sau ale unor buni ofițeri de intențență ori contrainformații și, în același timp, nedând atenție cerințelor de priceput și onest administrator al bunului public care se pun în fața celui ce accede la guvernare. Vetusta concepție a echilibrelor de forțe între mari puteri care-și adună aliații în „lagăre” coabitează astfel cu o reinterpretare actuală înlocuind zidul Berlinului prin fabricarea de armamente sofisticate; polițismul unor regimuri și dictatura clasificării informațiilor nu deranjează discursurile în numele statului de drept, divizarea aparentă a puterilor în stat se omogenizează pe dedesubt prin acapararea controlului asupra serviciilor secrete, etc. etc... Toate acestea stând, după mintea lor confirmată de exemplul unor case mai mari, la baza gestionării statului modern; și nu problema cheie a oricărei adevărate civilizații: *Administrarea țării în folosul permanent al progresului cu șanse egale al fiecărui cetățean; administrarea bunului comun pentru realizarea în crescendo a binelui comun.*

Demonstrând nu numai obtuzitate politică, ci incompetența față de scopul principal al politicii care este, în termeni moderni, *administrarea dezvoltării durabile a țării*, politicienii cu gândirea viciată prin manipularea spre conflict a politicilor lumii, s-au înghesuit spre studii dedicate unor departamente specializate din cadrul administrației de stat, fără a-și pune măcar literalmente problema de titlatură: că „apărare” nu e tot una cu „dezvoltare”. Iar dacă e să glumim despre unele intenții carieriste, am putea spune că, în visul lor de mici Napoleoni, ei au rămas repenți tocmai la întrebarea: „Napoleon e mare pentru

francezi prin războaiele pe care, până la urmă, le-a pierdut, sau prin administrația modernă prin care s-a dezvoltat ulterior Franța?!”. Cultura franceză a furnizat prin Saint Cyr destui dictatori militari pentru alte țări. Dezvoltarea Franței, însă, și-a asigurat-o prin legile Codului Napoleonian și prin oameni ale căror prime merite au fost confirmate la Școala de Înalte Studii Administrative. E un tip de școală a școlilor, care n-ar strica să existe și în alte capitale, ai cărei profesori, o mărturisesc, eu îi văd ca pe un fel de gerontocrați de altă dată, atenți la ucenicii vrăjitori cărora le dau drumul în lumea politică a continentului!... Apreciindu-i acestui tip de specializare pe latură administrativ-socială contribuția în formarea politicianilor moderni, nu eliminăm din structura statului contemporan elementele de apărare. Dar asta exact în proporția în care NATO se situează față de preocupările de dezvoltare, progres economic, social, cultural, instructiv-formativ, securitate alimentară și sanitară ale țărilor membre. Prioritățile acestea există tocmai pentru a sublinia ferm o direcție.

Direcția universal dorită fiind dezvoltarea, iar dezvoltarea realizându-se printr-o administrație eficientă, înclinația noastră se justifică prin întregul adevăr al vieții economice. Iar, din punctul de vedere al construirii unei mentalități larg democratice și mai mult. Deoarece o administrație corectă stimulează certitudinile civice ale populației, *o administrație garantând dezvoltarea, stimulează sentimentul de încredere al cetățeanului și întărește solidaritatea socială ca-n toate situațiile când îți dai seama că ai alături oameni cu care mergi spre progres.* În vreme ce instituțiile celelalte, oricât de necesare ar fi ele, bazate fiind pe secrete, pe ordine cunoscute doar unora, pe informații care se știu și informații care se bănuiesc, pe filiere mai puțin publice și prezentând un anumit coeficient de risc de a fi confiscate în favoarea unora, nu au cum să nu cultive suspiciunea, avertismentul de izolare din sufletul omului și, până la urmă, nesinceritatea comunicării care devine o piedică socială. Poate că suntem noi mai sensibili decât alții la asemenea semnalmente, dar prea am ieșit de curând de sub o orânduire care domina sufletele prin cultivarea suspiciunii, așa că trebuie să fim înțeleși!

Limpede lucru că o mentalitate suspicioasă între membrii unei comunități nu poate pune în favoare meritele cuiva, așa cum le

pune o atitudine solidară. Pentru că solidar devii în jurul unei idei pentru care merită să militezi alături de alții și, în felul acesta, recunoști atât meritul celui care a avut-o cât și meritele celor alături de care o pui în practică. Și chiar dacă nu avem exemple suficiente în societatea contemporană, adică acele modele de atitudine politică prin care să dăm exemplu de meritocrație, putem deduce cam cum ar trebui să arate ele, încurajați de exemplul Bisericii care a mers întotdeauna pe pildele de merit a credinței și a mărturisirii ei, recunoscându-și sfinții tocmai în baza acestei pilduri și deducând din faptele creștinătății valorile ei.

Pornind de la acest exemplu, al învățaturii creștine înrădăcinate mai adânc decât orice forță distructivă, după cum s-a demonstrat, putem spune că meritul se impune prin convingeri de opinie publică și crează la rândul-i curenți de opinie publică. Așa că societății civile, care reprezintă în modernitate fosta obște creștină, îi revine un rol important în afirmarea și urmarea acelor modele meritorii care conduc la respectarea legii și chiar la depășirea ei prin morală. În domeniul specifice, care țin de societatea civilă, meritele se impun sau sunt recunoscute. Uneori recunoașterea acestor merite ține loc de recunoașterea meritelor civice. Dar lucrurile nu stau deloc așa. Meritele sânguinței și ale profesionalismului pot să potențeze, dar nu le garantează și pe cele cetățenești. Acestea se afirmă în viața socială, iar din viața socială ajungi la forme de decizie, la puteri decizionale pentru care comportarea ta meritorie sau nemeritorie poate însemna dreptate sau nedreptate. Răspunderea este alta și numai prin conștiința ei se consolidează Meritocrația. În aceste condiții alesul, ministeriabilul, nu este șeful și stăpânul grupului de specialiști care lucrează într-un domeniu. Aceia formează aparatul administrației publice care este depolitizat și profesionalizat. Ministrul este reprezentantul alegătorilor pentru interesele din domeniul respectiv și, împreună cu micul său grup de colaboratori politici dirijează, pe perioada legislaturii respective, modul cum sunt servite, în spațiul aceluia minister, interesele cetățenești. Ca în cazul oricărui angajat, la oricare patron, patronul lui fiind electoratul. Dacă înțelege aceasta, atunci, în funcție de modul cum servește ministeriabilul aceste interese pentru care s-a angajat în fața alegătorilor, vor fi evaluate meritele sale. Și, tot așa cum prin merite omul a depășit rangurile

lumești trecătoare, prin virtuți civice, pricepere administrativă și practica unor convigeri etice, omul politic onest va putea depăși politicianul banditește versat pe lucrături obscure, dedesubturi și lovituri sub centură, ale cărui practici ne blochează viziunea către Meritocrație.

Formă superioară a democrației, ca **rezultat al consacării meritului asupra măruntelor mașinațiuni statistice, a calității conștiinței asupra cantității manipulate, a democrației reale asupra măsurilor populiste**, Meritocrația nu are încă o față concretă prin care să poată fi exemplificată în întregul ei. Ceea ce cunoaștem bine, însă, este Nemeritocrația pe care putem începe a o refuza conștiinți fiind de faptul că denumirea ei vine de la „*a nu merita*”, dar și de la a „*nemeri*”, adică a ști să nimeriști între naivi pe care îi poți manipula. Sau, și mai direct, de la „*Nemernicie*”. Nemernicia politică a altor interese decât cele pe care pretinzi că le exprimi.

Cam așa încep să se pună la noi problemele în politică. Pentru că politica înseamnă reprezentare, înseamnă regăsirea intereselor și concepțiilor celor care aleg, în acțiunile celui ales, manifestarea și afirmarea unei opinii manifestată de un grup de alegători, în poziția publică pe care o ia cel care a fost sau care se vrea ales de ei. Nu ne asemănăm unii cu alții și nimeni nu-și va putea găsi, chiar pentru toate interesele, sau pentru toate concepțiile ori dorințele sale de afirmare, o reprezentare sută la sută, adică un ales care să-l reprezinte cu totală fidelitate. Nici nu poate exista o asemenea pretenție la o persoană care reprezintă un întreg grup social, ci ea trebuie să întrunească, în linii mari, tendințele tuturor în așa fel încât fiecare să-și recunoască în actele alesului măcar direcțiile mari, importante. Un partid politic (și asta este o pledoarie în plus pentru votul uninominal) nu poate pune pe listele sale un candidat care s-a demonstrat a fi total contrariu alegătorilor cărora li-l propune. Cei aleși să ne reprezinte pot să mai greșească; pot uneori să decadă în nepricepere; uneori ne mai mint, ne mai trădează sau ne înșeală așteptările. Totul e relativ și, omenește, trebuie să înțelegem lucrul acesta. Dar și aici, exact ca dincolo, există un prag. Un prag care, dacă ajunge să-l despărțea pe reprezentant de reprezentat, atunci devine iminentă despărțirea și refuzul de contact. Nu mai e înfruntare în relații, ci despărțire prin

lege, prin credință sau prin convingerea că omul care vrea să te reprezinte (și se încâpățânează să te reprezinte) nu-ți poate face decât rău. Aceasta este diferența dintre alesul democratic, prin mijloace democratice și ștăbulețul fabricat în comunism prin slugărnicie față de șefi. Acela nu are nici o altă identitate decât această slugărnicie, nu are nici o meserie sau preocupare fiindcă este „revoluționar de profesie”, adică un nimeni, cu atât mai apreciat de alți nimeni – revoluționari de profesie, cu cât le e credincios numai lor și chiar demonstrează că nu are legături de interese cu cei cărora le este pus, chipurile, reprezentant, adică șefuț, vâtaf care-i mână și-i stoarce, aspirând întotdeauna nu spre ce-i spun aceștia, pe care îi reprezintă, dar pe care nu sunt obligați să-i servească, ci spre ce spun șefii care-i permit să ocupe o asemenea postură de reprezentant, să stoarcă beneficii de pe urma ei, beneficii din care, apoi, cea mai mare parte să le-o dea lor, în sus, din ce în ce mai sus și din ce în ce mai bucuros că îți este primit peșcheșul, pentru că prin asta ești din ce în ce mai apreciat.

Bine înțeles că, față de o asemenea mentalitate – nedispărută încă și greu de făcut să dispară de vreme ce s-a creat în trei generații, apare acel prag, acea deosebire capitală, apare obstacolul de comunicare și ruptura. Oricât de păcătos ar fi în viața sa meschină sau egocentrică, fiecare om are o limită de bun simț și de respect a relațiilor sociale, nu neapărat din cine știe ce învățătură superioară, dar oricum din pragmatismul lui „ce ție nu-ți place, altuia nu-i face” sau al convingerii tot pragmatice că, dacă te vrei respectat cât de cât, trebuie să respecti și tu măcar în egală măsură, iar dacă te vrei ajutat trebuie să ajuți și tu, fiindcă viața nu poate fi formată doar din unii care dau și alții care primesc. Sunt, acestea, convingeri care, odată conștientizate de mintea omului, nu se mai șterg, făcând ca delăsarea și compromisul să meargă numai până la un punct, iar acolo să apară pragul despre care am vorbit: cel peste care nu se mai poate trece și care ne desparte categoric de oameni cu altfel de mentalități. Ajungerea la convingerea că o mentalitate care nu-ți corespunde în nici un chip conduce la ruptură, este cam același lucru care s-ar petrece cu omul care te-ar ajunge din urmă, căruia îi dai o mână de ajutor ca să vină în rând cu tine, ești dispus, poate, să-l și sprijini s-o ia înainte, dacă e mai iute de picior, dar el, odată ajuns în rând cu tine, el îți dă brânci ca să-ți ia locul.

Deodată, din relația de solidaritate sau într-ajutorare, care este specific omenească, ajungi într-o cu totul alta: de respingere, de contrarietate, de conflict, de concepție antagonică în ceea ce înseamnă relațiile între oameni.

Iar, de aici înainte, nu poți decât să-l respingi, să-l refuzi, să nu vrei să mai ai de-a face cu el. Nu vrei nici măcar să-l înfrunți, pentru că modul în care s-a comportat nu mai lasă loc de competitivitate; nici măcar de luptă cinstită. Ci de înșelare, respingere, încâlcire, rapt – acte pe care, decât să începi să le combați pierzându-ți cu ele un timp în care ai putea realiza ceva, mai bine le refuzi, pui gard categoric, te delimitezi și preferi să nu mai faci parte din aceeași lume cu asemenea indivizi; îți cauți drumul afinităților tale electivă și coexiști într-un mediu care-ți corespunde, care nu-ți afectează condiția și ființa. De aici fenomenul de blazare al țăranului și dezinteresul pentru pământul pe care la recăpătat. Colectivismul nu ne permitea acest lucru. Băgarea noastră la grămadă, într-o concepție de interes bolșevic și dictatorial anihilând umanul, ne impunea să trăim în colectiv, să respirăm în colectiv, să răbdăm în colectiv, să suportăm toate lepădăturile pe care ni le așeza alături viața noastră colectivă.

Tocmai trăirea vreme de trei generații a unei asemenea vieți, ne face mai categorici acum în a respinge ceea ce nu ne convine și a ne delimita de ceea ce nu ne reprezintă. Tocmai pentru a ne putea afirma pe celălalt plan: Cel al aprecierii omului numai și numai după propriile sale merite. Concepție care să facă din alegător o sită neiertătoare, cernând totul numai după criterii meritocratice. Ceea ce nu e greu deloc, pentru că nu trebuie decât să apreciezi avantajele reale pe care ți le aduce o persoană pricepută pe care o alegi pentru funcția publică. Dar, în același timp, să facă și din cel ales un competitor ambiționat, ca la orice concurs sincer și practicat cu eleganță sportivă: Ambiționat să dea din el tot ce are mai bun și să se perfecționeze mereu întru servirea semenilor săi care-l apreciază meritocratic.

CAPITOLUL III

„BUNUL COMUN” DOSARUL CELEI MAI IMPORTANTE PROBLEME DE ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI DE GESTIONARE A EGALITĂȚII ÎN ORÂNDUIREA DEMOCRATICĂ

PRECIZARE:

Datorită situației precare prin care trece țara și situației penale în care se află guvernarea în cazul răpirii bunul comun material al locuitorilor ei, în toate recente preocupări ale noastre privind Bunul Comun, ne-am referit la acesta, adică la cel material. Și asta pentru că, în vreme ce Bunul Comun Moral sălășluiește în fiecare dintre noi și este mai greu să ne fie furat, Bunul Comun Material este cel în permanență agresat de tot felul de profitori care s-au obișnuit a și-l însuși cu nerușinare luându-l de la gura populației care este proprietarul comunitar al acestui bun stăpânit în indiviză și înfundându-și cu el buzunarele proprii. Iar asta, profitând de faptul că au ajuns în fruntea bucatelor, ei fiind aleși sau delegați să-l administreze în folosul tuturor pe principiul : ***Folosirea Bunului Comun în scopul realizării Binelui Comun.***

Pentru că, în principiu și netrădat de diverse manipulări, acesta este ***Statul*** și pentru asta a fost inventat : Pentru a asigura gestionarea Bunului comun în scopul Binelui Comun. Dar cei care s-au perindat trecător la cârmele lui sub formă de ***Guvernare***, au acaparat de obicei Bunul Comun și l-au folosit doar ***în scopul binelui lor personal.***

În cele de mai jos, noi dezbatem în mai multe modalități și din mai multe unghiuri problema acestui Bun Comun Material în raport cu guvernarea postdecembristă a României, fapt care ne face să fim convinși că datele principale ale problemei vor deveni explicite pentru cititor. Aceste curente probleme vitale legate de darul pe care Dumnezeu l-a făcut poporului nostru așezându-l și veghindu-i moștenirea pe aceste locuri nu ne-au dat însă răgaz să ne aplecăm asupra celui alt aspect al Bunului Comun, și anume partea morală a moștenirii lui, cea constituită în instituții și precepte de viață, în credințe și în cultura națională, în spiritualitatea și morala poporului nostru. Care sunt, de asemenea, bunuri comune, dar din domeniul necuantificabilului. La acestea îl

lăsăm deocamdată pe cititor să mediteze singur, enumerându-i doar o serie de direcții în care poate să le identifice precum :

- nivelurile de civilizație dobândite,
- patrimoniul cultural și lingvistic,
- spiritualitatea și credințele,
- moralitatea și relațiile sociale,
- tradițiile, obiceiurile și cutumele curente
- orânduirea reprezentând bunul comun politic moștenit și perfecționat,
- administrația publică reprezentând modul de responsabilitate între cetățeni și față de cetățeni
- legile de bază și de tradiție,
- nivelul de respect reciproc între cetățeni și de respect administrativ prin asistența publică,

și, de ce nu ? – însuși :

- Statul care este un bun național de durată istorică.

Meditând asupra acestora, în raport cu emanciparea socio-economică și iluminarea persoanei cetățeanului, vom putea să ne facem o imagine mai limpede atât a stării în care ne aflăm cât și a eforturilor pe care trebuie să le facem pentru perfecționarea unei concepții sănătoase. Atât despre *Bunul lumesc al cetățeanului* așa cum a fost el dăruit la nașterea pe aceste locuri, cât și despre *Bunul lumesc al cetății (statului național)* așa cum este ea dăruită dăinuind în aceste locuri, ca și la aspecte de natura transcendentului cum ar fi *Bunul etern al persoanei umane* – teze pe care deocamdată numai le enunțăm, dar pe care ni le propunem pentru studii viitoare, totul pentru avansarea pe calea conceptului kantian despre *Binele suveran* spre care tinde omenirea.

Până atunci, însă, cantonăm în mediu și ambient, evaluând darurile cât se poate de concrete în mijlocul cărora ne-am născut ca să le folosim cu toții, ce înseamnă gestionarea lor cinstită sub forma structurii statale și ce înseamnă jefuirea lor de către unii în dezavantajul altora.

PRIMA FILĂ A DOSARULUI :

FRAGMENTE DINTR-UN INTERVIU

George ROCA: Veniți cu puncte de vedere noi despre conceptul de BUN COMUN?

Corneliu LEU: Nu neapărat noi. Bunul comun este dat tuturor oamenilor de la Dumnezeu de când le-a spus „Înmulțiți-vă și stăpâniți pământul!”. Le-a spus-o tuturor, dar istoria ne arată că întotdeauna au beneficiat unii. Acum, însă, nu mă refer la istorie, ci la legislația modernă a Bunului Comun în raport cu nu prea plăcutele realități ale recentelor guvernări românești.

George ROCA: Aveți vreun punct de vedere personal?

Corneliu LEU: Bine înțeles, de vreme ce eu am repus pe tapet problema în societatea română actuală și am consacrat capitole importante de curs universitar acestui concept foarte important pentru modernitatea democrației, dar și pentru sinceritatea ei. Sinceritate care obligă la a se recunoaște fiecărui om dreptul la proprietatea personală care își are statute clare, ca și dreptul la proprietatea indiviză a bunului comun pe care, de obicei, îl administrează statul. Dar statul, de aia exista: Ca să-l administreze în folosul tuturor, nu al unora. Dau un singur exemplu, ca să fiu înțeles: Cetățenii emiratelor beneficiază cu toții de faptul că s-a descoperit petrolul în subsolul lor. Ca cetățeni care au dreptul la o parte din bunul comun, nu ca implicați în industria petrolului. La noi, cu toate că avem modeste resurse petroliere, guvernării de după 1989 nu au făcut decât să vândă aceste bunuri altora, fără a urmări ca, pentru cetățenii români care au dreptul la acest bun comun, produsele petroliere să aibă un preț ceva mai mic decât în țările care sunt numai consumatoare. Avem, de asemenea,

producție energetică hidroelectrică la preț mai mic, datorită apelor noastre care sunt un bun comun național și alta produsă la preț mai mare de alt fel de centrale electrice. Normal ar fi fost ca, în primul rând, prețul mai ieftin să se îndrepte spre consumul casnic al locuitorilor acestei țări dăruită de Dumnezeu cu energia apelor. Guvernării au făcut însă invers: Dau patronilor ruși și de alte cetățenii de la ALRO și de la alte industrii energofage energia ieftină și îl taxează pe cetățean cu cea scumpă. Sper ca e destul de clar?!

George ROCA: Prea clar. Aveți dreptate!

Corneliu LEU: Problema pe care o punem acum, este în legătură cu țărani, locuitorii satelor care, din totdeauna, și-au avut proprietatea lor de familie: pământul și gospodăria respectivă, precum și bunul comun local, al fiecărei comunități: apa comunală, pășunea comunală, pădurea comunală, celelalte bunuri comunale administrate de primărie în folosul tuturor; pe lângă apele, pădurile, zăcămintele și toate celelalte bunuri ale domeniului public ce trebuie administrate de stat în folosul tuturor. Colectivizarea le-a luat totul iar guvernările de după 1989 nu le-au restituit până acum nici jumătate înapoi. Le-a dat numai terenul, fără mijloacele de producție necesare, pe care ei le aveau când au fost colectivizați și fără nici un beneficiu de pe urma bunurilor comune de mai înainte. Au avut grijă numai de „restitutio in integrum” pentru un număr mic de favorizați, dar țărănimii sau urmașilor ei încă le e furată mai bine de jumătate din fosta proprietate: atelajele, care ar fi trebuit restituite sub formă nouă a lucrărilor mecanizate și BUNUL COMUN despre care principiile politice europene și nu numai, spun că trebuie folosit pentru realizarea BINELUI COMUN!... Acuz aceste guvernări preocupate numai de „restitutio” pentru unii.

George ROCA: Să înțeleg că sunteți împotriva lui „restitutio in integrum”?

Corneliu LEU: Doamnă, eu sunt împotriva politicianilor ticăloși care fura cu nerușinare drepturile populației, așa cum ți-am

dat exemplul cu prețul electricității care ar putea fi mult mai scăzut pentru consumul casnic!... Bunul comun e o problemă foarte complicată pe care șmecherii democrației cu cultura de la învățământul seral PCR, sau direct de la părinții mafioți, nu o pot înțelege nici în esența ei divină, pentru că e vorba de mediul lăsat de Dumnezeu oricărui om, dar nici în cea de Drept modern care vine cu prevederi imperioase tocmai pentru ca bunul comun să nu mai fie confiscat în folosul unora care au dominat momentele istorice respective. Or guvernările noastre ce au făcut: Nimic pentru țărani și totul pentru familia fostă regală și alți câțiva latifundieri!

George ROCA: Contestați acești pași totuși făcuți spre legalitate?

Corneliu LEU: Nu contest nimic; mi-e silă de nesimțirea unor asemenea acte arbitrare de guvernare: Primul a fost cel iresponsabil de a interzice fostului rege să revină, ca orice cetățean, în țara sa. Apoi, aceeași mână „de stânga” care l-a alungat, l-a strâns la piept dându-i orice numai ca să-și șteargă rușinea de mai înainte. Asta au făcut cei de stânga, foști comuniști obișnuiți să dispună de bunurile țării pe care nu le-au muncit ei. Apoi au venit cei care, pretinzându-se de dreapta, au plusat rezolvând multe alte asemenea „in integrum”, dar nu cea esențială: pentru țărănul român. Au fost jignite prin aceasta toate reformele agrare făcute de Cuza ,de Ferdinand I și chiar cea de după al doilea război mondial făcută tot sub regimul monarhic al cărui principiu național demonstrat tocmai prin asemenea reforme era de a-i împrăști pe cei care au luptat și și-au dat sângele pentru pământul țării. Ei bine, ultima reformă, cea pusă în aplicare în 1945-1946, a fixat marea proprietate la 50 de hectare, tocmai pentru ca țărănimea întoarsă din război să poată fi împrăștiată, așa cum s-a întâmplat și la 1918. Or, asta fiind măsura legalizată și promulgată după care ne putem ghida, te întreb: Mai respectă cineva plafonul de 50 de hectare al acestei ultime reforme regale al cărei semnatar beneficiază azi de „restitutio”, sau, pentru acest „in integrum” guvernările iresponsabile au atentat la bunul comun al țărănimii?!... Nu am nimic cu cei care au luat. Ci cu cei care au

dat, fiindcă nu dădeau de la ei și au lăsat țărâtimea nedreptățită până astăzi, după douăzeci de ani, din care cauză s-a ajuns la falimentul agriculturii, la importuri de hrană pentru noi, care hrăneam Europa!... Reformele agrare sunt consfințite istoricește ca atare la toate popoarele și, odată legea promulgată, sau recompensarea exproprierii făcută, nu se mai revine asupra ei! Este asta mai mult decât o Lege juridică; e o Lege a Istoriei. Pentru că, dacă omenirea va accepta și pretențiile absurde din cadrul acestui „restitutio in integrum”, atunci urmașii feudalilor și-ar putea cere toate domeniile înapoi, iar cei care ar putea să-și dovedească originea antică le-ar lua totul feudalilor. Din fericire, lucrurile nu s-ar opri aici pentru că, atunci, ar putea veni Creatorul luând El tot ceea ce a creat. Și în Marea Sa Dragoste de Oameni, ce-ar face EL?... Ne-ar răspândi în Grădinile Sale și ne-ar spune „Înmulțivi-vă și stăpâniți pământul!”... Da: Măcar această simplă logică creștină ar trebui să o bage la cap nepricepuții și necinstiții care dau din bunul comun pentru a-și face interesele politice!... În ce cadru o fac? Cu totală nesimțire, chiar în cadrul STATULUI care a luat ființă tocmai pentru ca să existe o delegare de subsidiaritate pentru ADMINISTRAREA BUNULUI COMUN SPRE BINELE COMUN, principiu de bază a tot ceea ce înseamnă Administrație Publică modernă.

George ROCA: Această importantă problemă a administrării bunului comun spre binele comun, are legătură cu cealaltă teză democratică pe care o susțineți: MERITOCRAȚIA?

Corneliu LEU: Bine înțeles! Cine altcineva poate asigura acest bine comun prin onesta și priceputa administrare a binelui comun, decât niște politicieni aleși la guvernare pe principiul punerii în valoare a meritelor sociale pe care ei le-au dovedit?

Gorge ROCA: Înțeleg că vorbiți de un criteriu electoral.

Corneliu LEU: Criteriul electoral al evidenței meritelor este cel mai firesc și cel mai umanist mod de selecție a conducătorilor politici. Criteriul punerii acestor merite, chiar și numai pe perioada determinată pentru care ai fost ales ca garant al

bunului comun, în slujba binelui comun, este problema lor cea mai importantă. Ei nu au dreptul să găsească în absentismul altora explicații pentru modul cum nu se achită el de această îndatorire. Pentru că, o democrație reală se caracterizează ca un referendum neconținut prin forța curentelor de opinie publică animate și împrăștiate mereu de criteriile meritocratice ale unor permanente mutații în ierarhia valorilor politice. Mutații care nu deranjează niciodată nici inteligența, nici priceperea, nici buna credință, dar intră deseori în conflict cu ambițiile de putere și, întotdeauna, cu tendințele de confiscare a ei.

Aceasta, tocmai pentru că meritocrația își propune a pune în valoare meritele tuturor și a perfecționa în permanență condițiile pentru această singură bogăție inepuizabilă a omenirii. Pentru că, vorbind despre bunul comun ajungem să includem pe un loc important meritele în acțiune a fiecărui membru al societății care se bucură de acest bun comun. Bogățiile solului și subsolului, mereu devorate, se vor epuiza, factorul termic se poate modifica periculos, hrana pe care o producem astăzi s-ar putea să nu ne mai ajungă, industria să nu mai aibă materiile prime de la care a pornit. O asemenea perspectivă nu poate fi tratată nici cu „aia a mă-si”, dar nici nu poate accepta să fie slujită de vreo demagogie care va vrea doar puterea, sau va acționa doar în virtutea îndemnării de a pune mâna pe niște bunuri, de vreme ce acelea vor fi epuizate. Principala speranță de perenitate este cea în capacitatea creatoare a omului, care va inventa alte forme de a ne prelungi existența. Meritele vor fi apreciate în această direcție, iar conceptul de „lider” se va defini numai prin capacitatea de a stimula și promova cât mai multe merite. Popoarele care nu învață de astăzi acest lucru, vor produce doar corijenți ce nu vor trece niciodată un asemenea examen. Votul pe criteriul meritului, pentru o democrație meritocratică, aptă de a-și înlătura balastul politicianist al manipulatorilor de interese, balast ce poate fi contracarat de politicienii cinstiți prin simpla dar limpedea cunoaștere a interesului real al fiecărui cetățean, îl va aduce și pe acesta la urne, va asigura și democrația reală care înseamnă o adevărată proprietate indiviză a tuturor cetățenilor asupra bunului comun.

A DOUA FILĂ A DOSARULUI:

UN APEL ADRESAT ADUNĂRILOR GENERALE ALE ASOCIAȚIEI COMUNELOR ȘI ASOCIAȚII ORAȘELOR DIN ROMÂNIA

Spre a vă mulțumi concret pentru încrederea pe care ne-ați acordat-o și pentru colaborarea cu tot mai multe dintre filialele și primăriile dumneavoastră, venim cu o propunere de dezbatere, de a cărei rezonanță suntem siguri în baza a ceea ce am realizat împreună până acum. Ne adresăm Adunărilor Generale ale Asociației Comunelor din România și Asociației Orașelor din România, tocmai pentru a relua dezbaterea noastră privind BUNUL COMUN AL CETĂȚENILOR ROMÂNIEI și a gospodăririi lui în folosul cetățenilor țării care sunt BENEFICIARII DE DREPT A BUNURILOR NATURALE PE CARE LE POSEDĂM.

Dorim ca, dezbătând mai departe aceste probleme în condițiile sociale pe care le prefigurează starea economică a țării în contextul crizei mondiale, să ajungem la soluții care să ușureze povara facturărilor unor servicii publice pentru populație, tocmai prin restituirea către cetățean a beneficiilor pe care el trebuie să le aibă de pe urma a ceea ce este bun comun din bogățiile țării și a ceea ce este drept al său din bunurile pe care le produce. Pe această cale se pot găsi multe soluții de îndulcire a crizei și de favorizare a populației, a cetățeanului care nu se face vinovat de nici unul dintre motivele recesiunii.

Pe lângă măsurile guvernamentale, care nu depind de noi, există și unele care se pot lua pe plan local. Noi am lansat mai multe apeluri în acest sens, căutând soluții simple și firești pentru viața oamenilor care speră în mai bine și, ca un mic exemplu, doar, afirmăm aici răspicat că nu mai trebuie să suportăm sechele ceaușiste de genul aducerii pâinii de la oraș pentru populația satelor sau a favorizării unor producții industriale energofage în defavoarea consumului casnic al familiilor. Pentru că exact aceste familii care constituie populația țării sunt proprietari de drept ai bunului comun de pe teritoriul României, singurii față de care Legea încă nu și-a pus problema restituirii drepturilor naturale pe care le au.

Pe de o parte, toate studiile recunosc faptul că producția internă asigură două treimi din necesarul materiei prime pentru carburanți și gaze, iar cetățenii țării, cei care ar trebui să beneficieze în primul rând pentru consumul lor personal, sunt obligați să-și plătească facturile de consum la preturi internaționale, echivalente cu cele din import. Pe de altă parte, specialiștii apreciază că agricultura României poate asigura alimente pentru o populație de trei ori mai mare decât cea a țării noastre, în vreme ce România importă astăzi aproape 80% din ceea ce se consumă alimentar.

Trebuie să fim conștienți că, în condiții de criză, nu nepăsarea demagogică față de ea ne salvează, nu ascunderea efectelor ei, ci orice popor și comunitate înțeleaptă caută să-și folosească toate resursele, dând atenție și valorificându-le chiar și pe cele mai mici care, din păcate, au fost neglijate aducând și pierderi în PIB și suprataxare a cheltuielilor curente ale populației. Să nu uităm că efectele crizei mondiale vin, de cele mai multe ori, odată cu importul care aduce rezultatele nefavorabile din țările afectate și să ne fie clar faptul că, nevoiți fiind să luăm credite din străinătate, acestea pot produce din nou efecte de criză asupra economiei noastre.

Bunul comun românesc trebuie gospodărit mai bine, resursele naturale fiind folosite în slujba cetățenilor și nu a afacerilor străine. Satul românesc trebuie ajutat și stimulat ca să asigure, așa cum poate, mult peste nevoia alimentară internă. Mica gospodărie românească este încă o sursă de alimente, ca și de alte produse gospodărești mult apreciate în comerțul turistic. Mica gospodărie a familiei țărâmului român poate deveni o mare sursă prin numărul ei imens cu care acoperă satele. Iar valorificarea ei așa cum trebuie, de către unii membri ai familiei care astăzi o neglijează, poate deveni și una dintre soluțiile față de șomajul pe care-l aduce criza. În același timp, completarea unor asemenea venituri cu reducerea de cheltuieli provenită din punerea în drepturi a cetățeanului care, pe lângă proprietatea individuală, trebuie să beneficieze și de proprietatea indiviză a bunului comun - acesta constituindu-se din punct de vedere democratic drept avantaj economic al tuturor cetățenilor unei zone, unei comunități sau unei țări - poate deveni o măsură eficientă de salvare parțială a populației de la efectele crizei.

A TREIA FILĂ A DOSARULUI:

BUNUL COMUN AL CETĂȚENILOR ROMÂNIEI ȘI DATORIA GUVERNĂRII DE A LE ASIGURA FOLOSIREA LUI

Pornind de la cea de a șaptea ediție a Consfătuirii Naționale a Intelectualilor de la Sate, privind nevoia urgentă de îngrădire a monopolului exercitat de unii furnizori și prestatori de servicii la contractele, taxele și tarifele pe care le impun, dezbaterile începute pe data de 3 noiembrie au subliniat importanța demersului chiar prin faptul că amenințarea la zi era tocmai vestea, nu numai a scumpirii tarifelor la gaz și electricitate, ci și a devansării acestor scumpiri față de termenele de menținere a vechilor prețuri la care s-a angajat Guvernul. Din acest motiv multe dintre nemulțumiri au luat direcția concretă a problemei tarifelor exagerate și devansate la gaze naturale, energie electrică și transport. Aceste domenii au constituit principalele exemple la care s-au acceptat și explicații ale reprezentanților Agențiilor Guvernamentale de Reglementare ce au fost invitate s-au prefigurat și unele soluții precum cele care se văd în intervențiile din aceste pagini. Treptat, însă, s-a ajuns în dezbaterea acestui punct, la două direcții de principiu care trebuie elucidate în politicile de dezvoltare ca și în legislația care vine să asigure aplicarea acestora, ca efect al aderării la Uniunea Europeană.

Prima direcție este cea a îngrădirii oricărei forme de monopol și oricărei tentative de agresare monopolistă a bugetului și a libertății cetățeanului de a opta pe o piață

într-adevăr liberă, aceasta fiind una dintre primele îndatoriri ale statului de drept față de cetățenii săi: aceea de a veghea și ca legislație și ca administrație publică la funcționarea unei piețe libere neîngrădită de grupuri de interese și sancționând prompt, în favoarea cetățeanului, orice încercare de manifestare a acestora.

În asemenea condiții, atunci când este vorba de produse de existență unică, sau de administrare unică, ori de servicii oferite în condițiile inexistenței unei opțiuni concurențiale, toate problemele modificărilor de tarife nu mai au caracter privat și nu pot fi rezolvate nici prin deciziile unilaterale ale unor Consilii de administrație și nici măcar prin reglementari administrative, obținute fără cunoștință publică, prin simpla voință a unor organisme guvernamentale. Ele se situează în domeniul interesului public ale întregului electorat și, conform legilor democrației, trebuie discutate și decise public numai de către organismele reprezentative ale acestui electorat, respectiv Consiliile Locale, Consiliile Județene sau Camerele Parlamentare, după nivelul de aplicare. În acest mod, pe măsură ce, în producția concurențială de mărfuri, piața liberă se lărgeste tot mai mult, cu drepturi democratice egale, de decizie proprie pentru producători și pentru consumatori, conform cererii și ofertei, orice scumpire a unui produs pentru furnizarea sau transportul căruia nu există alternativă devine o problemă general cetățenească. Asupra ei nu poate lua hotărâri decât o reprezentare general-cetățenească de natură parlamentară, în care se exprimă diversitatea de intenții ale tuturor segmentelor sociale și teritoriale reprezentate, ale guvernării și ale opoziției, luându-se decizii numai pe criteriile constituționale cunoscute și procedându-se chiar la modificări legislative pentru respectarea și aprofundarea acestei constituționalități.

Subliniem că este vorba de o problemă de principiu a existenței unei societăți democratice care trebuie să-și rezolve orice necesitate cu caracter general numai prin forme democratice, tocmai pentru că realitatea monopolurilor există în întreaga lume și va mai exista, sau vor apare altele chiar în condițiile aderării noastre europene. Problema monopolurilor nu se poate rezolva doar prin aprobări sau restricții temporare pe care administrația publică le stabilește pentru unele grupuri de interese, ci doar prin depășirea democrației formale, cea acoperită de decizii temporare care conferă doar justificare funcționarească și prin aprofundarea principiilor democrației reale în care orice contract, economic sau social, se stabilește numai cu acordul părților în egalitate deplină de drepturi.

A doua direcție de principiu, necesitând mai ales demersuri pentru reșezarea ei printre problemele de prim ordin ale vieții civice și ale obligațiilor de gestionare rațională pe care le are față de ea orice formă de administrație publică a statului de drept, este aceea a BUNULUI COMUN. În vreme ce fiecare cetățean al unei democrații își gestionează singur și fără intervenția nimănui bunul propriu, statul este acela căruia îi revine misiunea de a gestiona bunul public și, cam în jurul acestei gestionări se circumscrie și rolul său, se definește și caracterul său democratic sau antidemocratic. Dacă este un stat democratic, atunci toate demersurile sale instituționale sunt dirijate spre FOLOSIREA BUNULUI COMUN SPRE BINELE COMUN. Dacă democrația este aparentă, atunci statul devine inițiatorul acelor subterfugii prin care BUNUL COMUN ESTE DIRIJAT ÎN FOLOSUL ANUMITOR GRUPURI DE INTERESE. Iar dacă regimul este antidemocratic și statul se află la cheremul unei dictaturi, atunci toate beneficiile aduse de bunul comun sunt dirijate în mod dictatorial, într-acolo

unde vrea dictatura sau dictatorul. Societatea noastră românească vine dintr-o asemenea dictatură, care a anihilat nu numai bunul comun producând marotele care ne fac să vorbim astăzi despre averile ceaușeștilor, despre miliardarii făcuți peste noapte, etc. ci a încercat să eradiceze și conceptul de bun propriu confiscând posesiile oamenilor și reducând proprietatea la minima cea mai de jos a condiției de trai a persoanei umane. Mai mult decât atât: prin spălarea creierelor care trebuiau să muncească fără să gândească, a anihilat treptat orice capacitate de valorificare și orice răspundere a persoanei umane față de bunurile din jur. Bunul personal a fost îngrădit constituțional pentru cetățeanul-executant, cel comun a fost confiscat alături de majoritatea celorlalte și, astfel, orice fel de concepție asupra proprietății a dispărut legal din sfera interesului cetățenesc, devenind doar atributul unui mafiotism „de partid și de stat” în beneficiul „vârfurilor clasei muncitoare”.

Este normal ca, după o jumătate de secol de deposedare, retrocedarea să conducă cel mult la bucuria reobținerii bunului personal, iar bunul comun să rămână o noțiune uitată, să fie trecut cu vederea în materie de drept cetățenesc sau administrație publică și să constituie obiectul unei panamale oneroase în care nu contează decât principiul interlop cu „iuțeala de mână și lipsa de atenție a celuilalt”. Or, bunul comun este tocmai ceea ce conferă diferențele de valoare ale bunului personal: Un hectar la șosea și cu toate dotările de servicii și furnizare la intrare, poate costa de o sută de ori mai mult decât unul în mijloc de Bărăgan; condițiile naturale ale unei stațiuni balneo-climatice modifică substanțial prețurile de cazare și servicii față de cele din mediul obișnuit, condițiile de producție agro-alimentară sunt altele într-o comună în care cetățenii mai au la dispoziție izlazul comunal, iazul comunal sau condițiile de irigare.

Exemplele locale pot fi continuate cu nemiluita, dar există și evidențe ale bunului comun național, precum calitatea solului, bogățiile subsolului, condițiile de valorificare a apelor, pădurilor și climei. Toate intrând în categoria bunului comun și, din punctul de vedere al filosofiei politice a democrației, ne având alt rost decât de a produce mai mult bine comun. Tot așa cum din punct de vedere antropologic sau religios sunt daruri ale Creației și Creatorului ca un comun moștenit de locuitorii unei țări, zone, regiuni. Mergând pe această direcție de gândire care nu poate fi suspectată nici de subiectivitate și nici de părtinire, putem constata foarte limpede faptul că locuitorii de la Tropice și Ecuator au ca dar de la Dumnezeu căldura soarelui, fapt pentru care nu se confruntă cu facturile la termoficare care-i îngrozesc pe locuitorii țării noastre. De aici, în aceeași ordine a logicii democratice, putem afirma și faptul ca, Dumnezeu dăruindu-ne nouă ceva subsol petrolifer și cu gaze, nu este corect ca pe noi să ne coste barilul sau metrul cub la fel ca pe unii la care importul este integral, doar pentru că așa dictează monopolurile lumii ci, ori rămânem fiecare cu avantajele pe care le-am moștenit, ori o forță specială globalizatoare, reglementată pe cele mai democratice criterii, se angajează să echivaleze raporturile dintre petrolul nostru și lipsa de căldură de la noi, cu raporturile dintre lipsa de petrol și condiția de culegători de banane, posesori de minereuri sau de cascade oferind mari hidrocentrale a locuitorilor altor părți ale lumii. Este o problemă de drepturi cetățenești interne, ca și de drept internațional pe care, oricât de utopică ar părea rezolvarea ei, Mișcarea pentru Progresul Satului Românesc preocupată și dedicată dezvoltării în democrație și prin democrație a unui mediu rural european care a fost agresat vreme de o jumătate de secol în toate drepturile sale esențiale la proprietate, nu poate

să nu-i dedice eforturile de emancipare socială și economică pe care și le-a propus. În acest sens, prin hotărârea participanților la cea de a șaptea ediție a Consfătuirii Naționale a Intelectualilor de la Sate, Mișcarea noastră se constituie și ca un GRUP DE STUDIU, REFLECȚIE ȘI ACȚIUNE PRIVIND PROBLEMELE BUNULUI COMUN ÎN ROMÂNIA care va organiza dezbateri, va monitoriza regimul proprietăților de bun comun de pe teritoriul țării, își va asuma răspunderea ca, în contextul retrocedărilor care astăzi favorizează doar anumite categorii, să reprezinte interesele moștenirii lăsate satelor românești de legislația lui Alexandru Ioan Cuza, a regelui Carol I și regelui Ferdinand I, va lansa memorii și apeluri în acest sens și va înainta propuneri legislative.

A PATRA FILĂ A DOSARULUI:

REVENIND LA DEZBATEREA NOASTRĂ PRIVIND BUNUL COMUN ȘI BINELE COMUN

Adică, mai pe larg: **BUNUL COMUN APARTINĂTOR TUTUROR CETĂȚENILOR ȚĂRII ÎN FOLOSUL BINELUI COMUN AL TUTUROR CETĂȚENILOR ȚĂRII**, temă pe care o repunem în discuție tocmai acum, în contextul marilor dezvoltări (zicem „mari” spre a nu le spune „neconvenabile” sau „rușinoase” sau chiar „dureroase” dacă ne gândim la suferințele populației cu facturările exagerate la electricitate), așadar marile dezvoltări privind firma „Hidroelectrică”, produsele ei care, de fapt, nu sunt ale ei ci revin ca proprietate întregii populații, după cum vom demonstra.și, mai ales afacerile necurate cu energia electrică, implicând penal toți intermediarii și beneficiarii care au fost intens mediatizați în ultima vreme.

Așa că nu abordăm o problemă total necunoscută, ci ne adresăm unui cititor , mai mult sau mai puțin, în cunoștință de cauză. Pentru că, prin dezvoltările presei din ultima vreme, opinia publică românească a aflat, sau s-a edificat mai bine în legătură cu marea diferență de prețuri a energiei electrice în funcție de modul cum aceasta este produsă: prin mijloace hidrotehnice, prin centrale pe cărbune sau prin cele nucleare.

Si, fiind pentru prima oară când au devenit transparente aceste prețuri de producție (pe care cineva le bagă într-o oală comună doar ca să iasă mai mari și să aducă profituri necuvenite unor grupuri de interese demne de toată atenția organismelor anticorupție), toată țara a aflat diferența

enormă de costuri dintre energia electrică produsă de hidrocentrale și cea produsă prin alte mijloace. Cât de ieftin este kilovatul obținut prin efortul apelor și cât de scump apare el în facturile care amărăsc viața cetățeanului!...

Și, chiar dacă n-a descoperit toate dedesubturile murdare ale drumului acestor facturări de la prețul mic pe care ni-l dăruiesc apele lăsate de Dumnezeu pe pământul României - tocmai spre bunăstarea românilor - și până la spolierea noastră prin marele preț de monopol, pe care-l stabilesc întreprinderile monopoliste de distribuție într-un Stat de Drept care, prin definiție, ar trebui să fie dușmanul monopolurilor, tot a mai aflat câte ceva. A aflat, desigur, că toată această energie ieftină este dirijată către niște mari beneficiari cu capitaluri străine, care s-au îmbogățit nemaipomenit în numai câțiva ani printr-un asemenea procedeu favorizant practicat prin măsuri guvernamentale incorecte, în vreme ce facturile consumatorilor casnici, adică exact ale cetățenilor României, care ar trebui să beneficieze primii de ieftiniri, sunt din ce în ce mai mari fiind calculate nu numai în defavoarea lor, dar chiar prin jefuirea lor la prețurile cele mai mari cu putință.

Astfel, în al doilea semestru al anului 2008, prețul electricității la consumul casnic a costat de două ori mai mult decât cel tarifat marilor consumatori. A fost jefuit cetățeanul cu un preț dublu și în același timp a fost avantajat industriașul străin cu un preț de două ori mai mic. Ceea ce înseamnă un furt de patru ori. Cine răspunde pentru acest, da, folosim termenul adevărat: furt din drepturile cetățeanului.

Aici ajungem la ceea ce înseamnă BUNUL COMUN și la importanța pentru democrație a respectării cu sfințenie a principiului că ORICE PRODUS AL BUNULUI COMUN ESTE MENIT SĂ PRODUCĂ BINELE COMUN UȘURÂND ȘI PERFECTIONÂND TRAIUL CETĂȚENILOR CARE SUNT PROPRIETARI DE DREPT AI ACESTUIA.

Or, în contextul în care, respectând legile democrației, retrocedările actuale ale unor mari proprietăți au fost posibile datorită faptului că proprietarii de drept au acționat și și-au cerut averile înapoi, este cu atât mai condamnat faptul că

CEL MAI IMPORTANT DREPT DE PROPRIETATE DIN ȚARA ASTA - CEL AL CETĂȚENILOR EI ASUPRA BUNULUI COMUN - ÎNCĂ NU ESTE RESPECTAT, cu toate că îndatorirea principală a Statului de Drept și a Guvernării care garantează Gestiunea Publică este de a asigura cetățenilor țării beneficiul binemeritat de pe urma bunului comun moștenit din moși-strămoși și, chiar mai mult decât atât, după cum spun Constituțiile multor țări civilizate „dăruit de Dumnezeu tuturor celor născuți pe aceste locuri”.

Pentru a fi concreți și expliciti prin cazul de față, restrângem (dar fără a abandona) aria discuției despre bunul comun și binele comun la ceea ce constituie **BAZINUL HIDROGRAFIC AL ROMÂNIEI PRIVIT CA BUN NATURAL CARE SE DEFINEȘTE A FI UN BUN COMUN AL TUTUROR ROMÂNILOR**.

Chiar dacă o luăm numai poetic, adică din punctul de vedere al spiritualității noastre de veche tradiție, amintindu-ne doar cântecele de dragoste, veselie și tânguire adresate Dunării, Oltului, Mureșului, Prutului, dacă ne gândim la poveștile Bistriței, Crișurilor, Siretului, Ialomiței, la baladele Jiului, Cernei, Târnavelor, Lotrului, Argeșului și tot ne dăm seama ce-nseamnă pentru sufletul nostru acest, științificește numit, „bazin hidrografic”.

Dar dacă abordăm lucrurile mai concret, ne vom aminti și de alte ape care, din punct de vedere toponimic scriu cu denumirea lor istoria acestor locuri, tot așa cum, prin malurile cursului lor au dăruit dintotdeauna drumuri și trecători locuitorilor acestei țări. Iar, dacă avansăm în pragmatica viețuirii noastre pe teritoriul de la Carpați, Dunăre și Marea Neagră, ne vom aminti de toate minunile tehnicilor tradiționale și istorice prin care s-a dezvoltat traiul nostru datorită cursului acestor ape: căile de comunicație, binecuvântarea umidității ogoarelor, piscicultura și păsăretul apelor, vânatul din pădurile mărginașe, grădinăritul de pe maluri și zootehnia din lunci, ca și toate industriile populare de la mori, pive și gatere până la șteampurile și sitele prin care se aduna prefirarea firelor de aur aduse din același adânc al pământului de unde vin și izvoarele.

Ei bine, dacă la suprafață, pe întinsul reliefului, oamenii și-au împărțit terenul în proprietăți personale, tot acest adânc de unde vin izvoarele și aurul galben și aurul negru și tot felul de alt aur care este bogăție obștească a acestui loc, constituie bunul comun al cetățenilor lui, hărăzit să aducă un grăunte de bunăstare în plus pentru casa și pentru viața fiecăruia. Ca și întregul bazin hidrografic despre care vorbim și care, de la dezvoltarea științelor hidrologice, hidromecanice, hidrometrice și, mai ales, hidrotehnice, ne-a mai adus un bun comun: acela al producției moderne de energie, de care fiecare țară beneficiază altfel, după cum a dăruit-o Dumnezeu, iar cetățenii fiecărei țări își fac rost de energie prin tehnici diferite și la valori diferite, tot cum i-a dăruit Dumnezeu.

Și, tocmai din acest motiv, problema energiei este astăzi o problemă esențială pentru lumea contemporană, politicile energetice sunt în atenția fiecărei guvernări și a forurilor internaționale, viitorul omenirii este anticipat în funcție de sursele de energie, iar diferențierile prezente de nivel de trai între diverse țări au printre componente și existența surselor de energie. De exemplu, cei de la tropice și ecuator fac economie de termoficare având energie solară, în vreme ce Olanda și Danemarca reduce prețurile prin energia eoliană. Texasul își datorează evoluția uimitoare extracției de petrol, iar toți cetățenii micului stat Kuveit au nivelul de trai asigurat prin bogăția petroliferă din subsol. Australia a devenit unul dintre continentele cele mai prospere prin folosirea bogățiilor naturale, iar Statele Unite și Canada oferă cetățenilor lor tehnicile cele mai avansate pentru ridicarea nivelului traiului zilnic, tocmai pentru că le oferă la prețuri foarte ieftine energia electrică în așa fel încât oricine o poate folosi la orice fără prea mari restricții financiare.

Cam așa ar trebui să stea lucrurile și cu consumurile de hidroenergie de la noi: Fiind produsă prin bunul natural al apelor țării noastre, ea este bun comun al cetățenilor ei, și trebuie legiferată ca atare, prețul ei mai mic decât al altor producții de energie electrică fiind pus în primul rând în folosul consumului casnic al cetățenilor și abia apoi folosit în scop comercial propriuzis.

S-ar putea pune aici problema construcțiilor și amenajărilor hidrotehnice care au presupus un volum de muncă și de investiții bine cuantificat, dar răspunsul este tot în favoarea acestei argumentări. Pentru că, dacă ne gândim la istoria Bicazului, a Argeșului, a Lotrului, a Porților de Fier și chiar a centralei atomice de la Cernavoda, construite toate sub dictatura comunistă, fie chiar cu munca forțată a populației și, în ori ce caz cu prețul multor privațiuni din partea fiecărui cetățean supus lipsurilor economice, terorilor planificării dictatoriale, frigului, hranei proaste și întregului nivel de trai de minimă subsistență în folosul construcțiilor faraonice ale „iepcii de aur”, atunci ne dăm seama că toate aceste edificii sunt tot un bun realizat în comun de cetățenii țării, cu sudoarea mai multor generații trăind sub opresiune. Fapt care, neîndoielnic, face din ele un bun comun prin care toți cetățenii generațiilor prezente și viitoare trebuie să beneficieze. și ca drept material, al unui bun moștenit, dar și ca drept moral, pentru a răzbuca oprimarea înaintașilor, dirijarea forțată a muncii lor prin care s-au produs aceste bunuri, conform principiului: „Dacă le-am produs în condițiile grele în care le-am produs, măcar să beneficiem acum de ele și nu să ni le fure alții de sub nas!”

Așadar: Cu un bazin hidrografic dăruit de Dumnezeu prin natura țării și cu amenajări hidrotehnice realizate prin efortul și sacrificiile părinților și bunicilor, toți cetățenii României au în proprietate indiviză hidroenergia produsă în țară, iar datorită STATULUI CA GARANT AL BUNULUI COMUN este să pună acest bun în folosul proprietarilor lui de drept.

Beneficiul de pe urma acestei proprietăți indivize se împarte în mod egal între proprietari spre BINELE COMUN, regăsindu-se, în cazul de față, în prețurile scăzute ale electricității pe care le merită cetățenii unei țări ce produce energie ieftină. Toate argumentele de ordin comercial care s-au vehiculat până acum fără nici un suport științific, social sau legislativ, pot fi luate în considerație de-abia după punerea în practică a unui asemenea deziderat.

Să nu uităm comentariile care se făceau chiar și sub apăsarea dictaturii lui Ceaușescu, atunci când, înnebuind din ce în ce mai mult, dictatorul începuse a-și manifesta pe față ura lui viscerală față de orice însemna tendință firească a omului de a trăi mai bine și de a se sacrifica mai puțin: Cerându-ne tuturor sacrificii pentru acoperirea „datoriei externe” pe care tot el o provocase (tocmai prin investițiile în construcțiile despre care am vorbit și care, prin aceasta, se dovedesc și mai temeinic a face parte din bunul nostru comun), dictatorul ajunsese la a ne stinge iluminatul pe străzi și a ne permite să folosim numai becuri mici, cu lumină chioară. Un calcul făcut atunci - pe care și-l poate aminti foarte bine oricine a trăit nefasta epocă, pentru că a circulat pe vremea aceea în mod public, în ciuda cenzurii - arăta clar că întregul consum casnic de electricitate din România avea cote mult mai mici decât consumurile de la (culmea: exact împetricinatul de astăzi!) „Alro-Slatina”, sau de la cuptoarele electrice ale oțelăriilor. Becurile noastre casnice nenorocite, chiar dacă ar fi avut dublul waților permisi, tot n-ar fi consumat în întreaga țară cât consumau acele instalații energofage.

Ei bine: Aceea era nebunia unei guvernări dictatoriale manipulată de slugoi ai dictatorului. Întrebarea care se pune este: Ale cui slugi sunt cei de astăzi care, când avem posibilitatea să cumpărăm becuri de orice tărie dorim, ne împing spre lămpița meschină prin prețurile mari pe care le facturează cetățeanului, în vreme ce energia cu preț ieftin ia drumul unei direcții corupte și penale?!

Am folosit termenul „penal”, ne știind deocamdată cum se vor termina anchetele cu tot ce s-a țesut în jurul afacerilor de la „Hidroelectrică”. Descoperirea acelor matrapazlăcuri va aduce argumente în plus. Deocamdată, o afirmăm cu toată responsabilitatea: Este un fapt penal, deoarece lună de lună, prin prețurile monopoliste impuse consumului casnic, se fură în mod organizat din dreptul fiecărui cetățean la partea sa din indiviza bunului comun.

Or, Statul modern, cu atribuțiile lui clare de Administrație Publică, a fost inventat, nu pentru a lua taxe de

la cetățeni, cum cred unii, ci tocmai pentru a gestiona în folosul cetățenilor proprietatea în indiviziune a acestui bun comun.

Dar, asupra problemei generale a bunului comun vom reveni. Deocamdată ne rezumăm doar la acest aspect particular al lui: Hidroenergia și folosirea ei licită sau ilicită. Adică în folosul celor care îi sunt proprietarii de drept, sau a celor care o uzurpă?!

Este momentul ca, așa cum în mod particular s-a procedat la retrocedarea unor mari domenii private, să se facă dreptate și întregului populației țării, retrocedându-i-se acest bun comun pe care l-a moștenit și pe care și-l merită.

CAPITOLUL IV

PRAGMATICA VIETUIRII DURABILE, CA DOSAR AL ANGAJĂRII PE CALEA DEZVOLTĂRII DURABILE

1

Paradoxală, ca în multe alte situații caracteristice bulversării actuale a societății românești și a trădării culturii pe care ea o reprezintă, este nesocotirea uneia dintre șansele cele mai importante ale acestei societăți, tocmai cea care reprezintă principala garanție a capacității ei de redresare. Pentru că, în contextul imperativ al acestei nevoi de redresare, nu numai autoritățile și programele politice nesocotesc un asemenea atu neoferind nici un stimulent pentru el ba, chiar, punându-i piedici prin inconștiente sisteme de avizare și impozitare; dar, chiar din punct de vedere teoretic sau programatic se neglijează (și chiar cei direct interesați autoneglijează) faptul că **psihologia poporului român este calată pe o mentalitate de mic producător supraviețuitor prin roadele muncii lui individuale sau de familie, care a avut destule prilejuri istorice ca să verifice principiul „prin noi înșine”**. Și, tot din motive bine întemeiate în timp, de la ocupațiile străine până la impunerea cooperării cu forța, a devenit destul de neîncredător față de asocierile în care se poate înșela sau poate fi înșelat. O mentalitate atât de adânc înrădăcinată, încât uneori ne joacă feste făcându-ne prea individualiști, prea puțin dispuși la cooperare când e vorba să ne unim forțele spre a realiza ceva de interes comunitar, prea marcați de gardul peste care se află capra vecinului. Dar, în același timp, cu destule motive de îndârjire pentru a realiza ceva prin proprietatea personală, prin valorificarea acesteia, prin stabilitatea pe care numai aceasta ne-o poate da, mica proprietate devenind, ca sentiment național, o prelungire sau o completare a însăși persoanei umane, ajungând până la a face parte din sfera ei, din sfera de existență a omului gospodar. A omului care se întregește prin propria-i gospodărie, ca un modest traseu în **aspirația spre o formă ideală a supraviețuirii**, cât mai umanizată printr-un efort dirijat devenit tradiție și cutumă; un traseu care depășește necunoscutele celui alt aspect al termenului, cel al „**zbaterei pentru supraviețuire**”, contrazicând o asemenea zbatere între necunoscutele și, chiar dacă nu acoperă dezideratul general al „*dezvoltării durabile*” asigură o

parte din acesta pe care aş numi-o „*vieţuire durabilă*”. Adică, un barem de certitudini prin mişcări sigure de alimentare a vieţuirii; pentru ca abia apoi, după asigurarea realistă a continuităţii ei, să-i abordăm şi elementele de continuitate ale pretenţiilor de dezvoltare. Pesemne că asemenea motive de aspiraţie şi nădejde ne-au înrădăcinat aici, cultivându-ne temeinic instinctul de-a ne întoarce chiar dacă am fost alungaţi de vicisitudinile istoriei sau atraşi de promisiunile altor geografii, întărindu-ne sentimentul că, noi şi proprietatea noastră pe care am învăţat s-o valorificăm aici, realizăm laolaltă elementul de stabilitate necesar sedentarismului creator cu natura înconjurătoare. Şi, chiar prin asta, ne-am învăţat să ne mulţumim cu nu prea mult, dar să fie al nostru şi, de preferinţă, **pe locul nostru, unde ne simţim cât mai mult a fi noi.** Noi ca atare cu „*nevoile, sârăcia şi neamul*”, adică noi cu propria noastră identitate. Cam asta este filosofia micii proprietăţi şi cam de aici decurg eforturile pe care le facem întru desăvârşirea şi adaptarea ei pe sufletul nostru. Pentru că, şi atunci chiar, când o neglijăm, când n-o mai servim ca să-i cerem la rându-i să ne servească, când, poate, nu mai vrem s-o muncim noi ca să-i servească pe alţii, se cheamă că tot pe sufletul nostru, blazat în acele momente, o facem să fie. Dar, indiferent de asemenea oscilaţii între avântul competiţional creator de bunuri şi blazarea aşteptării unor vremuri mai bune, ambele marcându-ne sufleteşte conform perioadelor istorice prin care am trecut, un sentiment rămâne categoric şi peren, printre celelalte naţiuni ale lumii, noi având cu evidenţă accentul pus pe el: Acela al nevoii de vatră pe care ni l-au întărit bucuriile trăite în mediul natural al dezvoltării noastre ca popor, ca şi acela al conştiinţei de matcă ce ne face fie să ne întorcem mereu, fie să ne legăm soarta întotdeauna de locul dăinuirii noastre, acolo unde fiecare ştie că se află mica lui proprietate care-i completează fiinţa. Din păcate, dezamăgirile repetate pe care le-am trăit în vremurile din urmă au adus multe motive de blazare: De la siluirea de odinioară a celor mai harnici, care erau modelele satelor, ca să accepte colectivismul netot şi degradant, la libertăţile prin care marii producători de astăzi au interes să nu mai producem ci să consumăm ceea ce cumpărăm de la ei, aducându-l pe sâtean în situaţia paradoxală de a fi proprietarul unor bunuri care nu trebuie să producă sau, în ori ce

caz, nu trebuie să producă pentru el. Așele nevăzute ale lipsei de libertate îl legau odinioară prin dependența de dictatura statală care voia să transforme complexitatea persoanelor umane în executați ascultători, lipsiți de inițiativă, dar îi leagă și astăzi prin dominante economice care tind să ne transforme în consumatori fără producții proprii. În acest mod, dezamăgirea se manifestă prin inacțiune, iar blazarea prin așteptarea unor vremuri mai bune. Această așteptare exprimând într-un fel și tăria noastră experimentată în vremurile când ne retrăgeam din fața turcilor sau a tătarilor, dar lăsam în ascunzișuri merinde și în iazuri pești, știind că n-au cum sta mult și că ne vom întoarce. Acum însă nu ne mai retragem, dar nu producem și n-avem nici ce merinde să ascundem, neglijând tocmai mica proprietate la care ar trebui să revenim. Atunci reveneam la ea tocmai ca să o muncim, acum rămânem pe ea, dar într-un mod contrar firii. Pentru că, prin mentalitatea de mic producător, țăranul român nu numai că a supraviețuit, dar și-a construit o adevărată cultură identitară, o înțelegere a lui asupra lumii și o anume civilizație a lui fărâmițată în mici proprietăți care, prin producții de subzistență asigură o anumită libertate individuală și a familiei, o anumită certitudine a viețuirii caracterizată printr-o legătură directă a persoanei umane cu mediul dăruit lui ca bun de existență, exploatare și chiar afirmare de capacități proprii. Am început prin a caracteriza situația prezentă drept paradoxală cunoscând și explicația extirpării spiritului de inițiativă umană ca practică programată a absurdității viziunii paternalist-comuniste asupra lumii, dar și speranțele tuturor oamenilor de bună credință și cu scaun la cap întru depășirea acestei sechele. Care, însă, iată că marchează cel puțin două generații de populație rurală inactivă, a cărei somnolență e încurajată politicianist în continuare. S-a trecut, de la obiceiul de a lucra colectivist numai la indicațiile unei planificări ultracentralizate, la dezobișnuința de a-ți mai gestiona tu proprietatea, la pasivitatea așteptării unor ajutoare internaționale sau măcar de la stat, ceea ce a condus la a nu-ți mai asigura tu însuși subzistența prin produsul propriului tău ogor care ți-a revenit ca proprietate, dar nu și ca mentalitate de proprietar. De aici, dintr-o asemenea inconsecvență de mentalitate produsă prin virușii așa zisei discipline comuniste a subordonării, lipsei de inițiativă proprie și sentimentului că poți fura și tu de vreme ce statul fură de

la tine, provine paradoxul de astăzi, care va deveni mai dureros pe măsura adâncirii crizei: Acela că, în vreme ce toată lumea e conștientă că prin producția agricolă și, în special, prin mica producție țărănească ce poate antrena câteva milioane bune de oameni se pot acoperi o parte dintre golurile acestei crize, în vreme ce acest atu pune în evidență rolul și rostul micului producător care mai poate avea importanță în țările noastre îndelungă vreme, tocmai noi, care păstrăm în sânge această mentalitate de mic producător agricol de sute și mii de ani, ni-l neglijăm și personal, prin lipsa de tragere de inimă de a ne gospodări fiecare, dar și comunitar, prin lipsa oricăror facilități și îndemnuri venite din partea statului care are, în primul rând, această îndatorire de stimulare a oricărei caracteristici de inițiativă, de vreme ce criteriul sau principal de apreciere este PIB-ul. Or, probată în timp istoric, caracteristica națională a inițiativei noastre este cea din interiorul micii proprietăți agricole. Ea ne-a marcat gena și nu a putut să dispară într-atât în cei cincizeci de ani de criminal experiment comunist pe pielea țaranului român pe care, în mod declarat-programatic îl considera dușmanul cel mai mare al „socialismului biruitor”, tocmai pentru „mentalitatea sa individualistă” care nu se lasă colectivizată. Nu putem accepta a fi vorba mai mult decât de o eventuală „adormire” a acestui instinct de a ne valorifica ogorul, instinct cu care s-au născut generații și generații de români. Și facem jocul de cuvinte pornit din acest paradox spunând că: ***Marea șansă a redresării noastre după criza morală produsă de comunism și criza materială produsă, iată, de acest postcomunism pe care-l trăim încă strâmb, este tocmai mentalitatea de mic producător a românului.*** Ca argument că ea nu a pierit și nici nu a putut fi ștearsă prin tentativa de spălare a creierelor cu „educație” bolșevică, avem celălalt exemplu: al Bisericii. Al Bisericii a cărei anihilare s-a încercat la fel de dur, dar care nu a putut fi ștearsă din sufletele noastre și s-a reaprins într-o renaștere cu totul triumfătoare astăzi. Or, celălalt element de vechime în sufletele noastre alături credinței, este tocmai mentalitatea despre care vorbim ca o caracteristică a psihologiei poporului român, iar ceea ce vine să realizeze prima din punct de vedere moral și spiritual, se așteaptă de la a doua din punct de vedere material. Se așteaptă ca existența spirituală și subzistența

biologică să-și reia firescul lor drum comun pentru o viațuire care să se depărteze tot mai mult de conotația dramatică a termenului de „*supraviețuire*”, să-l îndepărteze pe acesta de conținutul aleatoriu al întâmplării, soluțiilor limită sau rezolvării disperate și să-i confere tot mai mult celălalt înțeles: acela de „*continuitate bazată pe certitudini*”. Afirm toate acestea pentru că logica nu poate admite decât faptul că acea nefastă colectivizare a marcat în sufletul nostru sentimentul de desolidarizare caracteristic mulțimilor luate ca masă informă de indivizi și nu ca unitate de voință a unor persoane bine definite; iar ideile benigne de asociere, de cooperare solidară în interesul comun ne oripilează încă prin conotațiile date lor exact pe dos de demagogia comunistă. Într-o asemenea accepție termenul de „*cooperare*” nu mai avea nimic din actul volitiv personal al omului care vrea să se întrajutoreze cu semenul său, ci era doar o manevră politică polițist-obligatorie, însemnând „*cooperativizare*”; ceea ce este cu totul altceva, situându-se la antipodul dușmănos și imoral al cooperării. O asemenea logică ne dă dreptul să considerăm că mai trebuie să treacă ceva timp până ce biata noastră ființă va uita minciuna despre asociere a economiei socialiste. Ea însemna intrarea sub călcâiul dictaturii economice colectiviste care, din proprietar liber, îl reioabăgea pe om înregimentându-l sub comanda unei abstracte planificări de domeniul absurdului. Așa că, în acest sens și cu o atare explicație, ajungem să înțelegem justificatele reacții de respingere sau cel puțin de prudență ale fiecărei persoane care a trecut printr-o asemenea experiență. Dar, aceeași logică, în nici un caz nu poate concepe faptul că, oricât de anihilat a fost sentimentul de proprietate, acesta, care poate fi probat că există din plin în mentalitatea omului, nu a putut fi castrat de instinctul pe care îl propagă: acela de valorificare a proprietății, în primul rând în folosul subzistenței tale și, apoi mai departe, pentru un eventual câștig care să însemne mai mult decât subzistență, adică să însemne un progres. Iar orice categorie de politici naționale care neglijează existența și persistența unui asemenea sentiment și instinct fixat pe gena familiilor de mici proprietari și de mici producători agricoli caracteristică satului românesc ce încă reprezintă o jumătate din populația țării răspândită pe multe, foarte multe, cele mai multe zeci la sută din teritoriul ei, sunt de

condamnat pentru tentativa de ruinare națională. Precum orice guvernare care nu găsește soluții de stimulare prin facilități fiscale, prin încurajări financiare și chiar prin subvenție națională a inițiativei personale prin care săteanul își poate pune în valoare proprietatea cât de mică ar fi și cât de neînsemnată ar părea, va plăti grav, făcându-ne, de fapt, pe toți să plătim prin întârzierea redresării pe care ne-o garantează o asemenea genă. Genă pe care, cu toate cele bune și rele ale ei, săteanul român încă o păstrează. Să nu uităm că, în perioada de înflorire națională pe care ne-a curmat-o soarta geopolitică la jumătatea secolului trecut, săteanul român ieșit din condiția de „*pălmaș*” se identifica mult mai puțin cu calificativul de „*agricultor*”, care i-ar fi definit numai latura profesională și, în majoritatea actelor publice sau private, și atunci când subscria „*subsemnatul*” și când era menționat ca „*numitul*”, alături de nume era consemnat cu atributul: „... **proprietar în comuna X**”. Clar: proprietar pe un bordei, pe o grădină, pe-o sfoară de pământ, pe o întreagă moșie... Oricum, dar **proprietar**. Asta era formularea de limbaj legislativ a genei pe care am pomenit-o a se fi imprimat din vechimea existenței noastre ca popor sedentar.

2

Să vorbim puțin despre această genă: Un articol despre cercetări foarte recente în care, fiind vorba de probe ADN înseamnă situarea de la sine în domeniul genetic, contesta prioritatea de cultivatori a europenilor care au numai vreo șapte mii de ani de viață sedentară lucrând pământul și crescând vitele, fiindcă s-au găsit printre osemintele lor urme ADN de populații africane și din Orientul Apropiat. Se presupune că acestea ar fi venit aici din luncile Nilului sau Mesopotamiei unde practicile cultivării au spre zece mii de ani și că i-au deprins cu ele pe pelasgii sau hiperboreenii, până atunci vânători sau culegători.

Întristător pentru orgoliul nostru să avem doar șapte mii de ani de așezare fermă pe teritoriile exploatate dar, dacă ne gândim că mai există și astăzi seminții cu mentalitate de culegători-vânători, ne mai consolăm. Iar mândria noastră că de șapte mii de ani ne-am transformat din vânători-culegători în sedentari-producători de bunuri cu inițiativa personală mereu sporită și întărită printr-o selecție naturală, această[justificată mândrie ne este jignită pe parcursul unui singur ultim secol. Ne-a fost grav jignită și de către cei care mai ieri au vrut să ne extirpe spiritul de inițiativă caracteristic acestei categorii umane pe care o reprezentăm. Dar ne este și astăzi jignită de cei care n-ar mai avea nevoie de noi ca producători, ci ar dori să facem pasul înapoi spre cea de culegători, chiar și în haina modernă a omului care „culege” produse ambalate. Adică de „*consumatori ai produselor altora*” - ce mi-e că în primitivism era natura, iar în capitalismul avansat sunt marile trusturi care vor să impună stăpânirea produselor lor?! Pentru că visul unora de a împărți lumea în furnizori și cumpărători este cancerul care amenință frumosul vis al mondializării prin înțelegere, armonie globală și solidaritate umană față de eventualele pericole obiective care ne amenință din afara ființei noastre. Vorbesc din punctul nostru de vedere, al unei populații cu vechime europeană atestată chiar preistoric, cu o cultură înrădăcinată antic, o spiritualitate creată în același creuzet stabil, o religie atestată apostolic și o tradiție milenară de a nu ne lăsa deșrădăcinați, de a reveni pe locurile noastre, la proprietățile noastre, după spulberări aduse de năvăliri și ocupații datate de la Darius la Lisimach și până la recentul „davaî ceas, davaî moșie, harașo tovârășie”. Toate aceste elemente de natură diacronică ce-și găsesc corespondentul biologic al fixării în genă sau cel spiritual al fixării în tradiție, ajung, prin devenire, la un set incombatabil de realități care se cheamă *identitatea culturală a unui popor*, ca și identitatea culturală a unei anumite zone a lumii. Iar conceptul de identitate culturală cuprinde implicit respectul pentru cultura fiecăruia. În cadrul acestei culturi, care ne dă identitate și care este specific a noastră, se identifică elemente lingvistice pornite de pe teritoriile de aici, într-o perioadă pelasgică a continentului, pentru a deveni limba cuceritoare a antichității și îndreptându-ne să pledăm pentru o latinitate a noastră, cel puțin la fel de veche ca a

Latiumului; tot în cadrul ei aflăm trăsături și obiceiuri continuate de tradiția și ritualurile religiei noastre contemporane dintr-o religie mai veche, poate de aceeași vechime cu a Scripturii Vechiului Testament; iar ea însăși este, ca atare, temeiul miracolului stabilității și continuității românești în mileniul negru al unei Europe invadate și deteriorate de năvălitori care aveau a ne decapita pe noi mai întâi, înainte de a ajunge la popoarele de la celelalte *granițe ale occidentului*. De la acel 514 înainte de Hristos consemnat de Herodot, năvălitorii sunt mereu alții iar populația care li se opune e stabilă și, chiar dacă se retrage din calea lor, le așteaptă sau le provoacă plecarea pentru ca să revină pe aceleași locuri. Oare nu este aici vorba tocmai de instinctul de proprietate și de înrădăcinare în natura respectivă, de asimilare a celor care s-au așezat asupra lor, de convertire a acelor la credința lor, sau de transformare a mediului stabil în „*moșie*”, adică în moștenire din moși-strămoși?... Ce altă semnificație poate avea o întreagă istorie a revenirilor pe pământ natal, de la întoarcerea celor pe care îi luase peste Dunăre valul „Retragerii Aureliene” la recoborârea masivă din cetatea Carpaților a muntenilor, moldovenilor și transilvănenilor, exact după ce Tătarii marcase războiul, la strategia otomanilor de a ne călca numai după Sfântul Gheorghe, atunci când știau că, veniți din bejenie, ne-am însământat ogoarele și aveau ce lua, la transumanța permanentă a oierilor pe căi de dus și întors din Carpați la Mare și la Munții Pindului, până la drama contemporană a sutelor de mii de basarabeni deportați la Urali și peste, care, de îndată ce au putut, s-au întors la rădăcina livezilor lor, ca și la fenomenul stenic contemporan al căpșunarilor care salvează periodic bugetul valutar al țării prost administrate reconstruindu-și încă de pe acum satele unde se vor întoarce?! Se configurează, prin toate acestea, o „*istorie a continuității românești pe mica proprietate și a nativei obstinații în valorificarea ei*”, întemeiată tocmai pe fenomenul de masă, care presupune amprentarea a milioane de oameni cu sentimentul înrădăcinării lor pe milioane de proprietăți care, oricât de mici ar fi, fac parte comună cu persoana lor, emanându-și laolaltă, om și mediu, energia supraviețuirii. O asemenea trăsătură, o asemenea legătură dintre persoana umană și vatra strămoșească, nu se poate șterge cu una cu două. Și, fiind vorba doar de „cu una-cu două”, una fiind

comunismul iar a doua fiind deturnarea nărvită a sensurilor benigne ale globalizării, putem avea încredere că perenitatea acestei trăsături de psihologie națională va fi mai puternică decât agresiunile la care ele au supus-o. De asta putem fi siguri. Întrebarea este, însă: Când va reînvinge ea? Când vor ajunge cei care gestionează destinele țării la concluzia răspunderii pe care o au față de o asemenea reînnoțire a tradiției afirmării noastre prin valorificarea proprietății fiecăruia dintre noi; a păcatului grav de sfidare în care cad trădând această principală cale a redresării noastre prin piedici prostești, birocratice, sau chiar de rea credință; a imperativului național de a încuraja, a stimula, a finanța și a se dăruia întru totul unui asemenea comandament național?!

3

Să ne oprim acum asupra unui alt aspect al problemei: Ce trage înapoi acest proces de redresare și ce ne face să nu folosim atuul pe care l-am putea avea prin trăsăturile specifice menționate mai sus? Răspunsul vine din două direcții, prima fiind de natură legislativ-statală de care se face vinovată puterea care a funcționat din 1989 și până în prezent, dovedind cecitatea formațiilor politice care s-au perindat la guvernare și chiar interesele lor străine de interesul național. Din păcate, cea de a doua este mai gravă pentru că vine din sufletul omului, din blazarea și resemnarea la care el a ajuns, din sentimentul zădărniceii confirmat de încercările eșuate, pe de o parte, dar și dintr-o anumită comoditate care se instalează întotdeauna când renunți la ambițiile pentru progres, comoditate neconștientă de regresul social la care conduce pasul înapoi, de gravitatea acestuia. Și, dacă mai sus am folosit în glumă ideea că ar exista unele interese de a ne readuce în stadiul de culegători ai produselor lor ambalate, acum ajungem la aspectul serios al faptului că, în ori ce caz, aceste interese vor să ne elimine ca producători. Ceea ce înseamnă că vor să ne scoată din cadrul antropologic al existenței noastre, din cutumele economice pe care ni le-am construit și chiar din statutul nostru social. **Revenind la prima direcție, cea a măsurilor guvernamentale**

postdecembriste direcționate în mod perfid spre diferite grupuri de interese, dar niciodată spre marele interes național al motivării muncii țaranului român, vin și repet ideea că acesta, adică o jumătate din populația țării, este marele nedreptățit în cadrul retrocedărilor care s-au făcut întru ștergerea amintirii nefaste a economiei socialiste. Pentru că, atunci când a fost forțat să se integreze acesteia prin colectivizare, țaranul român a devenit colectivist luându-i-se și pământul și animalele și atelajele și dreptul de a se duce la piață. A intrat, deci, în colectivă cu întregul său sistem de producție, nu numai cu terenul asupra căruia și-l exercita. Nu ne interesează faptul că se poate spune acum că era sistemul învechit al plugului cu boi și al mersului la târg, ci ne interesează că era un sistem valabil în vremea aceea, care ducea economia românească înainte și asigura subzistența fiecărei familii țărănești. Ceea ce înseamnă că, dacă după patruzeci de ani, progresul tehnic obiectiv, al întregii lumi, a produs trecerea la agricultura mecanizată și la desfacerea prin supermarketuri, această trecere s-a făcut treptat și pe baza veniturilor obținute prin sistemul anterior. De aici devine clară ideea că repunerea proprietarilor rurali în posesia pământului pe care l-au avut, reprezintă doar o parte din retrocedarea la care ei au dreptul, obligația măsurilor de restituire fiind în egală măsură și asupra mijloacelor de producție pe care ei le-au avut și la posibilitățile de schimb sau desfacere ale comerțului tradițional. Aceste proprietăți mobile, ca și drepturile pe piața liberă, făceau parte la acea vreme din coerența întregului sistem de producție. Sistem funcțional care, cu am spus, își avea eficiența lui. Dacă, după patru decenii, s-ar fi făcut dreptate cu adevărat, ar fi trebuit restituită și mecanizarea respectivă care, înșușită ca dotare din veniturile provenite de pe acele terenuri, devenise patrimoniu colectiv; ca și o compensare, sau facilități pentru a face față mijloacelor contemporane de desfacere. Adică același patrimoniu imobil, mobil și moral-legislativ cu care țaranii fuseseră obligați să „intre în cooperare” ajuns astăzi la forma corespunzătoare a caracteristicilor tehnice ale epocii. Cum s-ar fi putut îndeplini un asemenea deziderat? Desigur, nu în forma distructivă, inconștientă și de rea credință cum s-a procedat cu grajdurile și cu irigațiile care, și ele, făceau parte în mod firesc din evoluția sistemului de producție realizată prin veniturile aduse de

exploatarea terenurilor aceluiași foști proprietari. Ar fi fost criminal îndemnul de-a împărți tractoarele, combinele și semănătoarele luând fiecare piese dispartate. Dar a fost dușmănos, inechitabil și, până la urmă, provocator al falimentului agriculturii și a incapacității de redresare la nivel național pe care o trăim și astăzi, și faptul că statul și-a păstrat o vreme stațiunile de mașini și tractoare punând țăranului taxe pentru a-i presta servicii și încă taxe atât de neconcordante cu veniturile din agricultură încât prohibitivitatea lor a condus la renunțarea omului de a-și mai lucra pământul. Apoi, ca în întreaga proprietate de stat, s-a trecut la dubioasele și favorizatoarele privatizări, s-a schimbat numai proprietatea în domeniul acestor prestări de servicii, dar proprietarul rural a rămas pe mai departe văduvit de această parte din sistemul de producție pe care el îl avea pus la punct atunci când intrase în colectivă. La fel cu posibilitățile de desfacere, așa că putem spune că a fost pur și simplu furat sau nedreptățit. Iar, prin faptul că o legiuire necinstită sau inconștientă i-a îngădit trocul tradițional și l-a pus să plătească lucrările mecanice la care el ar fi avut dreptul gratuit, pentru că erau executate de mașinile ce înlocuiseră atelajele sale, săteanul și familia lui au preferat să renunțe la a-și mai cultiva pământul. Aceeași situație și în materie de desfacere a produselor, unde producătorul direct ar trebui să beneficieze de gratuități. În acest mod, într-o țară trecută pe calea democrației, în care nu numai că s-a vorbit intens despre conceptul de „*restitutio in integrum*”, dar s-a și profitat la fel de pe urma lui până la exagerare, singurul nedreptățit, care nu profită de acesta, este țăranul român. Or, a rezolva câteva mii de cazuri personale și a nesocoti jumătate din populația țării nu numai ca drept de proprietate, ci și în calitatea ei de potențială forță de muncă, înseamnă și trădarea acestui „*integrum*” la un mod ilicit favorizator, ca și provocarea de pagube pentru venitul național. Această nedreptate pe care o suferă jumătate din populația țării, evident, nu numai cea prin tradiție menită a-și aduce contribuția la Produsul Intern Brut, dar exact cea care poate asigura reducerea substanțială a importului alimentar, depășește nivelul de incompetență ajungând pe teritoriul trădării intereselor naționale. Iar o nouă guvernare, care ar veni după acești nenorociți douăzeci de ani cu buna intenție de a reabilita legislația discrepantă și

împovărătoare tocmai pentru elementul de bază românesc al muncii direct productive, aflându-se în fața unei alte etape, care nu mai permite rezolvarea prin gratuități sau prețuri mici a acestei situații, trebuie să fie conștientă de toate compensațiile la care are dreptul marea categorie de proprietari agricoli pentru a putea redeveni, așa cum au fost, producători de bunuri agricole. Să fie conștientă că scutirea de impozite și taxe nu e un drept al lor, ci o datorie față de ei; și că subvențiile de la stat pentru redresarea producției agricole trebuie să asigure un ritm crescând pentru cel puțin două generații de mici agricultori ai României, cât au fost și cele înrobite sistemului ceapist. În ceea ce privește cea de a doua direcție, să începem cu **comoditatea care se instalează în inactivitate** și ne vom da seama de starea de declasare a unei populații inactive, comparabilă cu deșertizarea în materie de ecologie. Din păcate, încă și la nivelul societății contemporane, tot ce există ca bună intenție ecologică se referă numai la realitățile din afara ființei umane și prejudiciile aduse lor. Nu și la aceleași deteriorări și aceeași alienare față de natura-mamă care se produc în interiorul persoanei umane și care amenință cel puțin la fel de grav existența omenirii în ansamblul ei. Înțeles astfel, în afara omului sau doar față în față cu omul, conceptul *dezvoltării durabile* nu face doi bani. El poate lăsa impresia că ne preocupă asigurarea unei naturi sănătoase locuite de oameni din ce în ce mai bolnavi sau, în orice caz, a căror deteriorare, mai ales mentală, comportamentală, morală, nu este în atenția noastră. Cât de mare ne-ar fi folosul unei naturi sănătoase găzduind societăți bolnave?! Punem întrebarea fiind convinși că o concepție ecologică modernă, care poate demonstra că a depășit stadiul romantic al iubirii de natură, dar și cel științific limitat la măsuri ambiental-climatice și antipoluante doar în privința mediului înconjurător, nu are cum să nu țină seama de **POLUAREA MORALĂ** care este cel mai mare dușman al dezvoltării durabile și de mutațiile nocive de care trebuie ferită persoana umană. Aspectele sunt infinite, iar **ecologizarea spirituală** este un comandament contemporan care nu-i mai privește numai pe biologii și pe naturaliștii rutinați ai simpozioanelor ecologice, ci ține de politicile de ansamblu ale viețuirii decente și demne a persoanei umane. Decente prin condițiile pe care le capătă ea de la societate și demne prin

creativitatea aducătoare de progres pe care ea și-o dedică societății. Nu este loc aici pentru incitantele considerațiuni ce se pot face pe tema mutării ecologiei de pe fundamentul naturalist pe cel umanist. Dar, chiar dacă ne rezumăm doar la acest pericol contaminant nociv **al comodității a cărei impresie o lasă inactivitatea transformată în lene și consum**, într-o perioadă precum cea de față, marcată și de drogați și de interlopi și de profitori constituiți ca grupuri de așa zisă existență democratică printre oamenii acțiunii productive a căror armă de apărare nu poate fi decât escaladarea moralei, nu putem să nu ne gândim cu groază la regresul social, la decăderea fatală pentru omenire, dacă ar fi de conceput pentru comunitățile ei să facă antropologic pasul înapoi spre epoca de piatră, când mentalitatea de „*neproducător*” ne-ar reechivala cu cea de „*culegător*”, chiar într-o accepție modernă a pensiilor sociale sau a cerșetoriei. Am insistat și voi mai insista asupra valorilor concepției de *sedentaritate* a vieții omului ca producător stabil, în locuri bine determinate, cu a căror natură începe să se confunde însăși natura persoanei lui. Ele sunt cele care au produs omenirii civilizațiile ca trepte ale evoluției ei și tot din recunoașterea, însușirea și dăruirea pentru aceste valori au apărut conceptele noi, precum cel ecologic sau al dezvoltării durabile. În vreme ce de la migratori, de la orice persoană umană cu mentalitate de culegător instabil, care culege și pleacă mai departe, apar pericolele spolierii naturii și lăsării deșertului în urmă, chiar dacă e vorba de năvălitorii primitivi sau de cavalerii de industrie organizați contemporan în trusturi care spoliază și se mută. Este aceeași mentalitate de vagabond care întoarce spatele locului pe care l-a pustiit și se îndreaptă spre altul în același scop. Or, pentru a asigura armonia dezvoltării durabile, omenirea are nevoie de sedentaritate, iar persoana umană ca minte și unealtă a acestei durabilități trebuie să știe că răspunderea pentru sine și pentru spațiul în care viețuiește o conduce spre **a-și asigura, mai întâi subzistența prin acest spațiu natural și în cadrul lui, apoi a-și perfecționa această subzistență într-o viațuire durabilă, pentru ca, până la urmă, să ajungă a asigura și locului și sieși o dezvoltare durabilă**. Am lăsat mai la urmă alt aspect al stării morale a contemporanilor noștri din mediul rural românesc: **sentimentul zădărniceii confirmat de încercările eșuate**, tocmai

pentru a reveni la obligațiile pe care statul modern le are , *obligații de a se păstra modern prin viața modernă asigurată cetățenilor săi și a nu permite decăderea din modernitate, cu alte cuvinte înapoierea cetățenilor săi. Înapoiere ce începe cu cea mai nevoiașă pătură a majorității lor, cu țărănimea pentru care e prea mult ca, într-o singură jumătate de secol, să primească două lovituri, una după alta*: - Cea a socialismului triumfalist care a procedat în mod deliberat și permanent la extirparea spiritului de inițiativă al așa zisului „*individualism țărănesc ostil colectivizării*”, acesta fiind, de fapt, personalismul funciar al țăranului care, prin secole și-a calificat priceperea ca stăpân al unei proprietăți ce trebuie gestionate; - Dar și cea a micului sau marelui monopolism care știe prea bine să-și organizeze producția în interiorul său și nu-i pasă de inițiativa altuia, ci doar de a-și asigura cât mai multă clientelă consumatoare. Or, dacă un popor a procedat la o răsturnare cum a fost cea din 1989 de la noi pentru a se salva de opreliștile dictatoriale prin care se ținea în viață un sistem economic dușmănos și ineficient, dacă prin asentiment general, fie el și ulterior actului de răsturnare, a revenit pe calea firească, evolutivă, a economiei de piață, înseamnă că el se dorește a trăi în democrația generată și girată de libertățile capitalismului. Și, atunci, se pune întrebarea: Dacă avem nevoie de capitalism și dorim să-l generăm și să-l consolidăm cum nu se poate mai bine, suntem atât de orbi încât să nu mai fim atenți, nu numai la criteriile limpezi de dezvoltare economică prin competitivitatea fiecăruia, dar nici măcar la acuzația pe care livresca și antirealista teorie comunistă o aducea micii proprietăți țărănești, aceea că ea este „*generatoare permanentă de capitalism în proporții de masă*”?... Oare am ajuns atât de puternici și de bogați încât să nu ne mai intereseze forțele care pot genera capitalism progresiv în țara noastră?! Prin asta ajungem la **locul important pe care îl ocupă consolidarea și dezvoltarea micii gospodării țărănești** atât pe plan **economic**, ca generator de cale firească, ascensiv-evolutivă atât pentru subzistența familiei românului, cât și pentru reșezarea producției noastre alimentare în drepturile ei legitime, dar și pe plan **spiritual** asigurând continuitate unei culturi specifice nouă care s-a păstrat în creuzetul satului românesc, ca ramură îndelung experimentată și sedimentată în tradițiile noastre, a acelor culturi

de existență sedentară a valorificării mediului în care te-ai stabilit și ai prins rădăcini prin munca ta pentru această valorificare. Pentru că putem vorbi de o cultură specifică micii gospodării rurale, a producției agricole și producției de bunuri casnice, a meșteșugurilor populare, a cunoștințelor ei de mediu și a spiritualității ei legată printr-o morală comunitară bazată pe legi tradiționale, ca și prin cutumele unei administrări obștești întemeiată pe diferențieri de drepturi dintre bunurile fiecăruia față de drepturile la bunul comun și ajungându-se până la elementele superioare ale solidarității creștine.

4

Mândria de stabilitate și de perfecționare laolaltă cu mediul pe care și-l perfecționează este străveche la omul sedentar și din ea se naște **cultura specifică rurală**. A venit, însă, împotriva ei incitarea la o fratricidă „luptă de clasă” pe care teoria marxist-leninistă a stârnit-o și a întreținut-o demagogic doar spre beneficiul potentat și dictatorial al noii pături sociale a birocrăției totalitariste care se diferențiasse puternic decât restul populației, ne mai asigurându-se competiția în egalitatea de șanse. Și, astfel, această străveche cultură cizelată în timp a fost acuzată de ceea ce are ea mai benefic și mai productiv: continua generare de „capitalism”, adică de modernizare material- comercială și de democratizare statal-socială, ambele fiind, la rândul lor, generatoare de libertăți tot mai mari și de tot mai mult conținut pentru conceptul de egalitate. Ceea ce ne face și astăzi să uităm că prin această cultură se generează, sau se construiește o societate deschisă, punându-și amprente ei asupra persoanei umane care pornește de la șansele egale ale existenței comunitare. Este vorba aici de o emulație benefic umană în condiții de **sedentaritate** și nicidecum de **sedentarism**, termenii respectivi fiind antinomici, mai ales din punctul de vedere al trăsăturilor orânduirii sociale. O demonstrează ceea ce s-a petrecut în acești douăzeci de ani cu satul românesc: *Sedentaritatea* lui funciară, care însemna îndelungată tradiție în cunoașterea mediului și a potențialului, de valorificare și

aprofundarea relațiilor sociale în cunoaștere, comunicare, morală și solidaritate, garant al progresului prin stabilitate, perseverență și competitivitate în inițiativă, s-a transformat în *sedentarismul* inactivității și ineficienței economice de astăzi. Or, din punct de vedere istoric, în tot ce semnifică diacronia existenței umane, termenul de „*populații sedentare*” nu înseamnă câtuși de puțin inacțiune, nu consemnează un fenomen static, necreator și neevolutiv, ci o anumită cultură care cultivă convingerea omului că-și poate asigura existența prin pricepere creatoare și nu prin căutarea veșnică în alte locuri, cele vechi pe care a viețuit o vreme sau un sezon „consumându-se” și împingându-l în starea migratoare a hazardului. Din punct de vedere istoric, acesta este pasul cel mai mare sau pasul cu adevărat mare față de lumea animală, este momentul ajungerii persoanei umane de la instinctul apucător pentru supraviețuire, la conștiința creatoare de supraviețuire în sensul de continuitate a vieții. Sau, cum spune Tielhard de Chardin: „*omul devenit unealtă a Creației Divine*”, adică mijlocul prin Care Creatorul asigură continuitatea Creației sale în lucrul neconținut asupra perfecționării lumii acesteia. A proceda invers, a-l rearunca pe om, chiar și cu mijloacele moderne ale înrobirii prin așa zise servicii economice sau financiare care-l pun în situația de a nu mai avea el inițiativa organizării și gestionării proprii sale vieți, înseamnă pentru direcțiile funciare ale omenirii același mare pericol ca și tendința de dictatură asupra unei mase lipsite de inițiativă, tendință care a atentat la însăși procesul de definire a persoanei umane. Mănușa de catifea cu bomboana dulce a unei comodități în sedentarism, în schimbul renunțării la simțul de proprietate, se dovedește a fi o armă la fel de perfidă folosită în același scop: Unii urmăreau internaționalizarea puterii dictatoriale printr-o așa zisă internațională a proletariatului lipsit de proprietate, alții urmăresc globalizarea puterii monopolurilor printr-o mondializare a consumatorilor lipsiți de roadele proprietății lor. Este vorba de două modalități de alienare a omenirii, de îndepărtare a ei de la competiționala evoluție firească al cărei uni scop este persoana umană și realizarea ei ca atare în mediul asupra căruia lucrează creator. Așa că, așezarea, descălecarea, stabilirea unui univers definit, sau mai bine zis a unor universuri înconjurătoare, favorizatoare, stimulative pentru om prin

ceea ce-i oferă spre transformare și ce-i oferă prin stabilitate, devine o etapă definitorie pentru persoana umană în evoluția sa și o marchează tot mai precis, tot mai caracteristic. Vechimea acestui eveniment trăit de ea, prin evoluția ei, se simte din plin în cultura pe care, socialmente, această persoană o dezvoltă și pe coordonatele pe care ea personal se dezvoltă. Dintr-un asemenea punct de vedere, cred că experiența noastră de popor cu o veche sedentaritate, provenind chiar din popoare și populații cu o și mai veche sedentaritate pe aceste locuri, toate aceste experiențe de populații sau grupuri de populații poate chiar apărute aici de prima dată și, în ori ce caz, evaluate aici în funcție de momentele marilor schimbări climatice, geologice, morfologice, de vegetație și de mediu în general, își are importanța ei pentru omenire. Cât în ceea ce ne privește, așa cum amprenta ei genetică este esențială, ca spiritualitate vine cu toate accentele pe care le pune asupra culturii pe care o practică, a culturii care ne caracterizează și pe care, de fapt, o trăim. Ea este cea care ne analizează și ne explică termenul de sedentaritate prin acela de „*orizont stabil*” acesta, la rându-i, stratificându-se în *preocupări stabile*: Metode stabile de contact cu mediul, maniere stabile de a aborda existența, credințe stabile ale căror valori se determină și se verifică în timp. Apoi, cele caracteristice acestei stabilități precum specificul hranei cu posibilitățile ei de regenerare și de asigurare în timp, specificul habitatului, specificul uneltelor cu care prelucrăm cele ale naturii, specificul gândirii tehnice care își aduce contribuția esențială la formarea unor priceperi și unor reguli ale muncii ce ne garantează această existență sedentară. Ca și specificul spiritual prin care completăm cealaltă latură a gândirii, ca formă a sensibilităților noastre, a autostudierii impulsurilor și instinctelor și chemărilor pe care le avem, a studierii mediului și universurilor lui, a contemplării acestora și a meditației pe marginea modului cum își află existența ta loc, rost și mediu propice în interiorul lor. Toate acestea constituie la un loc cultura pe care ne-am creat-o și în firea căreia trăim, adică tot ceea ce este mai firesc și mai afirmant ca personalitate pentru fiecare în parte și, ca obște, pentru personalitatea colectivă pe care o constituim prin trăsături comune. Iar, dintre aceste trăsături, ruralismul nu trebuie deloc neglijat, nu numai pentru faptul material că are cea mai mare continuitate în

societatea noastră și încă un procent redutabil în actualitate, ci și pentru faptul că, prin întinderea sa în devenirea noastră, el și-a pus puternic amprenta atât asupra calendarului nostru biologic cât și al celui spiritual. Mai mult decât atât: a ajuns să condiționeze funcționarea acestora și, în funcție de convergența lor cu mediul din influențele căruia au provenit, creându-ne și oferindu-ne ceea ce ne dorim mai mult: echilibrele firești care ne satisfac și care produc fericirea, bucuria de a trăi. Din acest punct de vedere, în competiția dintre culturile lumii – în accentul lor pus atât pe cultivarea cu cunoștințe a fiecăruia prin tradiția familiei și prin formele publice în pas cu vremea, cât și pe civilizația propriu-zisă, creată și perfecționată într-o anumită viziune asupra lumii în general, ca și asupra lumii înconjurătoare – au câștig întotdeauna nu cele care au ajuns la stachete mai mari sau mai înalte, cât cele care sunt mai firești, mai pe măsura populațiilor respective. Se ajunge, astfel, la un moment dat ca anumite culturi emanate, cizelate, trăite și practicate diferit, de diferite comunități sau grupuri sociale, să se armonizeze prin schimburi reciproce de valori, tocmai acelea care se demonstrează a fi la fel de firești și pentru alții, devenindu-le convenabile. Iar, pe măsură ce comunitățile sau grupurile respective își dau seama de aceste similitudini care le apropie, crește și toleranța lor față de celelalte atribute specifice ale culturii celorlalți pe care, chiar dacă nu le înțeleg sau încă nu ajung să le înțeleagă, le respectă în virtutea credibilității pe care au câpătat-o prin criteriile valorice a căror ierarhie le-a devenit comună. Este vorba și de o apropiere și de o delimitare între culturi produse în același timp și în aceeași sincronie, realizate prin cunoașterea reciprocă ce nu mai permite respingerea prejudecată și poziția de dușmănie a interesatei manipulări colectiviste manicheist-dezbinatorii: „cine nu-i cu noi e împotriva noastră”. Act social și nerealist și rău intenționat față de conceptul de coexistență umană, față de practicile lui care demonstrează că, pe măsură ce are loc acel schimb de valori ce corespund simțirii mai multora, delimitarea se face prin respectul față de ceea ce, cu toate că nu este convenabil sau nu este interesant pentru unii, este perceput valoric de alții și practicat ca atare. Pornind de la ideea unor culturi calate pe diacronia specificului fiecăruia, așa cum pornim de la tradiții diferite putem

să avem și unele priorități diferite de valori, respectându-ne reciproc opțiunile, delimitându-ne de ele fără a respinge ceea ce nu înțelegem, refuzând și refuzându-ne tentativele de prozelitism și de impunere forțată și ne deranjându-ne ceea ce se află tradițional diferit în practica altora. În acest mod omenirea trece de la calea existenței conflictuale, a excesului de concurențialitate și a respingerii valorilor altora, la cea de respect reciproc și a înțelegerii dreptului celuilalt de a exista învăluit în cultura specifică sieși.

5

Astfel se configurează **modul de devenire a populațiilor prin culturi proprii**, adaptate la universurile proprii, promovându-și valorile proprii și consolidându-le pe acestea într-o tradiție proprie, afirmându-și psihologia dobândită și cizelată într-un mod propriu de modernizare, care are cu atât mai mult succes în ceea ce privește binele comun și bunăstarea fiecărei persoane, fiecărei familii și fiecărei obști, cu cât își respectă mai mult propriile trăsături și propriile adaptări afirmându-și identitatea prin ceea ce îi este firesc. Constatarea devine evidentă prin prezența contrariului în lumea noastră contemporană, în care societățile umane sunt cu atât mai bolnave și mai viciate cu cât se îndepărtează mai mult de firescul existenței lor tradiționale, iar decăderea umană apare acolo unde adaptarea forțată la alte condiții vestejește forța de afirmare prin energii proprii producând grave stări de înapoiere, ceea ce înseamnă înjosirea persoanei. În țările noastre năpăstuite, lumea țăranimii, ce reprezintă majoritatea populației, a fost, pe parcursul ultimelor două sau chiar trei generații, în continuu atacată, umilită, terorizată, obligată la declasare. Ținând seama de acest fapt, considerăm că una dintre cele mai pregnante probleme sociologice ale epocii este antinomia dintre personalism și colectivism. În acest raport, personalismul se prezintă ca o formă naturală a filozofiei de viață izvorâtă din pragmatica existenței, în vreme ce colectivismul este livresc la origini și terorist în practică. De ce oare tocmai țăranimea a avut nefericirea de a fi disputată sălbatec în confruntarea dintre cele două doctrine? Cred că este vorba aici de

faptul că țăranul, familia sa, bunurile și tradițiile sale se înscriu - prin însăși natura lor - într-o viziune personalistă asupra existenței, această viziune provenind, desigur, mai degrabă dintr-o experiență practică decât din teorie. Colectivismul, dimpotrivă, a fost inventat (artificial, desigur, cum devine foarte limpede de abia astăzi), special pentru a fi opus acestui personalism care n-ar fi permis în nici un fel dirijismul centralizat. Ca teorie, colectivismul a fost impus prin teroare propagandistică în întreaga societate; dar la țară a căpătat forma monstruoasă a colectivizării forțate. Iar, când folosești poliția și toate formele administrative pentru a impune o „mișcare filozofică”, devine limpede că e vorba de un rapt căruia i se caută pseudojustificări teoretice. Și astfel, ca teorie, colectivismul rămâne doar o justificare artificială fabricată în interesul celor care au confiscat puterea. Lumea rurală a fost pentru comunism câmpul de bătaie unde trebuia distrus absolut totul, deoarece acolo se aflau rădăcinile unei concepții personaliste de viață, care-l deranja cel mai mult. Singura șansă, constatată astăzi prin întreaga rațiune filozofică, a fost artificialitatea colectivismului care, prefabricat în laboratoarele marxiste, n-a putut prinde rădăcini. Sau, dacă luăm cuvintele Scripturii: „n-a fost de la Dumnezeu”. Până la urmă, ceea ce este natural a supraviețuit și a învins. Dar cu mari traume pentru morala și conștiința umană, traume manifestate printr-o retragere a participării la viața publică, în paralel cu lipsa de interes față de piața de mărfuri. Deoarece piața de mărfuri monopolizată de stat, ca și ideologia unică impusă oficial, au inhibat și au anulat spiritul de participare al țăranului și al cetățeanului în general. Prin asta s-a concretizat glorioasa construcție psiho-socială a regimului totalitar: extirparea genei personaliste din om pentru a-l transforma într-o disciplinată mașină de producție. Actualmente, țările noastre sărăcesc din pricina moștenirii acestei mentalități de neparticipare atât materială cât și politico-morală. Rezultă astfel o înăbușire care poate conveni doar unor politicieni criptocomuniști. Din acest punct de vedere, personalismul nu este numai una dintre soluțiile pe care le oferă o existență pluralistă; el este și remediul față de sechelele colectiviste care ne bântuie. Dar remediul își poate avea efect doar în timp, deoarece abandonarea firescului conduce la alienarea de el, la declasare socială și morală, la decrepitudine, declasații constituind

turbulența distructivă a societăților contaminate. Acest lucru poate fi confirmat chiar și prin scurtul istoric al degradării conceptului creator de mică proprietate rurală în satul românesc al cărui spirit de obște solidară prin morala creștină și politicile democratice ale emancipării produse în secolul al nouăsprezecelea a decăzut doar într-o jumătate de secol de stălnitate bolșevică dezumanizantă, continuată cu totalul dezinteres administrativ politic și stăln post-decembrist pentru destinele acestei mari categorii a populației. Este vorba aici de o devenire inversă, retrogradă, produs al desprinderii de morală prin imoralitatea demagogiei comuniste care l-a îndemnat pe om să fure de la statul care îi furase proprietatea ca obiect și mijloc de producție; iar, dincolo de aceasta, urmând modelul clasei care i se suprapunea furând privilegiile în numele desființării lor. Pe deasupra, însă, această degradare a beneficiat de o „perfecționare” ulterioară prin dezamăgirea totală față de roadele retrocedării făcute doar în jumătatea ei cea strâmbă, adică în conferirea calității de proprietar atât cât conduce ea la obligații față de stat și fără nici un sprijin din partea acestuia pentru compensarea celeilalte jumătăți care ar fi trebuit să completeze obiectul retrocedării: mijloacele de producție cooperativizate cândva și care ar fi trebuit să se regăsească în prestări de servicii corespunzătoare. Pe această cale s-a ajuns la „visul de aur” al capitalismului monopolist: Transformarea populației satelor într-o categorie de consumatori la care se continuă și lipsa spiritului de inițiativă extirpat de comunism. Așa că, ceea ce se mai păstrează ca element cultural românesc în mediul rural este doar de natura patriotismului și a unor îndemnuri intelectuale venite dinafară. Motorul energetic material al competitivității pe terenul micii proprietăți, ca mediu prielnic de afirmare personală și de împlinire morală proprie a dispărut; neîncrederea s-a adâncit prin neregăsirea intereselor acestei mici proprietăți productive în programele de guvernare oferite de spectrul politic actual; elementele declasate își află libertăți mai mari decât în socialism și își pun amprenta retrogradă. Furtul deprins ca o formulă de rezistență față de minciuna economiei socialiste devine pentru unii vocație ca act penal săvârșit pe față, mica producție, dacă se realizează trebuie și păzită, ceea ce construiește temelii și mai puternice pentru blazare și lipsă de activitate. Satul cinstit, bazat pe o puternică morală

obștească se topește în neantul unor nostalgii pe măsură ce dispare mediul cel bun, prielnic, de împlinire. Pentru că, pierzându-și capacitatea de a produce împlinindu-se pe sine, micul proprietar își pierde și împlinirea ca moral ridicat și împlinirea ca morală aplicată. Acesta este momentul prezent de la care plecăm în contextul stării actuale de cultură și civilizație a satului românesc, ceea ce ne obligă imperios să acceptăm pasul înapoi spre mica producție de strictă subzistență care să ne scape într-o oarecare măsură de dependența țăranului față de produsele alimentare venite din altă parte; pentru ca apoi, încurajat măcar într-o asemenea inițiativă minoră, să reclădim spiritul de inițiativă la următoarele generații refăcând din mica proprietate rurală acel motor socioeconomic de care, pe bună dreptate, se teme teoria comunistă acuzându-l că generează capitalism. Ceea ce, în fond, înseamnă că generează egalitatea, independența personală și libertățile pe care le conferă o adevărată economie de piață. Iar societatea românească va putea ajunge astfel la o teorie politică prin care să se arate recunoscătoare acestei generări și generalizării de capitalism activ, bazat pe structurile progresului național.

6

Întrebarea care se pune întotdeauna este: **cu cine vom realiza o asemenea reîntoarcere** la productivitatea reală a micii proprietăți? În cazul nostru ea se continuă și se nuanțează: Cu cine vom realiza reîntoarcerea la productivitatea ei și la întregul fenomen de redresare umană, fenomen de recăpătare a rădăcinilor și tradițiilor de inițiativă ce vor face trecerea de la subzistență la o competitivitate mai amplă, care să poată însemna într-adevăr supraviețuire în sensul calm și evolutiv al viețuirii durabile, dacă visul dezvoltării durabile se situează, totuși, ceva mai departe de noi, iar conceptul lui privește mai degrabă mediul în care ne dezvoltăm decât propria noastră dezvoltare? Iar răspunsul este conținut în afirmația destul de des repetată în aceste rânduri privind nevoia de existență firească a omului, în mediul firesc în care își găsește condiții pentru devenire și răspuns față de aspirații. O

asemenea nevoie de existență firească în mediul natural al satelor (foarte vizibilă, de fapt, în lume, la rezidenții cu dare de mână), ne face să credem atât în întoarcerea unei părți din familiile țărănești la condițiile de mediu natural ale proprietății lor de familie, în măsura în care aceasta le poate asigura subzistența și le poate compensa relativa pierdere a citadinismului prin libertățile și satisfacțiile conferite de situl natural al unei proprietăți cu care te completezi reciproc, în cicluri de viață mult mai prielnice naturii umane, cât și în sedentaritatea pe care acestea le-o vor conferi acolo generațiilor viitoare. Încercăm, ca argumentare întru aceasta, să alcătuim câteva liste cu categorii de subiecte și de raporturi între ele, la care trebuie meditat pentru o posibilă **viziune neoruralistă** asupra aspirațiilor omului contemporan, a satului românesc în mileniul trei și a rolului încă important pe care îl are de jucat mica proprietate rurală prin valorificarea ei în realizarea produsului intern brut al statului modern. **Starea de sedentaritate și sentimentul înrădăcinării** - sunt cele care au produs dezvoltarea unei culturi specifice, a tradițiilor de familie și de existență obștească prin care suntem marcați; - sentimentul de casă părintească ce cuprinde întreaga proprietate de familie de care nu ne-am desprins nici astăzi, acolo fiind căminul la care revenim și adevăratul loc de rezidență în mentalitatea de care nu ne-am putut despărți; - identitatea personală trece prin identitatea acestui loc rezidențial la care revenim; - vocația de a întreține acest loc și legătura cu el ca o continuare a vocației de a ne realiza prin el, pe care, chiar dacă am pierdut-o, o putem recăpăta oricând; - universul din care face parte locul de care ne simțim legați constituie universurile de care ne simțim legați, ele devenind universurile persoanei noastre. Întrebarea favorabilă argumentării noastre este: În ce măsură convulsiile vieții citadine vor convinge oamenii la a se restabili în mediul lor natural, mediul unei subzistențe modeste dar sigure pe mica proprietate de familie? **Aceste universuri care ne marchează prin dezvoltarea noastră în interiorul lor sunt:** - universul naturii înconjurătoare; - universul proprietăților fizice și psihice ca manifestare și afirmare a persoanei noastre; - universul familiei ca devenire și amplificare a persoanei în rezonanță cu altele care se trag din aceeași rădăcină; - universul proprietății sau proprietăților materiale ca manifestare și afirmare a persoanei; -

universul vecinătăților ca extindere a persoanei în socializare și relații materiale comune; - universul obștei ca extindere a persoanei într-o spiritualitate comună; - universul moralei; - universul națiunii; - universul omenirii. Întrebarea favorabilă argumentării noastre este: Din ce loc al așezării sale, persoana umană are mai bine conturate aceste universuri? Sau: Cum își simte frustrarea aflându-se într-un loc în care își pierde conștiința unora dintre aceste universuri? **Din îngemănarea acestor universuri rezultă direcțiile culturii care ne caracterizează sau culturile circumscrise acestor direcții:** - Cultura apropierii omului de mediu și a adaptării mediului la priceperea omului (versus cea a acaparării și spolierii mediului, ce conduce la mentalitatea de migrator, care poate fi și preistoric dar și contemporan, de vreme ce își află unic rost în căutarea altui mediu de spoliat) - Cultura comunicării peste mediu cu forțe transcendente care te îndrumă pe calea: „*ceea ce este firesc este folositor > ceea ce este folositor este bine > ceea ce este bine este moral*”... - Cultura regulilor comune de trai comun; - Cultura valorii muncii și stimulării reciproce (versus nefirescul însingurării umane); - Cultura inițiativei personale și a dezvoltării ei cu ajutorul altor persoane, conducând la cultura existenței comunitare (versus instinctul de năvălire și rapt) - Idem, cultura relațiilor intercomunitare (versus brutalitate); - Idem, cultura libertăților umane prin opunerea la brutalitate, rapt și privilegii; - Cultura egalității – mai întâi ca producător de bunuri prin libertatea pieței, apoi în faza superioară de egalitate socială; - Cultura existenței civice și a independenței personale (versus dictatură, versus colectivism). Întrebarea favorabilă argumentării noastre este: Cum ne simțim mai aproape de mediul nostru cultural format pe aceste direcții? **Conform acestor direcții ale culturii în care ne naștem și devenim ca persoană se constituie VOCAȚIA PRIVIND LIBERTĂȚILE ȘI DREPTURILE:** - asupra proprietăților biologice intelectuale, spirituale, fizice și a celor de bunuri materiale ale persoanei tale; - asupra timpului care stă la dispoziția persoanei tale; asupra acțiunilor și inițiativelor tale; - asupra perfecționării naturii umane și a naturii înconjurătoare; - asupra autodeciziei persoanei, ca formă a libertății reale recunoscute reciproc. Întrebarea favorabilă argumentării noastre este: Care

mediu, cel citadin sau cel rural obligă la mai multe constrângeri față de asemenea vocații? **Meditând la fiecare răspuns în parte**, constatăm că, pentru mentalitatea unei părți dintre noi - și dintre cei afectați de vicisitudini economice conducând la convulsiile unor mutații sociale, dar și dintre cei intelectualmente dezamăgiți de neconcordanța îngrădirii libertăților naturale în marile așezări, ca și în sistemul muncii patronale, cu înțelesurile politice ale democrației - constatăm că, în vreme ce mediul citadin modifică și prin alienări dar și prin firești obligații crescânde dimensiunile acestei democrații, mediul rural și axarea pe valorificarea micii proprietăți personale sau de familie, poate fi pentru ei o soluție de care suntem convinși că va deveni din ce în ce mai atractivă până se va restabili ca mod de trai. Într-un asemenea mediu, dezvoltarea persoanei umane

UNELE CONCLUZII PRACTICE beneficiază de cele mai multe elemente de firesc și de cele mai puține constrângeri. În vreme ce tot ce înseamnă tehnică introdusă în existență înseamnă și reguli, deci restricții, deci pierderea unei părți din timpul de loisir, de destindere sau de meditație proprie și ocuparea lui fie pe direcția atenției la respectarea acestor reguli, fie la eludarea unor asemenea restricții, morala satului ca societate stabilă, bazată pe regulile mai intime ale comunităților mici, conferă omului un mult mai firesc sentiment de viață liberă. Bine înțeles, toate acestea cu obligația permanentă a administrației publice de a-și îndeplini principalul deziderat: acela al efortului pentru ștergerea diferențierilor dintre sat și oraș, dar nu și a specificului de comunitate mică, bazată pe motorul micii proprietăți rurale. Adică, în principal ar fi vorba de ștergerea diferențierilor privind facilitățile publice, serviciile, modul de aprovizionare/desfacere. Și, mai există încă două obligații categorice din partea administrațiilor locale și centrale: 1. Încurajarea fiecărei comune de a-și definitiva un plan de lungă perspectivă de dezvoltare bazată în principal pe dezvoltarea valorificării producțiilor micilor proprietăți rurale, cu evidențierea tuturor oportunităților și valorilor locale care pot atrage investiții și cu evidențierea unor forțe de muncă în plus, rezultate din timpul

liber al lucrătorilor din agricultură, așa zisul „*somaj parțial*” produs de sezoanele fixe ale muncilor agricole, pe care nimeni nu are bunul simț sau buna credință de a-l evidenția în statisticile naționale. Includerea tuturor acestora, cu termene fixe de rezolvare sau realizare, în programele de candidatură ale primarilor și consilierilor locali. Stabilirea, după alegerea acestui corpus politic local, a unei persoane cu funcții executive, nu aleasă, ci numită pe criteriile calităților de profesionist al dezvoltării rurale actuale care, prin cursuri ale unor instituții de formare ce trebuie să ia ființă imediat sau să dezvolte această direcție pe lângă învățământul public existent, să fie specializat în „*dezvoltarea prin mica proprietate rurală și producția casnică*” Acest specialist, care devine factor executiv, trebuie verificat în cunoașterea arealului comunei respective cu potențialul care-l caracterizează, printr-o lucrare de absolvire a specializării, bazată pe datele din comuna față de care se angajează. Lucrare care va deveni caietul de sarcini avizat de foruri de specialitate și aprobat de Consiliul local pentru obținerea funcției respective.

2. Asigurarea unui termen de grație pe o perioadă foarte îndelungată, calculată în ciclurile naturale ale lucrării și odihnirii pământului, privind scutirea de impozite și taxe a întreprinzătorilor de pe mica proprietate agrară, a familiilor antrenate în producția casnică, a valorificării unui quantum de marfă peste producția de subzistență. Asigurarea funcționării piețelor locale și a unui sistem de valorificare pe alte piețe a produselor oferite de „*producătorii direcți*”. Asigurarea formării gratuite a acestor producători și a consultanței gratuite în agricultură, fără ca, în următorii cincisprezece – douăzeci de ani statul să mai tenteze a avea diverse încasări de pe urma micului producător rural, fiind vinovat față de el tocmai prin faptul că l-a alungat cu asemenea practici pe care le-am comentat îndeajuns în paginile de mai înainte, așa că nu mai stăruim aici decât asupra experienței de perfidă deturnare a Agenției Naționale de Consultanță Agricolă: Inițiată pe baza unor fonduri pesemne structurale sau europene care presupuneau oricum achitarea față de una dintre obligațiile integrării europene din două foarte importante domenii ale acestei integrări: agricultura și forța de muncă, această agenție, după ce s-a lăbărtat funcționărește cu patruzeci și una de agenții județene tocând fonduri mari dintre cele prevăzute în

obligațiile europene, a ajuns la concluzia că merită să se și rentabilizeze pe spinarea țaranului român pe care se lăuda că-l scoate din nevoie. Așa au apărut cursurile obligatorii de calificare/perfecționare în practici agricole, horticoale și zootehnice al căror singur atu era faptul că, fără diploma obținută astfel, producătorul agricol nu putea obține nici o subvenție de la stat. Era, de fapt, o nerușinată dijmuire a acestei subvenții în folosul unui fond de venituri (poate, uneori și suplimentare) pentru funcționarii încrângăturilor acestei Agenții de stat, adică a instituției prin care guvernarea își demonstra efortul pentru stimularea agriculturii. Mai mult decât atât, atunci când s-au tocat banii respectivi și fondurile de salarii județene și locale au dispărut, sa venit cu ideea obligării țaranului de a cere consultanță agricolă și a o plăti pentru a asigura în continuare existența acelor funcționari. Cert lucru că ultimele abandonări din domeniul lucrării pământului pe mica proprietate rurală, din șirul lung al abandonării care a condus la transformarea acestora în pârlomagă, s-a produs în urma unor asemenea măsuri. Cât despre subvențiile din agricultură, așa cum apar ele în momentul actual, cred că de multă vreme, absolvenții respectivi n-au mai avut pentru ce să-și folosească diplomele. Există și un al treilea punct, de data asta nu ca obligație a administrației publice, ci ca sprijin de parteneriat social venit din partea patronatelor și a Camerelor județene de Comerț, Industrie și Agricultură: 3. Este vorba de acel „șomaj parțial” caracteristic muncii în agricultură și care reprezintă mai bine de o sută de zile de muncă liberă pentru micii producători agricoli în activitate sau potențiali. El poate fi compensat prin comenzi de producție la domiciliu a unor piese sau componente industriale care nu presupun neapărat lucrul în hala fabricii. Practica există peste tot în lume și nu depinde decât de bunăvoința industriașilor de a defini în cadrul producției lor asemenea posibilități, mai ales pe plan județean, ajungându-se la relații contractuale permanente sau sezoniere, a căror evidență să fie ținută și a căror îndeplinire să fie asigurată tot prin funcția executivă a specialistului angajat pentru „dezvoltarea comunală prin mica proprietate rurală și producția casnică”, acesta având obligația de a identifica și obține asemenea comenzi, iar instituția lui devenind și o interfață a muncii la domiciliu cu industria de asamblare care comandă componentele respective, ca și un

planificator real al calificărilor și recalificărilor în funcție de posibilitățile de comenzi existente în zonă.

* * *

Propunem **aceste trei prime măsuri** pentru începerea unei vaste și îndelungi campanii care să reasigure **supraviețuirea satului românesc și a clasei de mici proprietari agricoli caracteristică lui**. Dar caracteristică, în același timp, întregii noastre deveniri naționale. La fel cum pe plan internațional dezvoltarea durabilă a mediului presupune ample proiecte de reabilitări a habitatului natural și a salvării condițiilor firești ale biosferei, specificul nostru economic și, mai ales social impune reconstituirea și vitalizarea în condiții moderne a acestei păтури sociale și reabilitarea mediului ei spiritual-moral bazat pe tradiția valorificării proprietății proprii, generatoare de competitivitate etică și de impunere a unor noi valori ale inițiativei umane, factor determinant în restabilirea unei psihologii de popor care își cunoaște calea de supraviețuire, a unei conștiințe a posibilității de viață durabilă în teritoriul nostru natural istoric determinat, a unui sentiment de învingători în această supraviețuire cu sens de durabilitate a viețuirii, depășind spaimetele, degradingolada, mișcările haotice și măsurile arbitrare caracteristice celuilalt sens al termenului, care este doar un strigăt de salvare. Strigătul de salvare îl dăm azi, în condițiile de criză când, analizând ceea ce ne poate salva din haosul ei, ajungem la a ne da seama de importanța miciei proprietăți agricole prin multitudinea ei și de nevoia de valorificare a inițiativei celei mai mari pături a populației României. Și îl dăm, pentru că apare la vedere pericolul deteriorării morale a acestei populații prin pași înapoi până la pierderea sentimentului durabilității pe care îl are omul producător de bunuri proprii, sigur că prin ele își poate asigura continuitatea viețuirii. Iar dacă ne dăm seama de demnitatea națională pe care ne-o poate conferi un asemenea sentiment, atunci vom înțelege și de ce, cu aceleași procedee ecologice ale reabilitării naturii față de care avem această obligație fiindcă am degradat-o prin nepermise acțiuni invazive, avem obligația să ștergem cât mai repede efectele acțiunilor invazive care au deteriorat satul românesc producător de bunuri și vocația de inițiativă în muncă a locuitorilor lui. Nu e vorba de o

nostalgie față de bucolice aspecte idilice, nici de interpretarea romantică a figurii țăranului român. Ci de un comandament național imperios necesar, care ne readuce cu picioarele pe pământ la *idealul foarte pragmatic*, dacă ne putem exprima astfel, de a ajunge să trăim într-o **ȚARĂ BOGATĂ CU ȚĂRANI BOGAȚI**, singura cale de a ne recâștiga mentalitatea de învingători în lupta pentru o **VIETUIRE DURABILĂ**. La aceasta se va ajunge dacă vom ști mai întâi să ne asigurăm subzistența, chiar făcând pasul înapoi necesar, dar consolidându-ne moralul ca voință națională și reasigurându-ne morala ca voință spirituală. După ce vom fi siguri că am atins acest prag de viață durabilă, de abia atunci vom putea intra în rândurile celor care își asigură **DEZVOLTAREA DURABILĂ**, vom putea aspira la ea și se va putea avea această pretenție de la noi.

CAPITOLUL V

SOCIETATEA CIVILĂ SAU DESPRE MEDIUL DE PROMOVARE A DEMOCRAȚIEI REALE

**DESPRE MEDIUL DE PROMOVARE A DEMOCRAȚIEI REALE
SAU DENUMIREA DE SOCIETATE CIVILĂ ÎN RAPORT CU
OPINIA PUBLICĂ ȘI MEDIUL NATURAL AL APARIȚIEI,
FORMULĂRII ȘI IMPUNERII CURENTELOR DE IDEI
COMUNITARE DE CREDINȚĂ, DE CONVINGERI, DE IDEI
SOCIAL-MORALPOLITICE DIN CARE DECURGE
LEGISLAȚIA, FORMELE DE ORÂNDUIRE, FORMELE DE
ADMINISTRARE ALE BUNULUI COMUN ȘI INIȚIATIVELE DE
REALIZARE ALE BINELUI COMUN.**

1. CÂTEVA ÎNCERCĂRI DE DEFINIRE

ÎNCERCARE DE DEFINIRE A LOCULUI

Cu un subtitlu atât de lung, nu facem altceva decât să recunoaștem că încercarea noastră de a pătrunde în miezul sintagmei de „*societate civilă*”, pe cât de des rostită astăzi, pe atât de puțin cunoscută în resoartele și semnificațiile ei de către cei care o folosesc, se situează și ea la stadiul de căutare, de încercări de descoperire a conexiunilor sociale și a pozițiilor mediilor sociale față de ea. Și este explicabil faptul, câtă vreme încă băjbăim între a o considera un corp aparte printre corpurile constitutive ale unei societăți comunitare omenești, sau o nevoie comunitară caracteristică fiecărei persoane umane. Care nevoie, indiferent din ce corp social distinct constituit face parte respectiva persoană, o conduce spre starea când, indiferent de preocupările sale așa zise „de viață”, cum ar fi profesia, administrarea bunurilor proprii, îndatoririle față de familia din care face parte, etc, ajunge și la acea fațetă a existenței sale sociale despre care capătă și simte nevoia să-și exprime un punct de vedere, adică se simte cetățean al unei lumi, al unei orânduiri la evoluția democrației căreia contribuie cu inițiative, puncte de vedere, convingeri și practici în relațiile interumane sau cele cu oficialitățile și chiar, deosebit de eficient, cu sentimentele sale transcendente care țin de domeniul credinței. Ajungem, astfel, să ne punem întrebarea: Oare este vorba de un anume despărțământ al societății, despărțământ din care fac parte numai unii oameni care n-au deaface cu alte categorii de cetățeni, sau este acesta un atribut cetățenesc general, lipsit de contur și de diferențiere, o stare în care ajunge a se simți omul din clipa în care-i apare conștiința existenței sociale, ori atunci când îi sunt puse la încercare convingerile moștenite prin tradiție sau însușite prin proprie experiență, când se află în fața unor întrebări privind rostul său, scopul și modalitățile existenței sale, direcțiile de atitudine pe care simte nevoia să și le impună sieși dar și să le facă promovate în jur? Și, fiind vorba de o stare, iar nu de un atribut pe care-l ai tu

și nu-l are semenul tău, nu mai ajungem la delimitări precise: până aici se întinde spațiul autorității oficiale, de aici înainte se întinde spațiul de afaceri și de cultivare lucrativă a priceperilor iar, dincolo de ele, cel al societății civile. Ci, dimpotrivă, ne dăm seama de medii între care poate pendula orice persoană, autoritatea ieșindu-și din mână după orele de servicii, omul de afaceri devenind cetățean cu opinie proprie la cafenea, tot așa cum funcționarul care-și dă importanță când e chemat să rezolve problemele altora, devine el solicitant când intră pe mâna unui factor de decizie din alt domeniu, sau profesionistul ce se simte în centrul atenției când alții apelează la serviciile lui, devine el client când are nevoie de serviciile altuia. În situația în care se-mbolnăvește, medicul devine pacient; în situația în care cere pentru sine aplicarea legii, judecătorul devine judecat; în cea în care se spovedește, duhovnicul este cel care se pleacă în fața harului altuia; în cea în care dă examen de grad, examinatorul devine examinat. Tot așa cum, în producția curentă nu există producător total de bunuri materiale fiecare împărțindu-se între statutul de furnizor și cel de client iar, în prestările de servicii, fiecare e capabil în unul sau câteva domenii dar, la rândul-i, apelează întotdeauna la mult mai multe din partea altora. La toate acestea adăugăm chiar situația care conduce spre mult comentata noastră sintagmă: faptul că, atunci când iese de sub ordin, militarul devine civil. Posturile, situațiile în care e pusă să se manifeste persoana umană sunt diverse și se interferează în existența zilnică; iar democrația, în care nu mai poate fi vorba de unul care dictează și altul care se supune, produce în mod perpetuu, la aceeași persoană, asemenea schimbări de stări. Aceasta fiind situația în viața de zi cu zi, la fel stau lucrurile și cu apartenența noastră la diferitele medii între care suntem făcuți a pendula, criteriile prestabilite fiind doar date convenționale sau, cel mult statistice, pentru a exprima reprezentativitatea unor corpuri sociale care, devenind tot mai laxe, ar fi bine să lase loc în exprimare conceptului de „mediu”. Din pricina aceasta, pesemne, s-a ales, cam de la Hegel încoace, dacă nu chiar de la conceptul rousseauist de „contract social”, adică, oricum, din cadrul unor orânduiri în care legea și ordinea se aplicau prin „manu militari”, formularea de „societate civilă” pentru ceea ce apare spontan, înafara regulelor și ordinelor cazone, în

manifestările oamenilor, în dorința lor de afirmare, de inițiativă, de asociere, de interes manifestat public, de atitudine publică față de un fenomen, de refuz sau acceptare a unor acțiuni sau opinii. Adică, cei care au lansat termenul atât de plăcut demagogilor de astăzi tocmai pentru că este imposibil și de definit și de verificat, s-or fi gândit la acea parte mai nedisciplinată din manifestările societății: acelea care nu mai provin dintr-un regulament de natura ordinii militare (și ordinului militar). Adică (dacă acceptăm acest termen, fiindcă vom vedea mai departe argumente privind altele), e vorba de societatea în aspectele ei nesupuse ordinelor orânduirii, societatea care reacționează spontan, după cum simte nevoia și cum îi place. Spontanul fiind, deasemenea, și un aspect exterior prin ineditul apariției sale publice, dar el putând să fi avut o gestație îndelungată în tradițiile moștenite, sau în gândirea și căutările unor generații venind, la un moment dat, să dea pe dinafara ordinelor osificate după care se conduce (sau se conducea) o orânduire. Totul aflându-se în funcție de libertățile existente sau libertățile necesar de cucerit. Pentru că, în impunerea adevărată a unui curent de opinie, totul constă în acceptarea libertăților democratice, a atitudinilor personale, fie spontane, fie consecvente, confirmate tot spontan de alții în virtutea unor convingeri mai vechi sau a unor iluminări mai noi care conduc la legături pe baza unor afinități electiv ce generează un curent de opinie publică; și nu pe baza unor reguli, fie formale - fie impuse, prin care cetățeanul trebuie să răspundă imperativelor practicate - dacă nu totalitar, oricum mai mult birocratic decât democratic - de autoritatea orânduirii respective. Și, chiar dacă asocierile prin care ne alăturăm și ne adunăm laolaltă sub impulsul unui curent de opinie la care subscriem (indiferent care și de ce natură: de la „să salvăm crustaceele”, la „să nu permitem fumatul” sau la „să nu admitem salarii mai mici de un barem”) se numesc în mod generic „*organizații ale societății civile*” și sunt constituite ca atare, această societate, sau acest palier ori segment social nu există și el ca atare. Ci este doar o stare din care fac parte, la un moment dat, mai mulți sau mai puțini cetățeni ai comunității respective, ce lansează, sau susțin, sau se alătură unui anumit curent de opinie pe care, tocmai prin aceasta, o fac „*opinie publică*”. Ceva, deci, necuantificabil cantitativ, dar devenind evident ca autoritate de opinie, în ultimă

instanță ca adevăr însușit de cât mai multe persoane; ceva care se simte prin modul în care-și impune prezența în timp real. Tot așa cum, în cadrul unor alegeri, concepția vagă de „electorat” devine foarte concretă prin direcția pe care o impune următorilor ani de guvernare. Așa că, în această încercare, am putea spune că locul pe care căutăm să-l definim ar putea fi: *locul care permite și stimulează modul privat de manifestare a electoratului, atunci când el este lipsit de funcția publică electorală.*

ÎNCERCARE DE DEFINIRE A DENUMIRII

Din asemenea motive, cred că nu putem vorbi de societatea civilă ca atare, ci numai despre organizațiile ce-și însușesc regimul ei neguvernamental, practicând o anumită pledoarie pentru încurajarea și impunerea unor anumite curente de opinie publică și fără nici un fel de caracter reprezentativ privind o categorie, sau unele categorii de cetățeni cărora, chipurile, le-ar reprezenta păsurile. Societatea civilă există numai ca un termen convențional pentru formele de asociere prin care oamenii își prezintă pledoaria sau inițiativa de acțiune în slujba unor anumite concepții strict private, un termen descriptibil numai prin caracterizările sociale, politice, religioase sau morale de rigoare, care se pot face într-un anumit moment istoric despre curente de opinie publică ce-l domină. Din acest punct de vedere, în continuarea celor afirmate mai înainte, am îndrăzni să propunem termenul de „*mediu de opinie publică*” ce există întotdeauna intersectat cu mediul de afaceri și cu mediul politic propriu zis, acesta din urmă fiind, de fapt, o radicalizare și o instituționalizare a concepțiilor larg și spontan apărute și asimilate în mediul opiniei publice, îmbinate cu problematica economico-socială produsă de activitățile din mediul de afaceri. Propunem termenul de „*mediu*” deoarece el reprezintă mai bine o sferă deschisă, o arie de circulație și nu de delimitare, cum ar fi acelea ale segmentelor sociale. Și, chiar dacă, din motive convenționale de comunicare (fiind mai degrabă adepții tradiției decât a unor schimbări și modernizări cu orice preț, considerând că schimbările de terminologie, chiar dacă oferă formulări mai exacte, îngreunează comunicarea între oamenii care nu sunt dispuși să-și tot modifice structura cunoștințelor

dobândite, chiar la fiecare pas al cercetărilor de specialitate), folosim în continuare și termenul hegelian de „societate civilă”, precizarea o facem în legătură cu conținutul lui: Societatea civilă nu este „una dintre societățile umane” pe care le enumerăm în existența comunitară a omenirii, sau un segment definit și limitat al societății umane, ci este un mediu prin care omul social trece, sau există la un moment dat, sau îi acordă prioritate în preocupările sale. Ceea ce înseamnă că este un mediu nedotat nici cu granițe, nici cu delimitările de rigoare în așa fel încât să înregistreze un număr fix de persoane, cu alte cuvinte: să le înregistreze și să le diferențieze de altele, sau să le opună altora. El este caracterizat prin curente de opinie pe care le degajă și le argumentează diferite persoane și cărora li se realiază altele.

ÎNCERCARE DE DEFINIRE A CONFUZIILOR CREATE

Printr-o asemenea afirmație rezolvăm și contradicția - convenabilă pentru unii politicieni acaparatori de medii favorabile, dar total inconvenabilă atât unei gândiri raționale și unor oameni normali, ce-și dau seama de defectele democrației statistice și tind spre democrația reală pe care o afirmă astăzi politologii - aceea a existenței sau nonexistenței unor „*reprezentanți ai societății civile*”: În accepția formulată de noi mai sus, societatea civilă poate avea *lideri de opinie*, adică oameni ale căror puncte de vedere capătă autoritate prin veridicitatea lor și prin asentimentul tot mai general prin care alte persoane și le însușesc. Dar, în nici un caz, nu trebuie confundată autoritatea morală cu *puterea reprezentativă aleasă*, deoarece așa zisa societate civilă e doar un conglomerat de forme de asociere benevolă, un mediu de impunere și aplicare a unor inițiative deosebit de diverse care, dacă ar căpăta o structură instituțională și-ar trăda propria existență spontan-democratică și chiar și-ar pierde calitatea de a mai crea cu adevărat opinie publică. Așadar, acei inițiatori de ONG-uri care, fără nici o formulă de eligibilitate (care este caracteristică doar mediului guvernamental și statal) își arogă calitatea de șefi sau de purtători de cuvânt ai societății civile, ca și oamenii cu funcții politice sau

guvernamentale care-și aleg dintre aceștia preferații sau caută la el clientelism, nu sunt decât niște bieți retrograzi, plini de sechelele dictaturii care repudia societatea civilă, înăbușea opinia publică sub ordinele centralizate și nu vedea societatea decât ca pe o formă de militarizare cu șefi și executanți într-o rigidă instituționalizare ale cărei regulamente nu permiteau nimănui să vorbească decât prin comandantii care i se impuneau. Să se gândească, deci, cei ce comit această gafă chiar dacă nu au intenții dictatoriale, că nu fac decât să reînvie conceptele ceaușiste de „unanimitate” și de „unitate în jurul partidului și al geniului său”. Care geniu, așa cum se consultă cei de astăzi cu „reprezentanți ai societății civile”, se consulta și el cu „reprezentanți ai clasei muncitoare”, „reprezentanți ai tineretului”, „reprezentanți ai țăranimii”, „reprezentanți ai intelectualității” fără a asigura vreo formă de reprezentativitate electorală specifică acelor segmente sociale, ci aducându-și în congrese cu titulatură diferită aceeași aplaudaci cu funcții în ierarhiile lui, cărora același grup de scribi ai cabinetelor de partid le făceau aceleași discursuri stereotipe. Dar aceea era demagogia despre „*democratismul comunist*”, sintagmă antagonică în care cele două vocabule componente se resping categoric. Populismul „consultării maselor” prin favoriți din organizațiile neguvernamentale, cu care se mai laudă unii astăzi, ca sechelă a năravurilor dinainte, trebuie făcut să se rușineze prin atitudini ferme de refuz în opinia publică. Chiar dacă o dăm pe glumă, le amintim amatorilor de așa ceva că, la „baia de mulțime” pe care o simula, cuplul dictatorial ceaușesc obișnuia uneori o horă. Numai că, majoritatea „oamenilor muncii” care încingeau acea horă, era formată din securiștii serviciilor de pază care, l instrucție, luau și lecții de dans popular. Cât despre produsele rare, prezentate la expoziții de lux, se recunoștea că ele sunt făcute spre „a servi clasa muncitoare prin conducătorii ei”. Astăzi, când tindem a depăși chiar și democratismul înțeles de unii parțial (adică coexistând cu: demagogia; cu corupția; cu întrecerea electorală în care primează statisticul și nu ideile; cu pragmatismul prost înțeles al lipsei de atenție pentru valorile morale; cu încercări de politizare a vieții civile și interdicția de cumpărare a adeptilor, adică prozelitism, păstrată doar în plan religios, dar niciodată în politică; cu confuzia dintre „convertire”, la care are dreptul în forul ei intim orice

persoană, și „ademenire” la care nu are dreptul nici una dintre formele puterii, etc,etc), făcând importanți pași de conștiință civică spre conceptul de „democrație reală” (pe care l-am pomenit încă din titlu, subliniindu-i, prin aceasta, calitatea de deziderat), asemenea încercări de a face din unele organizații neguvernamentale manipule ale guvernului (ceea ce a produs chiar și în terminologia folosită de ONU termenul de „GONGO”, adică „organizație neguvernamentală a guvernării respective”), o asemenea abordare falsă a problemei, arogându-ți sau arogând falsă reprezentativitate pentru un domeniu în care fiecare persoană se reprezintă singură, cu conștiința și convingerile ei din fiecare clipă (așa cum, instituțional, i se permite doar la termenele de periodizare ale alegerilor), nu poate fi considerată decât înșelăciune publică prin nedemocratice practici carieriste. Or, mediul opiniei publice este menit să creeze curente de opinie și nu cariere personale. Cei care-și urmăresc această carieră, au la dispoziție mediul politic.

ÎNCERCARE DE DEFINIRE ISTORICĂ

De fapt, fiindcă vorbim despre medii, în democrație fiecare are dreptul să participe și să se afirme în oricare dintre medii, cu condiția de a respecta specificul fiecăruia sau, mai pe românește, a nu încurca borcanele. La modul obiectiv, mediile coexistă tocmai ca forme ale democrației provenite din *oferta liberă* pe care o practică economia de piață, dacă abordăm acest concept nu numai ca termen comercial. Noi susținem teza că piața nu este numai locul unde au început schimburile comerciale, ci primul loc în care omul s-a simțit liber și entitate de sine stătătoare, cu drept de cerere și ofertă neîngrădit, cu posibilitatea de a decide singur atunci când negocierea îi convine. Cu alte cuvinte, locul în care, ducându-se cu produsele lui sau ducându-se să-și cumpere produsele necesare, a trecut și dincolo de aceste îndeletniciri materiale dându-și seama de dreptul său la decizie. Și-a dat seama că mediul comercial îl făcea mai liber decât mediul social în care exista el pe-atunci, că nu mai are nevoie de un stăpân care judecă, ci echilibrul îl poate stabili el singur punându-se de acord cu alții prin tocmeală directă, că pot exista relații care se stabilesc fără nici o intermediere între oameni

și fără șefie, pe bază de egalitate de drepturi; adică acolo, la piața liberă, a simțit germenii unei existențe democratice. Prin trăirea sentimentului de liberă decizie, el și-a dat seama că ar putea negocia și ar putea acționa după propria-i voință pusă, ca și la tocmeală, în raport cu a altora, în mai multe domenii decât doar cel al comercialului. Și, astfel, piața a început a-și depăși semnificația strict comercială, căpătând importanță socială; iar, din antichitate, o știm prea bine, chiar filosofică. De atunci, în piața publică se oferă și ideile, fiind liber fiecare să și le însușească sau nu; iar, așa cum oferta liberă comercială reglează prețurile, oferta liberă a ideilor și inițiativelor poate crea asociații și curente de opinie, oferta liberă a inventivității științifice poate crea modernizare tehnică și confort, iar oferta liberă a programelor de guvernare crează, cu certitudine, progres politic pentru societatea respectivă, prin alternativele pe care le propune, la modul pluralist, alegerii corpului electoral. Bine-nțeles: cu condiția ca dreptul la această ofertă liberă și la toate consecuțiile ei de decizie particulară, neîngrădită de reglementări oficiale, să fie asigurat de orânduirea respectivă. Adică să nu aibă un mediu de putere politică ostil, cu care să intre în contradicție, ci unul care instituționalizează aspirațiile devenite aici curente de opinie publică. Piața, în sensul ei public, este liberă nu numai pentru economie, ci pentru orice fel de schimb interuman, în special schimbul de idei, care nu costă decât atenție și efort de înțelegere a semenului, exact cum ne învață Scriptura. Iar mediile se interferează oferindu-se cu deschidere fiecăruia. Pentru că, tot așa cum noutățile create în mediul științific se pot valorifica în mediul de afaceri, cele create în mediul de opinie publică se pot valorifica în mediul politic, iar reprezentantul puterii, care deține o funcție executivă, vine și în mediul opiniei publice atunci când își cere drepturile sindicale, când se asociază pentru concepții, să zicem ecologice sau umanitare și chiar când se manifestă ca practicant al unui anumit cult. Astfel, categorisirea făcută până în prezent de sociologi, punând societatea civilă în raport cu alte două entități, și mai importante, ale societății omenești: *puterea politică* și *mediul de afaceri*, se poate nuanța și mai mult dacă ajungem la concluzia că, în societatea comunitară constituită din persoane umane funcționează, la modul deschis și în interferență, mai multe medii cu direcții deosebite, corespunzând

pluralismului existenței acestor persoane umane. Printre care și distinctul dar nu delimitatul *mediu al curențelor de opinie publică spontane și al temporarelor forme asociative de solidaritate umană*, pe care unii l-au numit, la momentul istoric al constatării existenței lui și în corelație, contact sau contradicție cu mediul și forma de organizare a puterii politice, la ora respectivă și în cadrul orânduirii politice prin care se exercita puterea: *societate civilă*. Am menționat mai înainte, de asemenea, mediul politic al guvernării și gestionării afacerilor publice, mediul de producție materială și afaceri comerciale și mediul preocupărilor creative care produc bunuri științifice și culturale. S-ar mai putea vorbi de mediul spiritual al legăturilor transcendente pe care le stabilește Credința, cu toate că unii cataloghează acestea printre formele asociative - asocierile pe criterii de cult religios – din sfera societății civile. În ori ce caz, considerăm că nu e permisibil nici a închide lista acestor medii, nici a stabili granițe categorice deoarece, în mod sincron, persoana umană își poate descoperi diverse aspecte și preocupări în existența ei comunitară, ceea ce va conduce la descoperirea altor medii pe care le naște și le conturează societatea în evoluția ei prin fire, prin natura pe care și-o dezvoltă și niciodată prin preconcepții sau încercări livrești de a revoluționa mecanismele veritabile și normale ale comunităților umane. Toate mediile au, astfel, un caracter deschis, favorabil interferențelor și cu raportare strictă nu numai la momentul istoric ci chiar la durate scurte, conjuncturale. Iar cel mai lax, datorită faptului că presupune cea mai largă acoperire de domenii și cea mai mare categorie de reacții, dacă privim lucrurile din punct de vedere personalist, recunoscând fiecărei persoane un mod propriu de a vedea lucrurile, de a-și formula opiniile și de a-și găsi afinitățile care o conduc la preocupări, convingeri și idealuri comune, este *mediul opiniei publice*. Acest mediu îndeamnă spre anumite forme asociative prin care persoana umană își subliniază poziția în existența comunitară. Existență pe care o are marcată în gena sa dar, căreia, prin democrație, are dreptul să-i dea direcția sau săi impună trăsătura cea mai apropiată de trăsăturile definiției ale persoanei sale. De aici caracterul spontan al formelor pe care le capătă un asemenea mediu refuzând organizarea prestabilită dar, tot de aici, superioritatea lui numerică de sfere de interese, în

arealul lui ne găsindu-și loc anumite restricționări cum sunt cele ale prevederilor statutare din sfera politicului continuate atât cu legislația impusă cât și cu hotărârile guvernamentale care îi reglementează aplicarea de către deținătorii puterii, sau cum sunt cele ale supunerii față de unele forțe sau interese financiare, din sfera lumii afacerilor.

ÎNCERCARE DE DEFINIRE PRIN RAPORTURILE ÎNTRE MEDII

În cele două sfere menționate mai sus, reglementările, convențiile prestabilite, interesele așa numite „superioare” vizând existențele statale, imperativele zonale sau mondiale, aderența la și insistența pe politici de anumite culori a internaționalelor de partide, sau dependența grupurilor de afaceri de anumite piețe sau burse internaționale, aranjamentele de culise legalizate într-un regim de îndelungă secretizare sau, de ce n-am recunoaște-o? – chiar anumite presiuni nerecunoscute legal, obstaculează sau întârzie dezvoltarea democrației. Servituțile, mai mult sau mai puțin voalat impuse către diverse state, din partea celor care se consideră „mari puteri”, ca și acțiunile serviciilor secrete, acțiunile unor grupări cu altă viziune decât democrația asupra lumii, fundamentalismul religios sau naționalist, și multe alte asemenea tendințe, până la mafiotismul producător de crimă organizată și terorismul atotamenințător, sunt factori care limitează până și cea mai avansată formă statală de democrație știrbindu-i sinceritatea aspirațiilor prin restricționări în fața cărora cei mai cumsecade ridică din umeri iar cei mai nă râviți politicește invocă rațiuni și explicații pornind de la binele alegătorilor sau consumatorilor și ajungând până la binele național sau al omenirii. În vreme ce opinia publică reacționează prompt, deschis și la orice deranjează și la orice avantajează, ea fiind „glasul cetății” care, devenind cor nedirijat, nu se mai limitează la formația selecționată de dirijor și la partitura acestuia, nu suportă organizarea ci atrage imediat voci și din alte sfere, pe unicul criteriu de a fi „în ton” cu ele, demonstrându-se a fi mai cuprinzătoare și mai deschisă decât celelalte. Deoarece, refuzând partitura dirijorului, ceea ce, în alte

sfere e ceva mai dificil, armonia se crează pe ceea ce are comun direcția de interese a fiecăruia, iar corul se compune spontan întrunind, alături de cel care lansează ideea dar, care, de cele mai multe ori se pierde-n mulțime, și mahalagioaica și trecătorul și gânditorul și predicatorul și cei care fac politică-n parc și galeria sportivă - fotbaliștii de șpriț cu televizor, sau televizor cu șpriț și moraliștii de cartier și contestatarii de facturi și cei cu preocupări umanitariste și cei iubitori de animale și cititorii de ziare și contaminații de televizor care simt nevoia să comenteze cele văzute sau citite și tinerii care se exprimă prin frizuri sau toalete ostentative și vârstnicii acriți nostalgici și moderniștii sau antimoderniștii în precepte orgoliose clamate și pragmaticii și romanticii și scepticii și delăsătorii și cei care vor să-ți bage pe gât opțiunea lor politică și intelectualii maturi dezamăgiți de exhibiționismul populismului electoral. Dar, în același timp, acest cor îi cuprinde și pe cei de pe tușă ca și pe cei care trag serios la înaintare, adică: și funcționarul ce și-a terminat orele în care reprezintă executivul și politicianul care găsește spațiu social de aplicare a pledoariei sale și fostul ministru care nu mai poate răbda să tacă pentru consensul de interese ale guvernării, ca și bancherul care a tot răbdat presiunile unor organisme financiare transnaționale, negustorul scuturându-și pentru o clipă jugul la care-l supun interesele cine știe căror consilii de administrație, producătorul aflat în permanent conflict cu ștreangul legilor financiare, alături de omul de inițiativă și cetățeanul contribuabil blocați de birocrație, solicitantul descurajat de corupție, plătitorul de rovinietă pentru șoselele proaste, abonatul profitorilor monopoliști de la gaze, electricitate și alte servicii publice lipsite de alternative contractuale, cei credincioși și cei necredincioși, cei grijulii față de bătrâni, față de tradiție sau față de bunul comun, iubitorii de copii care vor să facă ceva pentru aurolaci sau cei de faună și floră cu sentimente ecologiste, cei care vor liniște sau curățenie în cartiere, cel umilit la ghișee, pensionarul frustrat, vagabondul și handicapatul în numele cărora alții obțin finanțări, pungașul care se-ascunde-n mulțime și, nu în ultimul rând, prestatoarea de plăceri, pãguboasă în promisiunile legislative ale parlamentarilor. Remarcăm neîndoielnic faptul că, din punct de vedere social, sfera e mult mai largă decât celelalte, oricare

persoană de pe lumea asta putând face parte din una sau mai multe categorii de cetățeni dintre cele enumerate, minus ultimele trei din care, chiar dacă se simt unele obraze frumoase că fac parte, e mai greu de recunoscut. Și tare aș vrea să văd o cinstită față non-profit și non-guvernamentală venind dinaintea unei asemenea mulțimi cu pliantele ei luxoase tipărite din finanțări obținute pentru eradicarea cine știe căror dizabilități, cu „Porscheul” donat de cine știe ce sponsor și cu „look”-ul - imaginea plăcută, a unei persoane ce are un salariu bun pentru munca nelucrativă pe care o face. S-o văd intrând în necesara baie de mulțime și adresându-se acesteia cu același limbaj în care se adresează moderatoarei de televiziune (a cărei cultură constă în trei întrebări învățate pe dinafară și alte trei interjecții spontane), pentru a termina cu apelul: „Băăă, fiți conștienți că voi sunteți societatea civilă pe care eu o reprezint la Guvern, la Cotroceni și pe toate micile ecrane!”... Nu-mi permit să fiu malițios sau obscen imaginându-mi ce-ar răspunde corul acesta dar, vrem-nu vrem, el e singurul care reprezintă societatea civilă ce poartă savanta etichetă a filosofiei hegeliene: O adunare incertă de manifestare sinceră, nepremeditată; în ultimă instanță fiind vorba despre întreaga societate umană în ipostaza ei creatoare de opinie publică. Ea există doar pe orizontală, într-o egalitate deplină, într-o relație bazată numai pe comunicare reciprocă, pe schimb de experiență între comunități și pe însușire reciprocă de inițiative, în așa fel încât, în cadrul ei *pot exista rețele, dar nu instituționalizări*. Ea nu are și nici nu are nevoie de conducători, sau de reprezentanți, sau de organizare piramidală, ci recunoaște, spontan și numai la timpul prezent, doar persoanele sau asocierile care emană către ea *opinii* capabile de a deveni *curente de opinie*. Și, iarăși precizez: nu prin vot sau prin vreo formă instituționalizată, ci doar prin asentiment generalizat în convingerile cât mai multora. Pentru momentul respectiv, asemenea persoane sau asemenea organizații neguvernamentale devin liderii de opinie. Ele se mențin (mai bine zis: se pot menține) în atenția publică, nu prin forme și durate electivă, ci doar prin durata valabilității pledoariei lor. Instituționalizându-se prea mult, unele dintre ele doresc un loc mai în față, dar în alinierea egalitară a dreptului fiecăruia la opinie nu există loc mai în față sau mai în spate, așa că nu au decât să-și caute locul acesta prin sferele politicului, sau ale executivului; sau,

chiar printr-ale comercialului, în măsura în care se transformă în prestatori de servicii sociale. Deoarece, în toată această poveste cu societatea civilă, indiferent ce semnificație de importanță în fața comunității respective ar vrea să și-o dea unele organizații, e vorba de o formă vie, neosificată și instabilă prin devenirea continuă, mereu convertibilă după interesele de afirmare social-morală și, în ultimă instanță, etic-economico-politică ale momentului. Totul se produce pe baza receptivității la asemenea probleme a fiecărei persoane care constituie acea comunitate, iar rezultatul este forma de opinie publică în devenirea ei continuă. E liantul comunitar a ceea ce, inconștienții disprețuitori în materie de valori umane numeau „masele de oameni” când, în realitate era - și întotdeauna este - vorba de o însumare de conștiințe umane de sine stătătoare în condiția lor de persoană. Conștiințe care vor avea un cuvânt hotărâtor de spus la **transformarea democrației precare de astăzi în mult dorita democrație reală**, tocmai pentru că este primul dintre mediile sociale care are cea mai mare nevoie de o asemenea formă evoluată a democrației.

ANTAGONISMELE SI DIALECTICA RAPORTURILOR DINTRE PUTERE ȘI AUTORITATE.

O EXISTENȚĂ COMUNĂ PE ORIZONTALĂ

Pornim, așadar, de la modesta părere exprimată (și nicidecum încercând a fi impusă) prin aceste rânduri: Ceea ce numim, convențional astăzi, „*societate civilă*” provine din libertățile democratice existente sau dorite; din conștiința naturii lor specific umane, sau din tendința permanent umană de impunere a lor. Mai pe șleau, din conceptul popular de „*gura lumii slobodă*” exprimat și ca deziderat și ca realitate impusă de firescul vieții și ca regret pentru prolixitatea celor ce se adună deavalma, neglijându-și finalitatea, sub o asemenea titulatură. Cu timpul, constatând efectele avantajoase și neavantajoase ale acestei guri a lumii-slobode, în tendințele lor solidare de a-și *In gura leului- vol. 3* 505

rezolva pe cont propriu problemele, oamenii au început să cearnă și să discearnă problematica pâlăvrăgită liber sau mai în șoaptă, în funcție de condițiile politice care, dacă privim lucrurile istoricește, nu au putut inventa nici o dată nici un sistem care să sugrume total acest fenomen. Gura lumii funcționează chiar și în condițiile șuierului discret al trestiiilor din fabula cu „urechile regelui Midas”. Iar, cu timpul, trăgând învățăminte din experiența practicării acestui instinct natural, prin cernerea și discernerea pomenită (și ea, practică spontan și cât se poate de natural prin reacția de bun simț a fiecărei persoane) a ajuns a-și configura, în unele situații, caracterul de *opinie publică*. De aici, până la a constata autoritatea acestei inefabile, faptul că, fără a-i putea reconstitui de cele mai multe ori sursa ori evoluția, ea vine și-ți impune pe neașteptate un adevăr aproape unanim recunoscut, a mai fost un pas. Pas subliniat când prin mișcări de eliberare socială, când prin certitudini generale imposibil de zdruncinat de vreo orânduire trecătoare. Fie că a suferit pentru el, fie că și l-a impus, persoana umană a străduit permanent pentru afirmarea dreptului la părere, la atitudine, la inițiativă, configurând astfel conceptul de „opinie publică” care nu este o putere descriptibilă printr-un aparat de stat, prin instituții sau îngărdiri legislative, ci o autoritate a cărei prezență se simte în existența și evoluția socială. Acesta este conținutul conceptului pe care îl dezbatem. Concept în baza căruia, formele asociative apărute exprimă consecința nevoii omului de existență comunitară, de solidaritate pe bază de afinități într-o totală liberă alegere - și pe baza respectului reciproc și a grijii unuia față de altul - ceea ce conduce, de cele mai multe ori sau în cele mai normale cazuri, la voluntariat. Voluntariatul acesta justificându-se la modul pragmatic nu prin vreun idealism livresc, ci prin scopul comun de avantajele căruia un grup de oameni devine conștient și acceptă să acționeze prin efort comun, fără vreo obligativitate și, de aici, bine înțeles, fără vreo ierarhie, control sau șefie din partea cuiva, ci prin acordul unanim al conștiinței că faci ceva necesar. Deosebirea este evidentă: Interesul statal sau interesul afacerilor provin dintr-o pragmatică (într-un fel, tot de asociere, tot de acțiune în comun) ce pune pe primul plan avantajul imediat și concret - salarizarea sau veniturile asigurate într-o ierarhie de executanți, specialiști, decidenți, demnitari, acționari principali și acționari secundari,

instituții coordonatoare și instituții subordonate, firme reprezentative și firme reprezentante, etc; și pune deabia pe al doilea plan anumite criterii de convergență în acțiune. În vreme ce pragmatica scopului urmărit prin asocierea voluntară atrage prin țelul moral, social sau chiar material pe care și-l propune, avantajele fiind mai evidente pentru comunitate și, doar de aici, implicit, și pentru fiecare persoană în parte. La imensa sferă de interese ce caracterizează societatea umană contemporană, funcționarea acestui mediu social, a acestei lumi a inițiativelor voluntare lipsite de orice constrângere presupune existența a multiple forme de asociere în multiple direcții de acțiune, prin multiple organizații specifice, termenul nostru convențional de „societate civilă” devenind *creuzetul pluralismului absolut* și al descentralizării la maximum, funcțiile statului devenind unele de susținere și favorizare a inițiativelor personale și a inițiativelor asociative, iar decizia revenind tot mai mult consensului existenței obștești a multitudinii de forme asociative pe direcțiile cărora, în mod voluntar, oamenii își exprimă afinitățile de scop, de interes, de convingere și de tot ce mai poate însemna aspirație umană. Prin aceasta, asociat în micile și mozaiccatele sale organizații independente, egale și bazate pe libera voință a fiecăruia, acest mediu al societății umane se structurează într-o singură formă comună de manifestare, neierarhizată, nereprezentată ci degajându-se din cernerea naturală a unei atitudini comune: *opinia publică*. Ea este cea care, în ciuda puterilor de care dispun celelalte două medii menționate și recunoscute în cercetarea de domeniu de până acum: puterea politică și puterea economică, are capacitatea de a deveni mai largă, mai influentă, prin autoritatea a cărei concretețe nu este de domeniul materialului și a instituțiilor, ci ține de consensul asocierii de scopuri în baza filosofiei de viață a comunităților de persoane umane, fiind cuantificabilă nu prin unități de măsură ci prin trăsăturile de conștiință pe care le impun unui anumit moment istoric al unei anumite comunități umane. Nu ne hazardăm în a căuta să apreciem ponderea socială pe care o poate avea puterea în concretețea ei și cea pe care o poate avea autoritatea ce emană din mediul conștiinței umane. Sociologii de astăzi ne atrag atenția să nu fetișizăm prea mult societatea civilă și să recunoaștem caracterul ei dependent de celelalte două medii. O facem cu multă

plăcere, dar și cu convingerea că democrația reală, spre care tinde omenirea de astăzi, se va dezvolta mult mai repede într-un asemenea mediu influențându-le pe cele ale puterii care, prin însăși tentațiile existenței ei (vezi, chiar și în glumă, conceptul popular de „ciolan”), scapă mai rău de tentația (nărvul) de a încerca să restricționeze libertățile legiferându-le în favoarea sa ori elaborând reglementări de moment prin care aplicarea legislației bune și democratice să aibă o cât de mică aplecare de cântar în favoarea sa. De aici, de la faptul că celelalte două medii nu pot fi perfecte în eliberarea de servituțile față de anumite grupuri de interese ce le barează calea spre democrația reală, a pornit ideea că societatea civilă este cea care trebuie să monitorizeze măsurile puterii politice și ale mediului de afaceri pentru a le obliga la echilibru. Dar, dacă o concepem la modul pe care am încercat să-l explicăm până acum, exercitându-și influența numai prin formele de conștiință umană - o conștiință care devine comunitară atunci când emană curente de opinie publică - această societate civilă nu are cum acționa prin vreo organizație căreia îi dă delegație (și nu fiindcă nu i-ar da-o, ci pentru că nu are forma instituțională pentru așa ceva), ci prin conștiința fiecărei persoane din care și-a constituit respectivul curent de opinie publică. Pot exista, într-adevăr, instituții prestatoare de servicii pentru informarea opiniei publice, cum sunt ziarele și tot fenomenul media de astăzi, institutele de sondaj a opiniei publice, statistica, site-urile guvernamentale și ale altor agenții administrative statale sau locale, care asigură transparența, obligativitatea raportărilor publice, etc. Ele, însă, nu fac parte din mediul opiniei publice decât în măsura în care se infiltrează încercând să-l manipuleze. Dacă-și practică meseria cinstit și obiectiv, ele aparțin unui mediu lucrativ și nu nonlucrativ, exercitându-și, cu toată onoarea și respectul cuvenit, îndeletnicirea de a pune toată transparența noastră la dispoziția opiniei publice care, numai ea și numai în forma ei spontană de libertate absolută, este cea care vine să-și exercite influența asupra întregii societăți.

EXEMPLUL BISERICII

Citând aici o comunicare deosebit de interesantă despre autoritatea eclezială, prezentată de Gerge Radu Serafim în cadrul

Institutului Național de Personalism, aş compara imponderabilitatea autorităţii de conştiinţă a opiniei publice (bine-nţeles, cu tot respectul creştinesc şi numai pentru a exemplifica prin aceasta) cu influenţa pe care o exercită Biserica asupra societăţii laice şi a tuturor pragmaticilor ei instituţii: Are Biserica vreo participare la guvernare?... Are Biserica reprezentanţi direcţi în consiliile de administraţie ale firmelor comerciale?... Se implică Biserica, înafară de sinoadele ei interne, de luarea deciziilor pe plan naţional sau internaţional?... Nicidecum!... Şi, cu toate acestea, nu există influenţă mai mare şi mai benefică asupra mersului în dezvoltare a omenirii, decât cea exercitată de Biserică, cea exercitată de Credinţele lumii noastre contemporane în înţelegerea lor contemporană de diacronie divină care, depăşind fundamentalismele, adâncesc trăirea transcendentă a fiinţei umane şi supunerea ei numai poruncilor provenite din dragostea dumnezeiască. Putem spune, prin aceasta, că Biserica nu se implică în viaţa socială?... Ba dimpotrivă! Prezenţa ei este atotsimţită şi, în cea mai mare măsură (o arată statisticile), respectată. Prin ce?... Prin reprezentanţi introduşi, aşa cum vor unii să se introducă în numele opiniei publice?!... Nicidecum: Biserica îşi exercită autoritatea asupra tuturor domeniilor vieţii publice, a vieţii sociale, a vieţii economice, a vieţii comunitare şi a tuturor formelor de existenţă ale lumii acesteia prin conştiinţele de credincioşi pe care şi le-a format. Nu există un domeniu al vieţii publice în care să nu lucreze, să nu funcţioneze sau să nu acţioneze oameni cu conştiinţa formată în Credinţa Bisericii lor. Prin ei, prin aceste conştiinţe umplute de Duh, şi nu prin vreo funcţie aleasă ori arogată, Biserica îşi pune amprenta asupra devenirii continue a actului de Creaţie, care este evoluţia lumii noastre clipă de clipă. Aceasta este diferenţa dintre puterea trecătoare, seculară - ca să ne exprimăm în termeni adecvaţi - şi autoritatea pe care o capeţi imaterial luminând conştiinţele. Părând un paradox pentru neaveniţii „scientişti”, *filosofia religiei* a îmbogăţit gândirea modernă mai mult decât curente care se doreau moderniste cu orice preţ, depăşindu-le tot aşa cum, la vremea respectivă, a depăşit iconoclastia. Şi a reuşit-o, tocmai printr-o asemenea autoritate dobândită de Biserică. Ne – „revoluţionară” în sensul agresiv al cuvântului, adeptă a evoluţiei fireşti, naturale, ale cărei transformări sunt vizibile cu ochiul liber

în istoria creșterii și descreșterii curentelor de opinie publică, *filosofia democrației* s-ar putea bucura de impunerea unor adevăruri asemănătoare, în măsura în care o va susține o adevărată autoritate câpătată de mediul în care se exercită opinia publică și se determină curentele ei. Dintre marile concepte cu care filosofia religiei marchează gândirea contemporană menționăm aici cu admirație și totală subscriere teza *Creației continue* a lui Teilhard de Chardin, în care omul este considerat unealta prin care Creatorul își continuă în permanență Creația amplificând-o și perfecționând-o, ca și teza *misionarismului laic* a lui Jacques Maritain în care, misiunea de progres prin moralitate și înțelegere interumană a Bisericii nu mai este doar un atribut al clerului; ci devine, în democrația respectului persoanei, act de credință față de misiunea socială a Bisericii în întregul ei, revenind în egală măsură și laicilor, tocmai prin creșterea importanței autorității opiniei publice. Acestea sunt două dintre ideile moderne ce întăresc influența creștinismului în societatea contemporană. Iar unul dintre exemplele concrete ale relației dintre opinia publică și Credință este păstrarea neștirbită a acesteia în societățile supuse condițiilor unei jumătăți de veac de agresiune ateistă: În ciuda diferitelor forme de anihilare sau îngrădire - de la brutalitatea dărâării bisericilor până la perfidia deturnării sensurilor prediciei prin slujitori colaboraționiști și sugrumarea misionarismului clerical - tocmai așa cum l-a definit Maritain, misionarismul laic, prin opinia publică ce nu era o instituție care se putea a fi îngrădită, a fost și păstrătorul Credinței în familie și societate, și cel care i-a asigurat nemaipomenita reînflorire de după eliberarea de antihrist. Chiar dacă, atunci când și-a lansat teza, Maritain nu s-a gândit la această parte ruptă Europei prin dictatură ateistă, iată că realitatea ei - ca păstrătoare de Credință prin întărirea spontană a misionarismului laic tocmai atunci când se încerca vestejirea clerului - vine să i-o confirme. Ba, mai mult: să i-o completeze ca argumentare cu un aspect deosebit de important din istoria omenirii secolului XX. Aspect insolit, la care nici Maritain nu s-a gândit, dar nici ateii, ideologii comuniști, nu au luat în considerație definiția lui și n-au calculat că răsturnarea le-ar putea veni din catolicismul unei Polonii ca și din ortodoxismul unei Româнии, ca și din catolicismul, protestantismul și uniaticismul altor țări unde ei au încercat să

pervertească predica slujitorilor care n-aveau voie să facă misionarism, dar nu le-a trecut prin minte că Misiunea era înscrisă în sufletul fiecărei familii și, prin aceasta, a întregii opinii publice, transmițându-se în chip laic. Acest adevăr, istoric astăzi pentru noi ca și pentru popoarele și culturile din jurul nostru, ne conduce la anumite certitudini privind autoritatea pe care dorim ca toate curentele de opinie publică să o exercite asupra puterii. El ne face să ne încredem în faptul că, așa numita societate civilă, acționând numai în planul opiniei publice, recunoscându-se a fi nu mai mult decât mediul prielnic de a forma această opinie, își poate defini cu pregnanță rostul față de celelalte medii, formând tocmai conștiințele democratice care acționează în interiorul acelorora. Rostul societății civile nu este unul de control, nici unul de emiterie de ipoteze de guvernare, nici unul de avizare sau neavizare a afacerilor, ci el se afirmă într-un scop de perfecționare umană, de voluntariat în formarea curentelor de opinie publică privind cele mai diverse aspecte ale vieții contemporane. Acțiunea ei asupra celorlalte medii grevate încă de servituți față de alte argumente decât cele ale libertății de acțiune, se exercită numai prin opinia de asentiment cât mai general și cât mai real democratic, pe care reușește să o producă în conștiința persoanelor care aparțin acelor medii, extinzând asupra lor mentalitatea de existență civică forțată în mediul ei. Diversitatea este enormă așa cum e firesc unei înțelegeri sociale a contemporaneității ce recunoaște caracterul personal diferențiat al fiecărei persoane umane. Posibilitatea coeziunii, a concomitenței de interese, a asemănării de intenție sau de opinie, devine o problematică de calcul de natură algebrică. Dar, dacă ne e greu, incomod sau neproductiv să folosim algebra, libera dezvoltare democratică a comunităților umane ne va arăta de la sine cine și cum își află în mod liber afinitățile asociative într-o ierarhie de nedesmințit a valorilor democratice. Aici, primul pas este respectul reciproc între toate persoanele și respectarea regulilor de existență comunitară printre care se află și solidaritatea umană; iar al doilea pas, cel prin care se începe demonstrarea interesului public pentru o idee sau pentru o preocupare, este asocierea în vederea reunirii forțelor pentru a afirma această idee sau o preocupare. Ea devine, astfel, comună; iar cei asociați pentru a o servi acționează lărgind-o și găsindu-și

alte și alte disponibilități de afinitate, care întrunesc strădania voluntară pentru aducerea ei la nivel de opinie publică. Și totul se produce de zeci și sute de mii de ori, în zeci și sute de mii de direcții - câte cuprind preocuparea și interesele fiecărei persoane umane la nivelul populației mondiale. Fapt pentru care peisajul *In gura leului*- vol. 3 515 societății civile este, practic, indescriptibil; iar, de catalogat, poate fi catalogat doar convențional, pe marile direcții ale aspirațiilor umane. Mai ales că ele sunt și într-o continuă devenire care produce permanente schimbări.

ȘI UN EXEMPLU LAIC

Din acest motiv, nu avem decât să ne rezumăm la un exemplu prin care am putea deduce oarecum mecanismul istoric al drumului curentului de opinie publică spre decizia democratică. Un exemplu care demonstrează de ce Regatul Olandei reprezintă una dintre cele mai avansate democrații din lume, poate chiar un vârf de lance în afirmarea oricărui drept al persoanei umane, ajungând uneori până la a surprinde cu aspecte insolite ale libertăților. Libertăți pe care, cum constatăm, alții le înțeleg de-abia după ce iau la bani mărunți întreaga logică a democratismului, în vreme ce, într-un asemenea mediu de opinie publică avansată, au ajuns a fi de domeniul firescului și a tradiției pentru acești nesofisticați burghezi rurali, dacă ne putem exprima astfel, bărbați roșcovani băutori de bere și femei cu frumuseți rubensiene, oameni neexpansivi dar bine așezați, vorbind limba cea mai contrarie sonorităților latine, dar exprimând în ea cele mai temeinice adevăruri despre cetate și democrație. Adevăruri confirmate în mai multe democrații considerate avansate la acea vreme și care, mai târziu, poate prin consilieratul filosofic al lui Dennis de Rougemont (pe care-l pomenim alături de ceilalți doi gânditori pentru o a treia teză importantă: cea legată de federalizarea Europei), prin strădania unui practician al idealurilor politice ca Maurice Schumann, au slujit voința politică de solidaritate democratică europeană de după efectele (sau ca efect al) Planului Marshall, aplicată de guvernări cu nume monumentale; într-atât de monumentale încât nu le putem ierarhiza decât alfabetic: Adenauer, De Gasperi, De Gaulle. La care, chiar dacă adăugăm și nume de capete încoronate, Schumann

tot rămâne „ultimul dar nicicum cel din urmă”. Concomitent cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată pe plan mondial de O.N.U. în 1948, ei sunt cei care, pe baza a zeci de asemănătoare exemple - de pragmatică a solidarității umane în dezvoltarea pe temeuri democratice - oferite de experiența țărilor lor, au îndrăznit a croi un spațiu european capabil de asemenea eforturi la nivel continental. În exemplul nostru este vorba doar de momentul istoric în care locuitorii satelor litorale olandeze și-au dat seama că, la modul în care marea le răpește din teritoriu, e nevoie de diguri și de canale de desecare, pentru a-și asigura câmpia plată, aflată uneori sub nivelul mareelor. Și, cum latifundiarii începuseră a se asigura cu diguri, ei s-au asociat ca să poată ajunge la aceeași forță materială cu care să corecteze natura. Cetățenii fiecărui sat au devenit voluntari ai construcției canalelor și digurilor apărătoare ale proprietăților lor, cimentându-și asocierea prin contribuția de efort a fiecăruia, ceea ce a stabilit un cântar foarte exact și pragmatic al relațiilor de egalitate, al respectului fiecăruia pentru aportul celuilalt și al existenței comunitare cu precise drepturi și îndatoriri solidare în întreprinderea pentru care se angajaseră de bună voie cu propriile lor forțe. Iar asta, nu într-un sat sau altul, ci pe un întreg litoral care intră adânc în teritoriu și înconjoară mai bine de jumătate dintr-o țară maritimă pentru care producția agro-zootehnică nu este doar un mijloc de trai, ci chiar o condiție de independență. Odată construite prin efort comun, canalele și digurile au consolidat pentru câteva generații și relațiile de egalitate solidară prin respect față de efortul altuia, relații care conțin toți germenii democrației. De aici, până la generațiile următoare care au avut nevoie de aceeași seriozitate în asocierea bazată pe egalitatea perfectă a îndatoririlor fiecăruia, cu un calendar stabilind riguros rândul care venea fiecăruia pentru a păzi și a întreține lucrarea, n-a mai fost decât un pas ce a consolidat definitiv conștiința de răspundere comunitară pentru binele comun. Deoarece bunul comun din care rezulta acest bine comun era realizat prin efortul unor întregi neamuri asociate; și nu putea oferi beneficii decât în același cadru de egalitate, de răspundere comună și de neștirbire a dreptului celuilalt în această proprietate indiviză. Astfel, bunul comun a căruia administrare, în alte țări, este un atribut al statului, la palierele

de conducere ale căruia se pot produce diverse măsuri nedemocratice, acte de corupție sau aranjamente netransparente, a devenit acolo proprietate obștească locală gestionată de toți și în vâzul tuturor, ajungându-se la forme democratice avansate pe care astăzi le numim „descentralizare” și „democrație locală” și făcând din ele precepte. Precepte stabile acolo, în vreme ce în alte țări și-n alte zone ale lumii sunt deabia deziderate de aplicare. Democrațiile în devenire deabia le descoperă, în vreme ce, bându-și berea care le rotunjește și le înroșește obraji, sătenii olandezi le au de îndelungă vreme în firescul lucrurilor, neîndoindu-se nici o clipă în legătură cu o asemenea concepție de viață care le asigură în egală măsură, în mod egal, democratic, foloasele proprietății fiecăruia ca și ale bunului comun. Asumarea de către fiecare a răspunderii față de acestea fiind pentru concepția lor de viață un dat firesc cetățenesc, asemenea deziderate ale democrației sunt la ei fumate de multă vreme, în pipele acelea de porțelan cu muștucuri lungi. Așa că e de-a dreptul natural acum, e foarte natural pentru ei să umble la subtilități democratice pentru care alții folosesc încă semnul mirării. Ei știu de îndelungă vreme că, bazată pe selecția naturală pe care opinia publică o face în legile morale și ale coexistenței, democrația naște mereu o și mai adâncă democrație.

ÎNVĂȚĂTURA DESPRE BUNUL COMUN, DESPRE BINELE COMUN ȘI TENTATIVELE PERMANENTE DE TRĂDARE A EI

Învățătura despre bunul comun de care dispune o țară, o regiune, o zonă, o localitate și care trebuie folosit numai pentru binele comun al populației respective, în mod direct, echitabil și moral, iar nu prin „vărfuri” care sug prisoașe, este prima formă de conștiință a opiniei publice care capătă autoritate dând certitudini cetățeanului. Certitudini democratice, indiferent dacă ele vin mai repede prin faptul că unii și-au construit acel bun comun și învăță

dintru începuturi să-i cunoască valoarea, sau vin mai încet la cei care, moștenindu-l, sunt hărăziți să suporte și tentativele de dezmoștenire. Afirm aceasta pentru că reversul medaliei, la ora de față, l-am putea reprezenta chiar noi, în România, dacă ne-am pune întrebarea: „De ce locuitorii de la tropice și ecuator, care au drept bun comun soarele și căldura, beneficiază de acesta ne mai plătind facturile de termoficare, iar nouă, al căror bun comun sunt niște mici bogății ale subsolului cum ar fi gazele și petrolul, nu ni se recunoaște din partea comunității internaționale dreptul (trădat, de altfel, și de propriile noastre guvernări) de a plăti mai puțin decât alții prețul acestora?!”... Dar, ca să cantonăm mai mult în domeniul teoretic și mai puțin în concretul care ne doare, încheiem acest capitol cu un alt exemplu de revers al medaliei, luat de departe, dintr-o mică localitate a unei țări producătoare de arme. Un exemplu unde își spune cuvântul fetișizarea drepturilor democratice care, obstaculate de așa zise superioare rațiuni statale, aplică legile formale ale democrației fără a ține seama de autoritatea opiniei publice: Având, pesemne, ceva poligoane în preajmă, locuitorii aceluia sătuc au considerat de drept să ceară interzicerea experiențelor nucleare pe teritoriul lor. Fiind un deziderat local, guvernarea s-a arătat foarte respectuoasă față de principiul democratic al subsidiarității și a însărcinat consiliul local, ca reprezentant al puterii, să recunoască autoritatea opiniei publice dând problemei o rezolvare legal-administrativă. Iar consiliul local care, la nivelul lui teritorial, avea prin lege dreptul să dea amenzi până la două sute de dolari, a votat un decret local prin care, oricine face experiențe nucleare pe raza autorității sale, primește amenda maximă, adică cea de două sute de dolari. Glumeții spun că nu e o farsă jucată respectării drepturilor democratice ale opiniei publice locale, ci o măsură publicitară în atragerea bazelor experimentale cu un tarif concurențial; așadar o măsură de valorificare a bunului comun în favoarea cetățenilor. Ne-am referit numai la exemple de voluntariat și solidaritate în materie de bun comun (a cărui conștientizare, mergând mână-n mână cu conștientizarea nevoii de valorificare a lui spre binele comun, conduce în mod pragmatic la formarea unor curente de opinie publică asupra cărora primează conștiința drepturilor democratice), deoarece considerăm că rolul principal astăzi, în

condițiile noastre, al inițiativei obștești, neguvernamentale, este stimularea inițiativelor personale de dezvoltare. Dar opinia publică are direcții nelimitate și nelimitate domenii asupra cărora se pronunță. Pentru impunerea democratică a autorității acestei opinii publice, pentru consolidarea unei mentalități participative în solidaritate și pentru imperativul pluralismului, la fel de bine formatoare de curent democratic de asociere voluntară poate fi și o organizație care luptă împotriva fumatului și una care își ia drept scop instruirea naturistă a prevenirii unor afecțiuni și una care pledează pentru libertatea de survol a fluturilor. Importantă este crearea de coeziune prin conștiința libertății de opinie, de inițiativă și de acțiune.

III. REVENIM LA DENUMIRE, CU ACELAȘI ACCENT PE CONȚINUT

SINTAGMĂ ȘI ETIMOLOGIE

În ceea ce privește etimologia sintagmei ce reprezintă până în prezent acest mediu, cea de „societate civilă”, o variantă ar fi exacta proprietate a termenului de „civil”, pentru a exprima un alt statut social decât cel de *sub ordin* sau de *sub regulamentele rigidității disciplinei cazone*: Scăpând din anii de militărie sau de cei în care a trăit sub ordin militar (iar lucrurile trebuie privite aici și în legătură cu etapele din viața de oricând a omului, care e când militar, când lăsat la vatră, dar și cu etapele istorice care, îndelungă vreme au fost dominate de ocupația militară, de regulamentele comenzilor militare și supunerea față de acestea, chiar confundarea acestora cu statul, când e militarist), bine-nțeles că, simțind gustul de a mai putea spune și altceva decât „am înțeles să trăiți”, distingând sau diferențind acel mediu neafat sub ocupație sau ordin în care, nu numai că se simțea mai în largul său, dar avea dreptul la o opinie care, uneori, chiar își dovedea autoritatea, omul a formulat sau a acceptat termenul de „societate civilă”. Dacă aceasta este etimologia, înseamnă că cetățenii, în ipostaza lor de existență liberă, au acceptat termenul propus de filosoffii din perioada guvernărilor militariste, tocmai pentru că se simțeau mai

în largul lor și pentru satisfacția că, uneori, convingerile sau considerațiile lor căpătau autoritate. Și nu cum cred și astăzi unii care ar vrea să-i reprezinte: Doar ca să-și afle alți șefi și alte regulamente. Adică, nu să se delimiteze total de legile și ierarhiile impuse, ci să se organizeze după chipul și asemănarea celeilalte societăți - societatea supusă ordinii statale, să-și găsească alți șefi și alte ordine care să le spună ce să facă; pentru ca apoi doar aceia, ca intermediari ai lor, să spună altora ce părere au ei. Nu putem crede cu niciun chip că omul înțelege astfel o societate civilă în care el vrea să-și spună opinia direct fără a fi reprezentat (= interpretat, cenzurat, mistificat) de alții. După cum, nici referirea la *calitățile civice*, la aspirațiile civice și la trăsăturile civice pe care le capătă persoana umană, tot din punct de vedere etimologic, nu este o ipoteză de înlăturat. În acest caz, „civilul” nu ar veni de la ceea ce este contrar „militarului”, ci ar fi o derivată a semnificației de „civic” - adică o societate în care se exercită drepturile civice, civicul fiind un atribut cetățenesc și nu civil. Dar sensul acesta n-ar fi corect decât dacă e vorba de totalitarism, deoarece, în principiu, statul democratic este cel care trebuie să asigure libertatea de exercitare a drepturilor civice. În plus, drepturile civice cuprind și drepturile politice, nu numai cele particular-private. Așa că, numai dacă găsim scuza că o sintagmă se traduce mai dificil decât o vocabulă, având aici de-a face cu un termen tradus din altă limbă, s-ar putea explica această mică deviere de la sens. Fiindcă termenul de „civil” se referă și la raporturile dintre cetățeni, ar putea fi vorba de: *acel aspect al societății care se referă la raporturile dintre cetățeni*, diferențiat de aspectul care se referă la *raporturile stat-cetățean*. În plus, *drepturile civile* sunt drepturile de care se bucură fiecare persoană particulară în viața ei privată, termenul nostru putând avea semnificația de abordare a persoanei în existența ei particulară și nu în relația cu puterea față de care are *drepturi politice*. Acestea se exercită numai când vine momentul electoral, prin acel „a alege și a fi ales” sau prin referendum. Or, opinia publică exprimată prin atitudini nu numai periodice, ci proprii tuturor ipostazelor existenței private, nu are consecințe legale de drept politic, dar le poate căpăta prin acea autoritate tacit recunoscută și natural exercitată, despre care am vorbit mai înainte. Așadar: la fel cum dreptul civil stabilește relațiile între particulari,

indiferent de calitatea publică pe care o au aceștia în diferite instituții publice, societatea civilă ar putea fi aceea care întrunește relațiile dintre persoane în calitatea lor strict particulară, ca un mediu paralel, concomitent și coexistent cu alte medii în care chiar acele persoane se ierahizează ca slujitori în diverse funcții și officii. Dacă lucrurile stau astfel, atunci devine evident faptul că acest mediu este cel mai apropiat de aspirațiile democratice, de crearea și oxigenarea permanentă a democrației, în vreme ce celelalte două la care studiile de specialitate fac referință: mediul puterii și mediul de afaceri (noi am propus recunoașterea existenței a mai multe) pot fi, în funcție de orânduire, fie restrictive politic sau monopoliste comercial, fie respectuoase cu legile democratice, determinând chiar unele dintre acestea, dar niciodată generatorul principal al democrației.

TEORIA EXISTENȚEI PLURALISTE A PERSOANEI ÎN MAI MULTE MEDII

Și, fiindcă am ajuns la deosebiri (ca și la condiționările) dintre aceste medii, să vedem valorile reprezentate prin ele, sau cele pe care ele le slujesc: *Mediul de afaceri* pune accentul, desigur, pe valorile materiale create în omenire, dar și pe valorile de progres material care nu au întotdeauna concretețea celorlalte, cum ar fi libera inițiativă, libera circulație, pacea sau atenuarea conflictelor dintre state care îngădesc această circulație, inventivitatea, valorile muncii, productivitatea și aportul social al fiecărei persoane, aspirațiile de progres, adică de bine comun care dă avânt producției și comerțului, valorile bunului comun, a cărui exploatare intră în raza mediului de afaceri și, în general, orice valoare contiguă cu alte medii a cărei impunere sprijină lărgirea pieței de mărfuri, mărirea volumului de tranzacții, pluralismul sub aspectele lui cele mai materiale, libera concurență, competitivitatea, adică tot ceea ce asigură funcționarea liberă a pieții în măsura în care, din chiar interiorul acestui mediu nu vin măsuri de restricționare cum ar fi monopolurile, dictatura unor

anumite burse, ingineriile financiare. Valorile proprii mediului de afaceri (sau însușite de acesta dintre cele ale căror criterii funcționează și-n alte medii) influențează, direct și direct proporțional cu dezvoltarea lor, valorile tehnice și organizatorice ale progresului. Funcționarea acestor valori este asigurată și prin administrație și legislație, ceea ce intră în gestiunea mediului de putere politică, dar și prin spiritul civic aparținător mediului opiniei publice. Astfel, ajungem la interferența unor medii ce există în paralel, se influențează și se determină reciproc, iar ierarhizarea în timp real, la momentul istoric respectiv, se stabilește prin cuantumurile exercitării unei asemenea influențe. Prin aceasta trecem la categoria de valori social politice, specifice pentru *mediul puterii politice*, valori în care bine-nțeleș că dominante sunt cele ale libertăților umane, ale existenței sociale libere, ale respectului absolut prioritar pentru persoana umană. Prin grila lor judecăm modul cum își exercită funcțiile și în virtutea cărui scop funcționează mediul puterii, iar specific pentru o societate este modul cum se ajunge a face parte din acest mediu (totalitar, ereditar constituțional, democratic-constituțional și chiar prin forme mai avansate de democrație care acum se configurează). Recunoscând de drept numai valorile democratice și preocupându-ne numai aspectele legate de democrație, este de la sine înțeleș să abordăm sfera exercitării puterii doar sub acest aspect și, numai astfel, s-o considerăm în contingență reală și nu în contradicție cu sfera opiniei publice, valorile pluralismului și libertății umane devenind definitorii pentru acest mediu. Dar, după cum am spus, înafara celor două sfere mari, ale afacerilor și ale politicului care leagă și dezleagă societatea modernă punându-și amprenta și asupra celei de a treia sfere, cea care constituie obiectul preocupării noastre de față și pe care o numim convențional „a societății civile”, trebuie luate în considerație și alte medii, mai limitate și mai specifice, dar venind să afirme și ele valorile lor: Am mai pomenit *mediul creației științifice, culturale și artistice* care însoțește, prin existența sa aparte și prin cultivarea valorilor specifice, istoria celorlalte medii pe tot parcursul ei; *mediul sportului*, al afirmării fizice a persoanei umane, al concursurilor, întrecerilor și performanțelor din domeniu, care se lărgește mult prin cei care nu au preocupări dar sunt preocupați de acest domeniu

acordându-i prioritate printre preocupările umane - mediu insolit dar care, iată, a ajuns prin sine însuși la graniță și transfer cu cel politic; *mediul de loisir*, al distracției, al timpului liber, al odihnei și petrecerii, care se dovedește tot mai pregnant ca preocupare umană în ultima vreme; *mediile profesionale specifice* în care criteriile tehnice ale profesiilor devin nu numai domeniu de preocupare dar și de comunicare ajungând chiar și la un limbaj particular (uneori rizibil) de care oamenii nu mai pot scăpa nici în viața publică; și, pe lângă altele pe care începe a le constata și confirma evoluția societății umane, nu în ultimul rând, venind dintr-o veche istorie a definirii de castă, *mediul eclezial* și *mediul militar*. Acesta din urmă, datorită evenimentelor recente care pun la încercare lumea modernă, se pare a fi „*redivivus*” în plăcerea politicianilor de a se simți și comandanți militari (pentru că, rar politician de succes la care să nu descoperim gesturi de mici Napoleoni). El se lărgește și se configurează (periculos prin ce ne amintește) în continuarea sferei puterii, ca un mediu de sine stătător al precauțiilor și secretelor denumite la diferite nivele statale sau internaționale „*rațiuni superioare*” care ne sunt impuse drept niște valori obligatoriu de respectat. Dar cert lucru că netransparența aceasta nu va reuși niciodată a face casă bună cu democrația deoarece, pentru evaluarea lor ca valori se cere cetățeanului *recunoaștere* fără a i se oferi *cunoaștere*. Ceea ce poate conduce, chiar fără voie, la suspiciune, având întotdeauna o poartă deschisă către practici totalitare sau volitiv personale pe care valorile celelalte, ale democrației, le condamnă în principiu, chiar dacă pragmatica momentului invocă „*interesul general*”. Reajungem, prin asta, la mediul nostru, *mediul opiniei publice* care asigură cadrul pentru acele acțiuni umane pe care le are persoana înafara timpului în care își gestionează material existența și își asigură standingul, drepturile politice, locul social, afirmarea bunurilor personale și foloasele de pe urma bunului comun, ale bunului public, ale orânduiri la instaurarea căreia și-a adus contribuția. E vorba de cerințe din domeniul credinței, a moralei, într-un cuvânt a filosofiei de viață pe care crezi necesar, vrei sau accepti s-o pui în practică și pentru care cauți parteneri, partizani, persoane cu afinități. Deoarece asocierea, chiar de moment, atunci când te adresezi unui grup de oameni spunându-ți păsurile sau

gândurile, sau intențiile, adică asocierile brutal numite „*în scop nepatrimonial*” ajung la subtile forme de comunicare asigurând o filosofie de viață neimpusă, ci dedusă; fără reguli, ci provenind din altfel de nevoi; ne coordonate și ne legiferate; spontane – adică înafara regulamentelor și preconcepțiilor, căpătând autenticitate atunci când mai găsești un (unii) semen (semeni), care să ți le împărtășească și să se înhame cu tine la afirmarea lor. Prin aceasta, spre deosebire de alte medii și chiar subordonat oarecum lor, fie prin dependența materială a omului față de mediul de afaceri, fie prin dependența legislativ-cetățenească față de mediul puterii sau prin dependențe specifice față de alte medii existente, **mediul opiniei publice este cel mai nerestricționat de imperativele de moment și cel mai creator, autoreglându-și mereu funcționarea prin democrație, promovând mereu valori obiective care o fac pe aceasta tot mai reală.** Celelalte medii pot fi mai puternice, dar sunt și mai subiective, fie prin reclama la mărfuri din dorința de câștig, fie prin propaganda politică unilaterală prin dorința de putere. Autoreglându-se prin selecția naturală a ideilor promovate, **mediul opiniei publice impune reglări și în interiorul celorlalte medii,** cu cea mai mare certitudine în cele două în raport cu care îl pun pomenitele studii de specialitate. De exemplu: *etica în afaceri* sau *transparența în politică* sunt imperative direcționate dinspre mediul opiniei publice spre mediul de afaceri sau mediul politic, devenind apoi valori proprii acestora. Iar, ca un exemplu de intercondiționare între toate trei putem vorbi despre *administrarea valorilor de piață prin aplicarea valorilor de opinie publică, concepându-se și creându-se astfel valorile progresului național care este gestionat de puterea politică prin administrația publică a guvernării.* În felul acesta, prin societate civilă sau mediu al opiniei publice înțelegem acel aspect al unei societăți umane nesupusă ordinelor trecătoare, care reacționează spontan, cum simte nevoia, cum îi place sau cum îi convine. Spontanul fiind aici doar aspectul exterior, momentul de coeziune în care, în creuzetul ei social, opinia persoanelor sau a grupurilor de persoane ajunge la calitatea de opinie publică, după ce a gestat, cine știe cât, în mintea, în tradiția și în trăirile transcendente pe care le are fiecare persoană.

EXISTĂ O DENUMIRE MAI PROPRIE?

Din nevoia de a ne arăta explicit referirile, am folosit alternativ termenii, vorbind despre același lucru când ca despre societatea civilă, când ca despre mediul opiniei publice; iar la altele am folosit și termenul de „sferă” și cel de „mediu”. Vine momentul să vedem cum stau lucrurile și din acest punct de vedere, al denumirii. Bine-nțeles că, orice termen am alege, el devine convențional deoarece evoluția tuturor celor lumești produce curente modificări în conținutul oricărui concept. Important este să nu creem confuzii sau să nu ne depărtăm de semnificația reală prin preluarea sintagmelor din limbi în care cuvintele grupate, luate fiecare ca atare, au nuanțe diferite. De exemplu cuvântul „ofițer”, în limba română, în care a venit mai târziu și numai pentru ierarhia din armată, se referă strict la un grad militar, în vreme ce în engleză se referă la orice funcționar public și chiar în franceză definește persoana care are o însărcinare, un oficiu; ceea ce la noi ar corespunde mai degrabă termenului de „oficiant” (vezi „oficiant sanitar”, ca executant al indicațiilor medicului într-un dispensar public) în vreme ce limba franceză îl folosește pe acesta numai în materie de serviciu religios, pentru cel care oficiază o slujbă. Puse într-o sintagmă, aceste cuvinte ar putea crea confuzie, fapt pentru care, la noi, s-a împământănit doar una singură din mai multe preluate: „ofițer al stării civile”. La fel și cu societatea civilă, ce imediat conduce doar la antinomia cu ceea ce este militar, antinomie pe care, după cum am comentat-o mai sus, unii chiar au luat-o în serios. Acum, însă, se petrece o altă nenorocire, pentru că termenul s-a împământănit în limbajul de lemn al politicianilor și aproape toată lumea îl abordează la modul viciat, produs de cultura marxisto-colectivistă care nu vedea nici o structură înafara statului totalitar, până și partidul unic devenind partid-stat, lucru foarte comod (ca să nu spun „plăcut” sau „dorit”), chiar pentru unii lideri politici de astăzi, care și-ar impune mult mai lesne punctele de vedere, dacă societatea modernă n-ar refuza din principiu totalitarismul și dacă opinia publică nu l-ar desfide. În acel partid-stat aveai de-a face numai cu structuri și ierarhii, nimic neputând exista înafara lor, iar conceptul de „democrație comunistă”, după cum am mai afirmat, e o aberație totală, dacă nu chiar o blasfemie.

Ei bine, atunci când a ajuns la nebunia unității „de nezdruncinat” în jurul lui, Ceaușescu nu s-a mai mulțumit cu cele trei milioane de membri de partid care-l votau automat și și-a proclamat geniul garant, liant și magnet al „unității întregului popor”. Care popor, neînscrisându-se în partidul lui, a fost înscris din oficiu într-o formă de organizare mai largă: Frontul Unității Socialiste. Cu alegeri, cu ierarhii, cu congrese care tot pe el îl aveau în frunte. Ba, mai mult, în perioadele în care, prin perfidia de a „divide et impera”, la anumite nivele inferioare cuplului ceaușist se creau unele tensiuni (nu reale, ci doar de ambiție de a lucra direct cu ei, de a fi singurii care transmit indicațiile de la ei sau transmit informațiile către ei) între oameni din aparatul de partid și oamenii din aparatul securității, securitatea recurgea la structurile acestui FUS, chiar căutând năimirea și încurajarea de a turna a unora dinafără de partid, care se infiltrau mai ușor în „masa de oameni”, nefiind comuniști declarați. Amintesc organizația de partid a scriitorilor, care aveau gură mare și incomodă, chiar căutând tribuna ședințelor organizate unde, statutar, chipurile aveai voie să vorbești. La un moment dat ea a devenit, prea pe față, locul exprimării unor dizidențe și slugile ceaușiste au primit ordin rapid să desființeze; discret, spre a nu se produce valuri care să contrazică acea „unitate de nezdruncinat”. În ciuda protestelor, membrii ei au fost vărsați la alte organizații menite să-i supravegheze pe cei rebarbativi, iar explicația a fost că Uniunea Scriitorilor rămâne doar cu organizația FUS, care e mai reprezentativă și tot pe Ceaușescu îl are președinte. Așadar, se reușise structurarea, ierarhizarea, organizarea cazonă cu ordine date și ordine primite, în întreaga societate și nu numai în partid. Nemembrii de partid, nemembrii de syndicate (care erau și ele o formă de înregimentare), nepionierii, neuteciștii, neșoimii având și ei o organizație a lor care, chiar dacă nu funcționa prin nici un fel de acțiune decât uralele ce s-au transformat în huiduilele din decembrie 1989, aveau niște șefi care îi reprezentau ploconindu-se la dictatori, defilând la parăzi și trimițând cadouri la aniversări. Fapt pentru care, micii ceaușști de astăzi, se referă la societatea civilă ca la FUS-ul lui Ceaușescu; cu alte cuvinte, ca la o posibil de atras „rezervă de cadre” a partidului lor, ca și atunci; dar și de punere a pumnului în gura opoziției, cum ar cere nevoile lor de astăzi. Prin asta, ei manipulează sau

favorizează anumite organizații acordându-le, în numele nimănui, statut de reprezentativitate privind societatea civilă. Ceea ce nu poate fi decât o a doua aberație, consecință doar a sechelei din mintea acestora a aceleia prima pomenită de noi: „democrația comunistă”. Față de asemenea agresări ale bunului simț apare încercarea noastră de a găsi o denumire mai apropiată de proprietatea termenului. Sau chiar a termenilor, deoarece, cum am văzut și cum indică studiile de specialitate, este vorba de mai multe tronsoane ale societății democratice contemporane. Că aceste tronsoane există separat, că se îmbină, sau se intersectează în anumite părți ale construcției, că se suprapun spre a o întări, sau se disjung spre a o lărgi și a-i amplifica pluralismul, asta vom vedea, în funcție de definirea fiecărui termen, sau a unui atribut general. În legătură cu atributul general, evidențiem faptul că limbajul comun obișnuiește, la modul generic, să vorbească despre anumite „lumi”: De la „lumea vegetală” și „lumea animală”, distingându-se de ele, societatea umană începe a avea „lumea rurală”, „lumea urbană”, „lumea afacerilor”, „lumea politică”, „lumea academică”, „lumea artistică”, „lumea interlopă”, dar chiar și profesional: „lumea medicală”, „lumea teatrului”, etc, etc... Ceea ce nu înseamnă că pe globul acesta avem mai multe lumi, ci doar subliniază pluralitatea lumii în care trăim. Această pluralitate poate fi exprimată și prin „sfere”: „sfera economicului”, „sfera politicului”, „sfera industrială”, „sfera comercială”, „sfera învățământului”, „sfera cercetării”, „sfera comunicării”, „sfera guvernamentală”, „sfera neguvernamentală” – ceea ce dă un sens în plus, deoarece conceptul de „sferă” presupune și intersectare și chiar suprapunere sau cuprindere a unor sfere mai mici într-o sferă mai mare. Tot din limbajul concepției pluraliste face parte și termenul de „mediu” pentru care pledăm noi, deoarece are toate caracteristicile sferelor putându-se intersecta, suprapune sau cuprinde, dar putând exista și „în paralel” fără ca, precum în materie de „sferă”, aceasta să însemne „separare”. Ci, dimpotrivă, însemnând doar o stratificare perfect comunicantă și, în loc de intersectare, o voită nedelimitare, putând decurge unul dintr-altul, osmozându-se unul cu altul sau oferindu-și fiecare spațiul aceluiași persoane în existența lor pluralistă, tocmai pentru a **sublinia pluralismul societății moderne care tinde spre democrația**

reală în mod participativ, adică generându-i germeii și consolidându-i instituțiile. Pentru a înțelege mai bine poziționarea acestor medii, poziționare favorabilă comunicării, confundării parțiale și împlinirii unuia printr-altul, să ne gândim la domeniile științei, care conlucrează între ele, își găsesc numitori comuni, personal specializat comun și chiar produc împreună acele noi domenii pe care le numim „științe de graniță”. Sau la zonele de osmoză și interferare a culturilor, care produc noi culturi. Sau, din punctul de vedere al legislației de astăzi, la politicile de dezvoltare transfrontalieră. Am mai putea menționa termeni ca „segment” sau „domeniu”, aceștia putând cuprinde conținutul dar marcând prea apăsător circumscrierea exactă, delimitarea, granițele dintre unul sau altul. „Segment”, „sector”, „ramură”, sau chiar „domeniu” presupun entități deosebite, delimitate dintr-un întreg, având mai degrabă posibilități de separare sau asamblare în plan tehnic, comunicare, colaborare, cooperare în plan științific; și nu posibilități de interferare, suprapunere sau preluare continuă și reciprocă de atribuții. Așa că revenim la termenul mai elastic și mai creativ-natural de „mediu”, care are și atribute în sine, precum cel de a favoriza existența sau dezvoltarea conținutului existent în el. În plus, din punct de vedere semantic, definirea sa în sintagmă nu-și schimbă și nu influențează schimbarea sensurilor. În măsura în care nu se va găsi un termen mai adecvat, mai grăitor decât acesta în privința pluralismului existenței noastre și a devenirii continue a gândirii persoanei umane despre propria sa stare, misiune socială și misiune transcendentă ca unealtă a Creației Continue, noi propunem deocamdată acest termen care, de fapt, a și început a fi uzitat pentru unul dintre tronsoanele sociale recunoscute unanim: „mediul afacerilor”. Precum acesta, la fel de bine putem vorbi despre „mediul puterii politice”, „mediul opiniei publice”(sau al creerii de curenți de opinie publică) Și, punem aici un „etc.” oprindu-ne la domeniile până acum omologate.

AJUNGÂND CĂTRE CONCLUZII...

... am prefera să nu le tragem și să lăsăm dezbateră deschisă. Pentru că, din punct de vedere formal nu ne grăbește nimeni, conținutul acestui mediu există prin specificitatea fiecărei

persoane umane, iar libertatea de neîngrădită existență a lui ne-am cucerit-o, deci avem dreptul la acțiune liberă și totul depinde de noi! Așa că ne rezumăm la unele precizări: Venind cu această sugestie ce privește denumirea și punând-o în raport cu conținutul pe care ar trebui să-l denumească, reajungem la încercarea de a defini conceptul prin câteva trăsături și direcții ce-i sunt caracteristice și reluăm subtitlul în care am încercat o enumerare: „DENUMIREA DE SOCIETATE CIVILĂ ÎN RAPORT CU OPINIA PUBLICĂ ȘI MEDIUL NATURAL AL APARIȚIEI, FORMULĂRII ȘI IMPUNERII CURENTELOR DE IDEI COMUNITARE DE CREDINȚĂ, DE CONVINGERI, DE IDEI SOCIAL-MORALPOLITICE DIN CARE DECURGE LEGISLAȚIA, FORMELE DE ORÂNDUIRE, FORMELE DE ADMINISTRARE ALE BUNULUI COMUN ȘI INIȚIATIVELE DE REALIZARE ALE BINELUI COMUN”. După cum se vede, am enumerat aici ceea ce devine folositor și productiv dezvoltării din întregul existenței continue și manifestării permanente a opiniei publice deoarece, fenomen spontan fiind, corespunzând nevoii de exprimare și de comunicare a persoanei umane, fenomenul opiniei publice are și multe laturi neproductive consumându-se ca atare, numai din nevoia de exteriorizare a trăirilor și de manifestare a personalității tale ca reacție față de actele altora; cu alte cuvinte, ca vorbe aruncate-n vânt, fără finalitate și, uneori, chiar sincer, fără un scop precis, în totală spontaneitate. Numai că, în această „gură a lumii slobodă” despre care am mai pomenit, tot spontan, apare uneori recunoașterea și de către alții a grăuntelui de adevăr pe care-l conține vorba vreunuia. Ea este preluată, comentată, întoarsă pe toate fețele extrăgându-i-se respectivul grăunte și, astfel, în mod firesc, natural, te trezești cu acel adevăr pus la dispoziția unor învățăminte pe care, tot printr-un atribut natural al persoanei sale, omul le trage, le bagă la cap - ca să ne exprimăm pe șleau - și își află puncte comune cu semenul care s-a exprimat primul, dacă acesta mai poate fi distins din anonimatul spontaneității; sau cu toți cei care, ca și el, și-au descoperit asentimentul pentru un asemenea adevăr. Bine-nțeles, cu dezinteresul specific acestei exprimări libere și necontrolate ce caracterizează păcătoasa și atotscormonitoarea gură a lumii devenită astăzi opinie publică. De aici încolo, tot în mod spontan, începe constatarea afinităților

elective, asocierea acelor persoane care încep să fie interesate de respectiva direcție de adevăr, voluntariatul lor pentru a transforma ceea ce s-a rostit spontan, într-un adevăr productiv pentru starea materială sau starea morală a societății din jur. De aici înainte își spune cuvântul socialul organizat în jurul unor preocupări sau precepte și, câtă vreme totul se păstrează la stadiul de voluntariat, de participare liberă, de dorință mai mare pentru impunerea aceluși adevăr decât pentru a trage foloase personale de pe urma lui, oricât de organizați am fi, rămânem în acest mediu al opiniei publice care începe cu „*păcătoasa gură a lumii*” ce trece prin meliță totul, dar se finalizează în „*mintea românului cea de pe urmă*”, care, chiar dacă târziu, trage concluziile de rigoare față de adevărurile pe care trebuie sau ar trebui să le pună în practică. Pentru că, până aici **cantonăm în domeniul asocierii libere, pe bază de concepții și preocupări comune, într-o formă voluntară, dezinteresată.** În momentul când, aceste forme de asociere încep a funcționa pe bază de interese în acțiunea concret lucrativă a obținerii unor avantaje materiale, atunci trecem în mediul de afaceri; iar când e vorba de obținerea unor avantaje politice, evident, am trecut în mediul puterii politice. Cam aceasta ar fi schema care presupune și existența paralelă și interferarea și osmoza dintre medii, ele oferindu-se laolaltă persoanei umane tocmai pentru a-i satisface nevoile de existență pluralistă.

IV. O.N.G- URILE ȘI MEDIUL GENERATOR DE DEMOCRAȚIE REALĂ

Ne oprim aici cu această schițare de ansamblu a „mediilor” despre care se pot spune, bine-nțeleș, mult mai multe dar, la care, noi ne-am referit numai din nevoia de a argumenta folosirea termenului; restrângem și preocuparea noastră asupra întregului fenomen al opiniei publice despre care, iarăși, recunoaștem că se pot spune mult mai multe, noi dorind aici doar să stabilim faptul că în el se află **creuzetul reacțiilor spontane spre idei de existență democratică** și ne oprim numai la acele aspecte de inițiativă

comună ce se coagulează din desfășurarea fenomenului. Adică deducerea, din caracterul lax și mozaicat al opiniei publice, în chip natural, ca o premoniție a democratismului ce se va configura complet într-o etapă ulterioară din punctul de vedere al ierarhizării acțiunilor sociale, a momentului transformării opiniilor luate în general, în curențe de opinie publică, ca o primă și esențială formă de punere în acțiune a opiniei publice și ca modalitate de a se ajunge la formele organizate ale opiniei publice. Care nu sunt altceva decât ceea ce numim noi astăzi „*organizațiile neguvernamentale*” dar, din păcate, sunt altceva decât ceea ce cred unii, încă și astăzi, că ar putea fi, în folosul lor personal, organizațiile neguvernamentale. Și, tocmai pentru aceasta, tocmai pentru a defini termenul în existența lui obiectivă și a-l feri de subiectivitățile intereselor personale, începem cu cele câteva atribute elementare: Convingerea comună apărută spontan, voluntariatul în pledoaria pentru această convingere, lipsa de interes material sau politic în inițiativele de aplicare, spirit participativ în asocierile cu acest scop fără regulamente preconcepționate sau obligația de a nu părăsi acțiunea, stimularea liberei inițiative și inventivității fiecăruia în scopul propus. Din acestea, putem deduce că ansamblul organizațiilor neguvernamentale care își propun drept scop de activitate afirmarea unor curențe de opinie publică, își exercită acțiunile tot asupra opiniei publice făcând din aceasta obiectul lor de activitate și mijlocul prin care își exercită influența asupra altor medii sociale, provocând transparența anumitor servituți particulare ale acestora și obligându-le a-și găsi corespondența cu nevoile publice; sau, după caz, completând prin voluntariat și inițiativă locală ceea ce puterea sau mediul de afaceri nu ajung să satisfacă din cuprinsul acestor nevoi. Asemenea acțiuni voluntare se asigură de către oameni de orientare liberă, prin propria lor voință, pe cât posibil de independenți de mediul de afaceri sau independenți în cadrul acestuia, legați între ei doar pe baza afinităților privind un anumit curent de opinie pe care străduiesc să-l transforme în curent de opinie publică capabil de a-și manifesta autoritatea față de puterea administrativ-politică. Acest mediu se definește ca **forma cea mai liberă și cea mai spontană de existență a omului relațional**, fiind un conglomerat de forme voluntare de asociere provenite: din

instinctul comunitar al persoanei umane; din învățătura de întraajutorare și respect frățesc a religiilor cu conștiința unui părinte divin comun; din tradițiile de organizare comunitară în fața unor nevoi, pericole sau interese comune; din formele mai noi de contract social și convenție interumană pe bază de opinie publică comună; din ideile naționale sau sociale moderne, cele de coexistență pașnică și solidaritate umană produse în contemporaneitate; din învățăturile momentelor critice, a convulsiilor și a conflagrațiilor din istoria mondială sau a etapelor de progres trăite împreună în fenomenul de dezvoltare a societății umane contemporane. Pornind de la asemenea criterii putem afirma că, **după familie, aceasta se dovedește a fi forma cea mai firească de existență socială, neinstituționalizată și aflată mereu în paralel cu statul sau cu administrația publică.** O formă de existență socială căreia (chiar dacă mai târziu decât altora) legislația a început să-i dea atenția cuvenită conform spiritului legilor care provine din criteriile naturale ale existenței umane în contextul ei relațional. Și tocmai prin aceasta, chiar dacă din punctul de vedere al interesului pentru ea și pentru pârghiile de care dispune în determinarea unor acțiuni sociale, mediul în care ea se dezvoltă se situează în urma atenției publice ce se acordă mediului guvernării și mediului de afaceri, putem afirma că **fluxul ideilor, măsurilor și practicilor democratice se configurează în acest mediu, căpătându-și apoi consistența în celelalte.** Recunoscând, din punct de vedere pragmatic, întâietatea în putere și mult mai marea importanță în prezentul oricărui timpuri a acelor medii ce determină bunurile materiale și administreează existența socială în jurul lor, nu putem să nu subliniem și autoritatea celui care asigură afirmarea opiniei publice în devenirea ei, în tradițiile și aspirațiile de viitor pe care ea le reprezintă asigurând sentimentul de continuitate în existența persoanei umane. În acest mediu, la modul natural, se cern părerile, doleanțele, interesele și li se oferă prin asentiment liber, nepremeditat, numitorii comuni care, tot în mod natural, fără un calcul făcut dinainte, se transformă în curent de opinie publică și ajung să impună anumite direcții social-moral-politice în contemporaneitatea unei societăți. Iar dacă mediul respectiv se reprezintă, la suprafața legal-birocratică a lucrurilor, prin niște forme asociative, acesta este doar un aspect parțial al său,

generalul putând fi descris doar dacă îl percepem ca mediul activ și într-o schimbare mereu formatoare de mentalitate căreia aceste asocieri nu le mai corespund și dispar sau se modifică. Adică îl concepem drept **mediul de afirmare a unor curențe de opinie publică în sincronie și concluzii specifice de viață pentru fiecare timp istoric determinat**, din care decurg idei de instituționalizare preluate mai degrabă de celelalte medii. Din acest motiv, unele forme organizate pentru servirea intențiilor determinate de acest mediu, sunt excluse de el de la sine când devin prea instituționalizate și nu-i mai aparțin lui ci, cel mult, își pot găsi locul în alte medii. Astfel, putem afirma că, în vreme ce formele lor asociative se preschimbă sau își găsesc surse de viabilitate în alte medii, persoanele umane rămân permanent să populeze acest mediu cu opiniile lor exprimate oricând și în legătură cu orice, adunându-se în magma opiniei publice și cernându-se prin sita pe care o țes firele direcțiilor de interes ale fiecăruia, lăsând balastul neproductiv să dispară și configurând de la sine filioanele superioare ale curențelor de opinie care se îndreaptă spre alte medii ce le preiau doar în funcție de autoritatea pe care ajung să-o reprezinte, prin însușirea liber consimțită realizată aici. Deoarece omul din alt mediu, să zicem mediul de afaceri, se repliază în acest mediu, al opiniei publice, atunci când dorește sau are de afirmat ceva în materie de valori moral-politice, tot așa cum de aici, din mediul opiniei publice, se trece în mediul politico administrativ când este necesar să oblige mediul de afaceri să respecte și să aplice măsurile socioeconomice. Nu este nimic de mirare în asta și lucrul nu poate fi considerat anormal decât în mintea celor care gândesc fixist, deoarece este vorba de un aspect al trinității ce se regăsește în fiecare persoană umană și care îi împlinește existența pe mai multe planuri, ca un pilon al pluralismului lumii în care trăim. * * *

„Societate civilă”, sau „mediul de afirmare a opiniei publice”?

Dacă recunoaștem un asemenea conținut, nu mai cred că este o problemă denumirea pe care o folosim, eticheta de titlu la cuprinsul cărui ne referim. Ba, mai mult decât atât: Din conformism, sau din respect pentru ceea ce a devenit clasic și atrage conformismul altora, sau din nevoia de convenții denominative prin care să înțelegem mai repede sensurile în comunicarea dintre noi, putem să și păstrăm prima denumire, cea care circulă chiar și în lipsa unei aprofundări. Pentru că, indiferent de etimologie sau de proveniența termenului, în această societate civilă, sau mediu de afirmare a opiniei publice, o repet: omul se reprezintă pe sine însuși, părerile lui, convingerile lui, inițiativele lui. Și se asociază liber cu cine-i place, cu care persoană consideră că poate face ceea ce-și dorește, cu cel a cărui solidaritate de concepție o simte apropiată și și-o exprimă în comun la modul direct, opinia publică exercitându-și autoritatea printr-un consens natural direct, lipsit de ranguri și ierarhizări de reprezentativitate. Opinia publică nu conduce, nu dirijează, nu decide, ci doar influențează diversele politici din celelalte medii sociale. Și își dovedește capacitatea în această forță de influențare, doar în măsura în care exprimă o unitate de vederi în deplină egalitate. Iar cei care caută ranguri, ierarhizări și reprezentativități în cadrul ei, au greșit adresa, democrația oferindu-le cadru de afirmare în alte medii. Orice încercare de deviere de la această condiție nu poate însemna decât politizare, premeditare sau prozelitism, termeni antinomici spontaneității și firescului, termeni totalmente ostili statutului strict democratic al acestui mediu social care, poate, este chiar generatorul adevăratei democrații și a permanentei ei perfecționări.

August 2006

ADDENDA:

**O DEZBATERE INTERNAȚIONALĂ PE TEMA
SOCIETĂȚII CIVILE**

PRECIZARE DIN PARTEA AUTORULUI

Organizând un seminar internațional în care debăteau aspecte ale definirii conceptului de „**Societate civilă transnațională**” așa cum preocupă ele lumea de specialitate și mediile de opinie publică din diferite țări, ne-am dat seama că, în calitate de gazde și inițiatori abordaserăm problematica de la jumătate: Discutam aspectele transnaționale în vreme ce - la noi categoric, dar și în alte țări, cum vom vedea – nu există o definire clară a termenului inițial, cel de „*societate civilă*”, indiferent dacă este locală, națională sau transnațională. Mai mult decât atât și mai grav, în guvernări precum cele din țara noastră, există încă o percepție clientelară din partea politicianului și chiar o încercare de segmentare prin manipulare. Intervenții ale personalităților academice, culturale și politice românești, pornind de la situația din interiorul a ceea ce numim societatea noastră civilă românească, afirmau categoric lucruri pe care nici participanții străini nu le contraziceau, recunoscând că unele sechele din sechelele care se resimt pregnant la noi, mai există și la ei, adică la case mai mari, chiar din pricina unor confuzii asemănătoare în ceea ce privește conceptul. În acest sens, comentariile de față, referindu-se la unele aspecte luate din realitatea românească, încearcă în primul rând o precizare a lucrurilor în ceea ce ne privește, dar nici nu se refuză contingenței unor probleme pe care le ridică în alte țări și în alte spații geo-politice desfășurarea acestui fenomen atât de viu și atât de mult bazat pe reacțiile spontane ale persoanei umane în existența ei pluralistă. Le punem, așadar, la dispoziția oricui vrea să le dezbată, extrăgând, din cele ce le-au provocat, următoarele:

Prof. Roberto PAPINI, Universitatea LUMSA-Roma, secretar general al Institutului Internațional Jacques Maritain: - „Pentru politicile Uniunii Europene problema democrației se pune în sensul că lumea contemporană încă mai suferă de lipsa de democrație”... - „Prima problemă ar fi aceea de a redefini conceptul de societate civilă; a hotărî exact ce înțelegem noi,

europenii, în contextul politic pe care îl traversăm, prin această sintagmă atât de des folosită, dar atât de subiectiv înțeleasă într-o lume de interese și, de ce n-am recunoaște-o? – o lume de grupuri de interese... Avem exemple prin care guvernarea încearcă să-și aservească nonguvernamentalul sau să-și favorizeze organizațiile satelite prin care poate manipula opinia publică”... - „Ca europeni, noi am trecut de procesul funcționalist pus în lucrare de Jean Monet și am ajuns la un alt sistem: **de democrație reală** - care începe să-și exercite propriile controale asupra organismelor europene. Statul este o expresie a societății civile. Nu poate exista o administrație statală mai bună decât cetățenii care au ales-o, au format-o. De aceea, excluderea societății civile de către stat este un abuz, pentru care politicianul va plăti”.

Yves BERTHELOT, Președinte al Centrului Internațional Dezvoltare și Civilizații Lebret-Irfed, fost șef al Diviziei O.N.U pentru Europa: *In gura leului- vol. 3 479 - „... Realitățile pe care le trăim astăzi în Franța demonstrează că este urgent să definim ce este societatea civilă contemporană”... - „... Încercări de manipulare guvernamentală a societății civile există aproape oriunde. În opoziție cu termenul N.G.O. - care înseamnă organizație neguvernamentală, deci independentă și liberă în acțiune, există termenul de Go.N.G.O. – care definește paradoxul de organizație neguvernamentală a guvernului, referindu-ne la pseudoorganizațiile neguvernamentale, folosite de guverne pentru manipularea societății civile”...*

Andre DUVAL, Antena franceză a Centrului Internațional Lebret-Irfed: - „... Grupurile de reflecție la care am participat în ultima vreme în țări din Europa Centrală și de Est îmi confirmă faptul că instituțiile politice spulberate prin prăbușirea comunismului au fost înlocuite prin regimuri fără a putea fi sprijinite de forțe sociale și politice structurate. Noile regimuri liberale s-au instalat fără amortizoarele sociale necesare. Ele chiar au distrus unele fundamente rămase pentru o societate civilă și pentru coeziunea socială, precum minimumul de prietenie necesară

și au provocat desocializarea și fractura între grupuri ce au pornit în plină concurență”...

Flemming THORGERSEN – Rețeaua de O.N.G.- uri a Regiunii Mării Baltice: 480 Corneliu Leu - „... Pentru democrație este decisiv faptul ca societatea civilă să-și păstreze întreaga libertate de a se defini singură, fără vreo cerință sau prevedere de permisiune din partea statului”...

Prof. Mihai Berca, Președintele Fundației Universitare CERA: - „...Despre societate civilă se vorbește mult, dar nimeni nu este dispus să ne definească exact termenii... De regulă, când puterea română stă de vorbă cu vreo trei persoane reprezentând două ONG-uri, se spune că a discutat și colaborat, s-a întreținut cu societatea civilă; face un raport și iese în față cu declarații de presă. Dacă ar fi să ne luăm după comportamentul puterii politice de la București, ar trebui să înțeleg că societatea civilă se reduce la câțiva intelectuali care mai stau de vorbă cu politicienii, fără ca aceștia din urmă să fi ascultat un singur cuvânt al intelectualului român, nicicum să-l mai ia în seamă pentru vreun proiect guvernamental”... - „... Revenind la buna noastră societate civilă, oare am putea să o definim drept acea parte a segmentului de populație conștientă de valoarea ei biologică și spiritual-antropică, dar care nu este înregimentată politic sau militar? Formularea exprimă ceva, dar nu cât trebuie, pentru această mulțime de oameni neorganizați, chiar dacă unii au idei novatoare și perceptive... În satul din județul Gore unde m-am născut eu, trăiesc astăzi circa 350 de oameni din In gura leului - val. 3 481 care,peste 50% n-au depășit granița județului niciodată. Ei sunt considerați oameni de bază ai ciclurilor electorale, dar sunt restricționați de neputințe materiale... Ei sunt așa numiții asistați sociali, adică aceia care, dacă au noroc, fac obiectul de activitate al unor On g-uri care se ocupă de caritate și care de fapt consumă o parte din resursele financiare ale unor programe reale de dezvoltare economică și socială. Nu odată mi-am pus întrebarea dacă cei care se consideră reprezentanții de frunte ai societății noastre civile ar putea reprezenta segmentul sărac al societății civile românești”...

Prof. Ioan Nicolae Alecu, Rectorul USAMV, vicepreședinte al Academiei de Științe Agricole: - „... În spiritul tradiției intelectualității care în secolele trecute a animat curentele de opinie privind emanciparea satelor românești, noi suntem conștienți că studenții noștri devin formatorii celei mai vaste societăți civile – societatea civilă a satelor României, ceea ce nu este altceva decât continuarea în modernitate a obștilor țărănești, cele din experiența istorică a cărora s-au confirmat marile valori morale ale poporului nostru”...

Prof. Vasile Pușcaș, deputat, Secretar al Comisiei pentru Integrare Europeană a Parlamentului României: - „... definiția clasică a conceptului de societate civilă constă în evidențierea unor rețele dense de 482 Corneliu Leu asociații civile. Este introdus astfel conceptul de democrație socială care, într-o societate modernă, nu este rezultatul aplicării mecanice a principiilor, criteriilor și procedurilor democrației politice în sfera relațiilor profesionale și sociale, ci este- mai degrabă - o formă de dialog social”...

Mircea Radu IACOBAN, scriitor: - „Primarul este ales de obștea târgului. Prefectul este numit de Guvern. Guvernul este validat de Parlament. Senator devine cel ce-și câștigă rangul în urma alegerilor. Președintele țării adună sufragiile românilor fiind astfel mandatat să vorbească și să acționeze în numele lor. Cine, când și cum a mandatat-o (să spunem) pe dna cutare să reprezinte autoritar societatea civilă, adică pe mine și pe oricine dintre Dvs?... Definiția societății civile – și acum în ceață... Unii comentatori consideră că ar fi vorba despre acea parte a societății rămasă după abstragerea statului... Fundația culturală DELTA a organizat o masă rotundă cu titlu semnificativ: Societatea civilă – câinele de pază al puterii... Varujan Vosganian crede că elitele nebirocratice reprezintă societatea civilă... J.Poulain afirmă că (la francezi) un funcționar intră în societatea civilă numai atunci când părăsește biroul său. În România se-ntâmplă invers: din societatea civilă se

sare în birouri ministeriale”... - „... Un excelent interviu al lui Andrei Pleșu intitulat cu tâlc Societatea civilă în moarte clinică... concede că o definiție posibilă(a societății civile) ar fi suma In gura leului- vol. 3 483 cetățenilor responsabili... Doar n-o fi în pragul decesului chiar suma cetățenilor responsabili!... (Tot Pleșu spune că): nu se poate face societate civilă cu indivizi care au descoperit dimensiunea civică abia când lucrul acesta a devenit modă sau subînțeles”...

Emil DRĂGHICI – Președintele Asociației Comunelor din România, membru al Consiliului Comunelor și Regiunilor Europei: - „... Reprezentându-i pe primarii comunelor, eu știu prea bine formele instituționale pe care le-am luat sau nu le-am luat în serios... Toate defecțiunile implementării unor programe de dezvoltare pornesc de la necunoașterea noastră în a lucra și a colabora cu societatea civilă, de la neîndemnarea noastră în a stimula inițiativa personală și cea locală, de la comoditatea noastră venind din sechelele statului paternalist, cele care l-au învățat pe cetățean să aștepte totul de la autorități să-și extirpe spiritul de inițiativă, să se mulțumească cu starea de sărăcie sub apăsarea indicațiilor de la centru”...

CRONOLOGIE BIBLIOGRAFICĂ Corneliiu Leu

- 1948 - debut cu nuvele și povestiri în "Flacăra", "Cuget liber", "Pagini dobrogene"
- 1950 - „Asiziile și alte povestiri radiofonice”
- 1952 - „Vremea viteazului” - serial de teatru istoric
- 1954 - „Cu toată viteza” - piesă în 3 acte, premieră “Teatru la Microfon”
- 1956 - „Ochiu Dracului” - roman, Editura pentru literatură
- 1957 - „Poveste de iarnă” - primul spectacol de televiziune în direct
- 1958 - „Vârsta de aur” - roman, Editura pentru literatură
- 1958 - „Nopti dobrogene” - povestiri, Editura Tineretului
- 1958 - „Familia” - piesă în 3 acte, cu care se inaugurează teatrul de televiziune
- 1959 - „Sângele și apa” - nuvele, Editura pentru literatură
- 1961 - „Cu mâinile noastre” - reportaje, Editura pentru literatură
- 1962 - „O familie puternică” - roman, Editura Tineretului
- 1963 - „Viitorul al doilea” - nuvelă, Editura Militară
- 1964 - „Puterea” - roman, Editura pentru literatură
- 1965 - „Balade” - povestiri, Editura Tineretului
- 1965 - „A doua dragoste” - 3 acte, premieră Teatrul Constanța și Teatru TV
- 1966 - „Fiara” - piesă în 3 acte, premieră Teatru radiofonic și Teatru TV
- 1967 - „Viața particulară a lui Constant Hagiu” - roman, Ed. Tineretului
- 1967 - înființează postul „Radiovacanța”
- 1968 - „Dreptul la dragoste” - nuvele, Editura pentru literatură
- 1968 - începe realizarea și prezentarea pe parcursul mai multor ani a serialului TV de film de autor „Călătorii romantice”
- 1969 - înființează Editura Eminescu și colecția „Romanul de dragoste”
- 1970 - „Femeia cu ochi albaștri” - roman, Editura Junimea
- 1970 - înființează Studioul de filme al televiziunii începând producția primelor seriale românești și a coproducțiilor TV
- 1971 - „Asediul” - film artistic de lung metraj prod. „Romaniafilm”
- 1972 - „Femeia fericită” - piesă 3 acte, premieră Teatrul Bacău și Teatru TV
- 1973 - înființează „Casa de filme nr. 4” devenind producătorul unor filme și mari ecranizări precum: „Cantemir”, „Ioanide”, „Adevărul și Puterea”, „Mihai Viteazul”, „Actorul și sălbaticii”, „Ciprian Porumbescu”, „Țara de piatră”, „Serata”, „Casa de la miezul nopții”, „Cu mâinile curate”, „Felix și Otilia”, „Lumina palidă a durerii”, „Nea Mărin Miliardar”, „Iarba verde de-acasă”, „Alexandra și infernul”, „Scrinul

negru”, „Tănase Scatiu”, „Facerea lumii”, „Agentul straniu”, „Imposibila iubire”, „Castelul din Carpați”, etc.

1973 - „Puterea” - roman, ed.II, Editura Eminescu

1974 - „Teatru” - colecția “Rampa”

1974 - „Fata bună din cer” - 3 acte, rev. „Teatrul” și premieră Teatrul Pitești

1975 - apare în „Dicționar de literatură română contemporană”, Editura Albatros

1976 - „Cota 2516” - film artistic de televiziune

1976 - „Această viață sentimentală” - roman, Ed. Cartea Românească

1977 - „Profesorul Demnitate. - piesă în 3 acte, premieră Teatrul Național Craiova și Teatrul TV

1977 - „Femeia cu ochi albaștri” - roman ed. II, Editura Albatros

1977 - „Plângerea lui Dracula” - roman, Ed. Cartea Românească

1978 - „Casa dintre câmpuri” - film, coproducție „Romaniafilm” și TVR

1978 - „Prețul dragostei, al credinței și al urii” - roman, Ed. Cartea Românească

1979 - apare în „Dicționar de literatură română”, Editura Univers

1979 - „Patriarhii” - roman, Ed. Cartea Românească

1979 - „Teatru comentat” - volum antologic, Editura Eminescu

1979 - „Reporter romantic în țară și pe glob” - antologie reportericească Editura Junimea

1979 - apare în “Dicționar cronologic de literatură română”, Ed. Științifică și Enciclopedică

1979 - „Baladele pământului natal” - povestiri, Ed. Ion Creanga

1979 - „Romanul unei zile mari” - Editura Albatros

1980 - „Sufletul locului” - piesă în 3 acte, Teatru TV

1980- „Cercul spionilor” - film artistic, producție „România film”

1981 - „Dracula” premieră Teatrul Sibiu

1982 - „Insulele” - roman, Editura Albatros

1983 - „Simboluri” - reportaje, Editura Militară

1983 - „Romanul nopții de februarie” - Editura Militară

1984 - „Romanul unei zile mari” - ed. II, Editura Albatros

1984 - „Rănilor soldaților învingători” - roman Ed. Cartea Românească

1985 - „Romanul unui mare caracter”, Editura Militară

1986 - reînființează, la „Contemporanul” suplimentul “Realitatea ilustrată”

1987 - 1990 - „Faptele, Secolul, Puterea” - trilogie, Editura „Albatros”

1989 - „Romanul unei zile mari” ed.III, Editura Albatros

1990 - înființează Casa de Editură și Producție Audio,Video,Film „Realitatea”, cu publicațiile „Ave”, „Necazul”, „Antologia poeziei creștine”

1990 - înființează Fudația Episcopul Grigorie Leu

1991 - „De groază și de răs” - proze și scenarii, Editura Realitatea

- 1991 - până azi, înființează rubrica radio săptămânală „Căsuța poștală 33”
- 1992 - „Poetul ca o floare”. - roman, Editura Realitatea
- 1992 - 1993 „O țară bogată cu țărani bogați” -reportaj european „Realitatea”
- 1992 - înființează spectacolele radio - tv. cu public „Cabaret politic”
- 1993 „Omul succesului” - piesă în 3 acte, Teatrul Național Radiofonic
- 1994 Anonimul Brâncovenesc - editura „Realitatea”
- 1994 - până în prezent - „În gura leului” - rubrică moralistă săptămânală în ziarele „Libertatea”, „Ordinea”, „Azi”, „Cronica română”, „Albina” și în emisiunea lunară „Viața ca un spectacol”
- 1995 - „Drumul spre Damasc” - roman, Editura Eminescu
- 1995 - devine membru titular al Institutului Internațional Jacques Maritain
- 1995 - „Democrația locală” - eseuri, Editura Realitatea
- 1995 - „Hora tranziției”, „Nu trageți în guvern”, „Bomba tranziției”, „Vin alegerile”. - spectacole complexe cu transmisii radio în direct și serial TV
- 1996 - „Generalul și găinarul” - piesă în 3 acte, Teatrul Național Radiofonic
- 1996 - „Spionii birocrati” - roman, Editura Eminescu
- 1996 - „Noi și Europa”, „S-a schimbat schimbarea” , „Poveste politică de iarnă” - spectacole complexe multimedia cu transmisii în direct
- 1997 - înființează Consfătuirea Națională a Intelectualilor de la Sate
- 1997 - „Fiii risipitori ai Europei” - eseuri, Editura Realitatea
- 1997 - „Dămăroaia Story” - piesă în 3 acte, Teatrul Național Radiofonic
- 1997 - este printre inițiatori și devine membru fondator al Asociației Europene pentru Educație Pluralistă
- 1998 - înființează Institutul Național de Personalism
- 1998 - înființează revista „Pluralitas”
- 1998 - apare în “International Author’s and Writer’s Who’s Who” - Cambridge
- 1998 - „Au avut românii norocul unei revoluții?” - eseu, Editura Realitatea
- 1999 - apare în “Marquis Who’s Who in the World” și în „Cambridge Dictionary of International Biography”
- 1999 - înființează „Mișcarea pentru Progresul Satului Românesc”
- 2000 - „Re-introducere în Personalism” - eseuri, Editura Realitatea
- 2000 - apare în „International Directory of Philosophy and Philosophers” - B. G. State University - Ohio
- 2000 - „International Man of the year 2000-2001” - Cambridge Biographical Centre
- 2000 - Inițiază Asociația Fundațiilor pentru Dezvoltare Rurală
- 2001 - „Iarna iubirii” - roman, Editura Realitatea
- 2001 - înființează, la 172 de ani de la apariție, noua serie a revistei „Albina”
- 2001 - „Cartea Episcopilor Cruciati” - Editura Realitatea
- 2001 - apare în „500 Leaders of Influence” - American Biographical Centre”

2002 - apare în „Enciclopedia on Personalists of the Twentieth Century”

2002 - „Amintiri din Casa Scriitorilor” - volum antologic, Editura Realitatea

2002 - Revista „Albina” devine „Albina românească” publicație a Mișcării pentru Progresul Satului Românesc, cu un program consecvent de dezvoltare socio-economică și integrare europeană a ruralului românesc

2002-„The Islands” - traducere engleză a romanului „Insulele” (apărut în română în 1982) – „Realpublishers”

2002 - până în prezent realizează emisiunea TV „Cafeneaua literară”

2003 - lansează în revista „Pluralitas» ipoteza Personalismului Diacronic și publică „Idei personaliste de actualitate în opera lui C. Rădulescu-Motru”

2003 - apare în „The Coexistence World Initiative Network Partner Directory”

2003 - apare în „Directory of Philosophy Center SUA”

2003 - „Romanul Plângerilor sau Călăul lui Dracula” - roman Ed. „Realitatea»

2003- „Studii, metode și ipoteze de filozofie personalista”, Colectia Personalista

2004 – „În gura leului – sau cronică politică a anilor 1992-2004” – publicistică, pamflete, tablete, Ed. „Realitatea”

2004 - Revista „Albina Românească” împlinește 175 de ani de la apariție, prilej cu care primește Ordinul Meritul Cultural în grad de Mare Ofițer

2004 - Începuturile ziaristicii în România -studii și cursuri, Ed.„Realitatea”

2004 - Album aniversar „175 de ani de presă românească”, transliterări de facsimile și comentarii, Ed.„Realitatea”

2005 - lansează conceptul de „Societate Civilă Transnațională”

2005 - „The Novel of a Great Day” - traducere prescurtată în limba engleză a „Romanului unei zile mari” - „Realpublishers”

2007 - cu „Nuvele și Istorii”, începe seria de OPERE DEFINITIVE, urmând volumele de „Romane istorice”, „Teatru”, „Romane contemporane”, „Publicistică”, „ Studii”, „ Memorii”

2007 - „Societate civilă, Meritocrație, Democratie reală” - studii în volum omagial la 75 de ani

2008 - „Duhovnicul diavolului” - piesa în trei acte

2009 - „Despre meritocrație” sau „palide reflexiuni despre meritocrație în umbra deconcertanta a nemeritocrației” - Ed. „Realitatea”

2009 - „Persoana umană și pragmatica dezvoltării durabile” - eseu însoțit de mai multe studii de caz realizate de Gh. Manea - Mișcarea pentru progresul Satului Românesc

2010 - „Femeia fie ea regina” - roman, coeditare Ed. „Realitatea” și Ed. „Semne”

2010 - „Afinități electice”, volum de memorii și romanele „Femeia fie ea regina” „Insulele” și „Romanul unei zile mari” apar în „Amazon.Com” în SUA

2010 - „Roma-termini”, roman Ed. „Virtual Bing-Bang”.

2010 si 2011 – Primele 22 de volume din seria de „opere definitive” plus trei traduceri în limba engleză se distribuie prin rețeaua de carte electronică www.corectbooks.com

2011 - Procurorul din X... - o novela românească și contemporană, primul volum din ciclul „Misterele din pașnicul oraș X...” - ”Realitatea”

2012 - Biserica din eter - ”Realitatea”

2012 - Românii și ziarul - despre începuturile presei românești ”Realitatea”

2012 – Viața ca-n filme, sau Vagonul nr. 13 – roman - din ciclul „Misterele din pașnicul oraș X...” – ”Realitatea”

2013 – Secolul și democrația – studii și articole – „Realitatea”

Cărțile lui Corneliu Leu și traduceri lor

se pot găsi pe www.amazon.com

și pe www.corectbooks.com

sau apăsați aici:

http://www.amazon.com/s/ref=nb_sb_noss?url=search-alias%3Dstripbooks&field-keywords=Corneliu+Leu

editie on-line www.cartesiarte.ro

Aceasta carte poate fi comandata la adresa :leuc@upcmail.ro